

Эртеги Керес
Моисейдин баштапкы бичиги

БАШТАЛГАНЫ

Россиядагы библей биригү
Санкт-Петербург
2012

Серия «Россиянын калыктарынын тилине
Агару Бичиктин көчүриштери»

ISBN 978-5-85524-462-5

© Перевод, глоссарий, карты, оформление,
Российское Библейское Общество, 2012.

Күндүүлү кычыраачылар!

Слерди Библиянын баштапкы бичигиле, Башталганыла, таныштырып турус.

Библия — телекейлик кудай жанынын ла конфессиялардын Агару Бичиги, кееркемел литературанын улу керези. Башталганы Агару Бичикке кирип турган көп тоолу түүкилик бичиктердин бажында туруп јат. Ол Кудай јер-телекейди јайаганынын ла Кудайдын албатызынын, израильтяндардын, түүкизи керегинде куучындайт.

Бичикти алтай тилге Россиянын Библей Биригүзи белетеп јазаган. Иште көчүрөөчилер, экзегетический ле филология редакторлор турушкан. Көчүргенинин чыныгын Библей Биригүлердин Биригүзинин консультанты башкарган. Проекттин текши башкараачызы РБО-нын Санкт-Петербургтагы бөлүги.

Бу бичик библей бичиктерди јебрен еврей тилден эмдиги алтай литературный тилге көндүрө көчүрерин баштап јат.

Бичиктин учында онын тургузылган аайы, кудайлык учуры ла көчүргенинин ээжилери керегинде адакы сөс, төс учурлу терминдердин, улустын аттарынын сөзлиги, ол өйдөги Јебрен Јуук Күнчыгыштын ла Јебрен Палестинанын карталары берилген.

Бичик керегинде алтай тил ле литературанын специалисттери, бичиичилер, кудай жанынын биригүлери, конфессиялар бойынын күүн — санаазын айдар деп иже-

нип турус. Бис айдылган шўўлтелерди шиндеп, мынан ары көчүриштерде башкарынар эдис.

Шўўлтелерди ийер суру:

191014, Санкт-Петербург, а/я 127, СПб-отделение РБО.

*Клавдия Пиянтинова,
чыгараачы редактор*

Моисейдин баштапкы бичиги

БАШТАЛГАНЫ

1 ¹Баштап Кудай тенерини ле јерди јайаган.
²Јер кеп-бүдүм јок ло ээн болгон. Анданып јаткан суунын үстинде карануй болгон. Онын үстиле Кудайдын Тыны учуп јүрген.

³Кудай:

— Јарык болзын — деген.

Јарык боло берген. ⁴Јарык јакшы болгонун көрөлө, Кудай оны карачкыдан башкалап, ⁵јарыкты «түш», карачкыны дезе «түн» деп адаган.

Энир кирген, тан аткан — бир күн өткөн.

⁶Кудай айткан:

— Суунын өзөгиле кабага болзын, оны эки јара бөлүзин.

Анайда ла боло берген. ⁷Кудай кабаганы өткүрип, онын алдындагы сууны үстиндеги суудан бөлиген. ⁸Кабаганы «тенери» деп адаган.

Энир кирген, тан аткан — экинчи күн өткөн.

⁹Кудай айткан:

— Тенеринин алдындагы суулар тудушталып, кыртыш ачылзын.

Анайда ла боло берген. ¹⁰Кудай кыртышты «јер», тудушталган сууларды «талайлар» деп адаган. Кудай көрзө, бу јакшы эмтир.

¹¹Кудай айткан:

— Јерден өзүмдер өссин: үрендү өлөндөр, үрен жиилектерлү жүзүн бүдүмдү агаштар.

Анайда ла боло берген. ¹² Јер өзүмдер өскүрген: үрен береечи жүзүн бүдүмдү өлөндөр; үрендү жиилектер эке-леечи жүзүн-жүүр агаштар. Кудай көрзө, бу јакшы эmdir.

¹³Энир кирген, таг аткан — үчинчи күн өткөн.

¹⁴Кудай айткан:

— Түшти түннен бөлиирге, жылдын өйлөрүн ле Кудайдын байрамдарын, күндерди ле жылдарды илелеерге тенериде јарыткыштар болзын, ¹⁵олор јаркындалып, јерди јарытсын.

Анайда ла боло берген. ¹⁶Кудай эки јарыткыш јайаган: јааны түшти башкарзын, онон кичинеги түнди башкарзын деп, база јылдыстар јайаган. ¹⁷⁻¹⁸Јерди јарытсын, түшти ле түнди башкарзын, јарыкты карачкыдан бөлизин деп, Кудай оморды тенериге тургускан. Кудай көрзө, бу јакшы эmdir.

¹⁹Энир кирген, таг аткан — төртинчи күн өткөн.

²⁰Кудай айткан:

— Сууларда не ле тынар-тындулар кыймырашсын, јердин үстиле, тенеринин түбиле куштар учсын.

²¹Анайып, Кудай талайдын сүрекеј јаан тындуларын, сууда кыймырашкан жүзүн бүдүм не ле тынар-тындуларды, куркунду жүзүн куштарды јайаган.

Кудай көрзө, бу јакшы эmdir. ²²Быларды Кудай алкап, айткан:

— Арбындап өзигер, талайлардын сууларын толтырыгар. Јердин үстинде куштар көптөзин.

²³Энир кирген, таг аткан — бежинчи күн өткөн.

²⁴Кудай айткан:

— Јер жүзүн бүдүм не ле тынар-тындулар бүдүрзин: уй-малды, оок тындуларды, жүзүн бүдүм аңдарды.

Анайда ла боло берген. ²⁵Кудай жүзүн бүдүм аңдарды, уй-малды, јердин үстиле кыймырашкан тынар-тындуны јайаган. Кудай көрзө, бу јакшы эmdir.

²⁶Кудай айткан:

— Биске кеберлеш, бис ошкош кижии жайайлы. Ол талайдын балыктарына, тенеринин куштарына, уй-малга, жерле, жер үстиле жылып ла жорголоп жүрер тынар-тындуларга ээ ле баш болзын.

²⁷Анайып, Кудай кижини жайаган, оны Бойына, Кудайга, кеберлеш эткен; эр кижини ле үй кижини жайаган. ²⁸Кудай олорды алкап, айткан:

— Өзигер, көптөгөр, жерди толтырып ээлегер. Талайдын балыктарына, тенеринин куштарына, жерле жылып ла жорголоп жүрер тындуларга ээ ле баш болыгар.

²⁹Кудай база айткан:

— Жер үстинде бар үрендү өлөндөрдү ончозын, үрендү жиилектер экелеечи агаштарды ончозын Мен слерге курсак эдип берип жадым. ³⁰Жердин ончо андарына, тенеринин ончо куштарына, жер үстинде бар тынар-тындуларга десе өзүмдердин көк-жажанын Мен курсак эдип берип жадым.

Анайда ла боло берген. ³¹Кудай Бойынын жайаганын айландыра көрзө, ончозы жакшы эмтир.

Энир кирген, тан аткан — алтынчы күн өткөн.

2 ¹Анайып тенери ле жер, олордогы не-немелер толо жайалган.

²Жетинчи күнде Кудай Бойынын ижин божоткон, неме этпей амыраган. ³Кудай жетинчи күнди алкап, агарулаган, ненин учун десе, жайап, бүдүрүп жүрген керектеринин учына чыгып, ол күнде Кудай амыраган.

⁴Бу тенери ле жердин бүткени, Кудай Кайракан олорды жайаган ой керегинде куучын. ⁵Ол тушта жерде тайа-жыраа да, өлөн-чөп тө жок болгон: Кудай Кайракан жерге жанмыр ийгелек, жерде иштеп, оны кичеейтен кижии жок болгон. ⁶Жерден жүк буу көдүрилип, оны сугарган.

⁷Кудай Кайракан жердин тоозынынан кижини эдип, тумчугынын үйттерине жүрүмнин тыныжын үрүп ийерде, ол тындана берген.

⁸ Онон Кудай Кайракан кўнчыгышта Эдем деп жерде сад тарып, жайаган кижизин ондо жаттыргызып койгон.

⁹ Кудай Кайракан садта кўрўргў жараш, жиилеги жакшы кандый ла агаштар отургыскан, садтын ортозында десе жўрўм берер, кижиде жиилегин жизе, жакшыны ла жаманды билип алар агаш ўскўрген.

¹⁰ Эдемнен агып чыккан суу садты сугарып, онон ары тўрт башка айрыланган. ¹¹ Олордын бирўзинин ады Пишон, ол алтынла бай Хавила деп ороонды эбире агат.

¹² Ол орооннын алтыны жакшы, ондо база жараш жытту чагана ла баалу-чуулу оникс деп таш бар. ¹³ Экинчи суу Гихон, ол Куш деп ороонды эбире агат. ¹⁴ ўчинчи суу Тигр, ол Ашшурдан кўнчыгыштай агат. Тўртинчи суу — Евфрат.

¹⁵ Эдем садты кичееп кўрўп турзын деп, анда кижиде жаттыргызып, ¹⁶ Кудай Кайракан ого жакыган:

— Садта бар агаштардын жиилегин жи, ¹⁷ же жангыс ла жийле, жакшыны ла жаманды билип алар агаштыйын жибе. Жизен, ол ло кўн ўлўп каларын.

¹⁸ Онон Кудай Кайракан айткан:

— Кижиге жангыскан жўрерге жаман. Ого бойы ошкош болушчы жайайдым.

¹⁹ Кудай Кайракан жерде жўзўн-жўўр андар ла куштарды жайап, олорды канайда адаарын кўрўргў кижиге экелген.

²⁰ Кижиде ончо уй-малга, ончо куштарга, ончо андарга ат адаган, же олордын ортозынан бойына болушчы таппаган. ²¹ Айдарда, Кудай Кайракан кижини калын уйкуга кийдирип, бир кабыргазын кодороло, ордын этле бўктўгўн. ²² Кабыргана Кудай Кайракан ўй кижини эдип, оны кижиге экелген. ²³ Кижиде:

— Бу эмдиде сўўгимнен бўткен сўўк, эдимнен бўткен эт — деген. — Эр кижинен алылган учун, ол ўй кижиде деп адалар.

²⁴ Онын учун эр кижиде ада-энезин артырып, ўйиле жур-тап, оныла бир эт-кан боло берет.

²⁵ Эр кижиге ле үй кижиге экилеси кызыл-жыланаш болгондор, же ошон уйалбайтандар.

З ¹ Кудай Кайракан жайаган ончо аңдардын эн сүмөлүзи жылан болгон. Ол үй кижинен сураган:

— Садтагы агаштардын бирүзинин де жиилегин Кудай слерге жидиртпей турганы чын эмеш пе?

² Үй кижиге каруузын жандырган:

— Биске агаштардын жиилегин жиирге жараар, ³ же Кудай айткан: «Садтын ортозындагы агаштын жиилектерин жаңыс жибегер, ологго тийбегер де, ошон башка өлүп каларыгар».

⁴ Жылан:

— Өлбөзигер — деген. — ⁵ Кудай билер: слер оморды жизегер, көстөригер ачылып, жакшыны ла жаманды билер кудайлардый боло береригер.

⁶ Үй кижиге көрзө, ол агаштын жиилектери жакшы, көрөргө жараш ла билгир бергедий. Ол жиилекти үзүп, жип ийген. Өбөөнине база берген, ол до жип ийген. ⁷ Экилезинин көстөри ачылып, кызыл-жыланаш болгондорын көрүп, смок-ва агаштын жалбырактарын тизеле, курчанып алгандар.

⁸ Серүүн эзин согордо, омор садта базып жүрген Кудай Кайраканнын табыжын угала, агаштар ажыра жагына бергендер.

⁹ — Сен кайда? — деп, Кудай Кайракан кижиге баштанган.

¹⁰ Онызы каруузын жандырган:

— Сенин садта базып жүргенинди угала, коркып, жагына бердим, ненин учун дезе мен кызыл-жыланаш.

¹¹ — Сени кызыл-жыланаш деп, сеге кем айтты? — Кудай Кайракан сураган. — Мен сени жибеге деген агаштын жиилегин жидин бе?

¹² Кижиге каруузын жандырган:

— Сен берген үй кижиге меге бу жиилектерди берерде, мен жигем.

¹³ — Сен не мынайда кылындын? — Кудай Кайракан үй кижинен сураган.

Онызы каруузын жандырган:

— Мен жыланнын мекезине кирип, жидим.

¹⁴ Айдарда, Кудай Кайракан жыланга айткан:

— Мыны кылынганын учун ончо уй-мал ла ончо андар ортодо каргышка калдын: бастыра жүрүмине ичинле жылып, тоозын жип азыранарын. ¹⁵ Сени ле үй кижини өштүлөр эдерим, сенин балдарын онын балдарынын өштүлери болор. Олор сенин бажынды жара чабар, сен дезе онын чончойына чагарын.

¹⁶ Кудай Кайракан үй кижиге айткан:

— Барланып, шыралап жүрерин, балдарынды кыйналып табарын. Оббонине тартылып жүрерин, онын дезе сенин бийин болор.

¹⁷ Кижиге дезе Кудай Кайракан айткан:

— Мен сеге ол агаштын жиилегин жибе дегем, сен дезе, үй кижинин сөзүн угуп, оны үзүп жидин. Сенин учун жер каргышка калды: кажы ла күн, бастыра жүрүмине жерден бүткен не-немени күчин салып, шыралап табарын. ¹⁸ Ол сеге тегенектү жыраалар өскүрер, жаланнын өлөнгиле азыранарын, ¹⁹ кара терге түжүп, калажына жединерин. Онон туулган жеринге бурыларын: тоозыннан бүткен бойын ойто тоозын болуп каларын.

²⁰ Адам-Кижини үйин Ева деп адаган, ненин учун дезе ол жер үстинде улустын ончозынын энези.

²¹ Кудай Кайракан тындулардын терелеринен кийим эдип, кижини ле онын үйин кийиндирген. ²² Онон Кудай Кайракан айткан:

— Кижини бистин бирүбистий болуп калды: жакшыны ла жаманды билип алды. Мөнкү болорго, жүрүм берер агаштын жиилегин үзүп жибезин бе!

²³ Мынайда Кудай Кайракан кижини Эдемдеги жемиш-ликтен чыгара сүрген — жерден бүткен бойы жерде иштеп, оны кичеезин деп. ²⁴ Кижини сүрүп ийеле, жүрүмнүн агажы

јаар барган јолды каруулдазын деп, Эдем јемишликтің кўнчыгыш јанына херувимдерден ле бастыра јанынан корулап турар от-јалбышту кылыштан каруул тургускан.

4 ¹Адам-Кижі бойынын үйиле, Евала, билишкен. Ева барланып, уулын, Каинди, таап айткан:

— Кайраканнын болужыла мен кижі таптым!

²Оноң Авельди, Каиннин карындажын, тапкан.

Авель кой кабырган, Каин десе јер ижинде иштеген.

³Ой једип, Каин Кайраканга тўжүминен сый эткен.

⁴Авель үүринде озо чыккан кураандардын эн артыгын экелген. Кайракан Авельдин сыйын јараткан, ⁵Каиннин сыйын јаратпаган. Каин чугулданып, чырайы бүркүле берген.

⁶— Неден улам чугулдандын? — деп, Кайракан Каиннен сураган. — Неден улам чырайын бүркүлди? ⁷Жакшыны эдип турган болзон, бажынды көдүр. Ондый эмес болзо, иргеде кинчек бар. Ол сени бойына тартып јат, је сен ого бажынды бербезин.

⁸Каин Авель карындажына:

— Јаланга барак — деген.

Јаланда Каин Авельге чурап барала, оны өлтүрип койгон.

⁹— Авель, карындажын кайда? — Кайракан Каиннен сураган.

Каин каруу јандырган:

— Билбезим. Мен карындажыма каруулчык эмезим?

¹⁰— Сен нени кылынып салдын? — деп, Кайракан айткан. — Карындажыннын төгүлген каны Менен болуш сурап јайнайт. ¹¹Карындажыннын канын ичкен јер сени каргап койды. ¹²Мынан ары Јерде канча да кире иштеп, оны кичеезен, ол сеге күчин бербес; бүгүннен ала сүрдүрип, тенип жүрерин.

¹³— Андый јаан кезедүге мен чыдажып болбозым — деп, Каин айткан. — ¹⁴Сен мени јер үстинен сүрүп јадын, мен Сенен јажынып каларым. Мен сүрдүрүде, тенибер — мени туштаган ла кижі өлтүрип койор аргалу.

¹⁵ Же Кайракан айткан:

— Каинди өлтүргөн кижинен жети кат өч алылар.

Туштаган улустын кемизи де Каинди өлтүрбезин деп, Кайракан ого аңылу темдек эдип койгон. ¹⁶ Каин Кайраканнан ырап, Эдемнен күнчыгыштай Нод деп ороондо журтаган.

¹⁷ Каин үйиле билишкен, үйи барланып, Ханох деп уул тапкан. Каин ол айда тудуп турган калазын уулынын адыла Ханох деп адаган.

¹⁸ Ханох Ирад деп уулду болгон, Ирад — Мехиаэл, Мехиаэл — Метушаэл, Метушаэл — Ламех деп уулдарлу болгондор. ¹⁹ Ламех эки кижини алган: бирүзинин ады Ада, экинчизинин — Цилла. ²⁰ Ада Явал деп уул тапкан, Явалдан кийис айылдарда жадып, мал кабырып жүрер улус таркаган. ²¹ Явалдын Ювал деп карындажынан киннорло ойноор, шоорлоп жүрер улус таркаган. ²² Цилла Тувал-Каин деп уул тапкан, онын жес ле темир сулаачы устар таркаган. Тувал-Каинде Наама деп сыйын болгон.

²³ Ламех бойынын үйлерине айткан:

— Мени угыгар, Ада ла Цилла! Мен нени айдарым — угыгар, үйлерим! Мени шыркалаарга уумзанган эр де кижини, согорго сананган жиит те кижини өлүм сакыыр.

²⁴ Каин учун жети кат өч алылар, Ламех учун десе — жетен жети катап.

²⁵ Кижини-Адам үйиле база ла билишкен. Үйи уул бала таап, оны Шет деп адаган — онызы: «Каин өлтүргөн Авельдин ордына Кудай меге жаны бала берди» — дегени. ²⁶ Шет уулду болуп, оны Энош деп адаган.

Онон ло бери улус Кайраканга онын адын адап, баштанар боло берген.

5 ¹ Бу Адам ла онын калдыктары керегинде куучын. Кудай кижини жайаарда, Бойына түнөй эткен. ² Ол эр кижини ле үй кижини жайап алкаган, оларды «кижи» деп адаган.

³ Адам жүс одус жаштуда бойына кеберлеш уулду болуп, Шет деп адаган. ⁴ Шет туулган кийинде, Адам сегис жүс жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ⁵ Ол тогус жүс он эки жаш жажап божогон.

⁶ Шет жүс беш жаштуда Энош деп уулду болгон. ⁷ Энош туулган кийинде, Шет сегис жүс жети жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ⁸ Шет тогус жүс он эки жаш жажап, жада калган.

⁹ Энош тогузон жаштуда Кенан деп уулду болгон. ¹⁰ Кенан туулган кийинде, Энош сегис жүс он беш жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ¹¹ Энош тогус жүс беш жаш жажап, жада калган.

¹² Кенан жетен жаштуда Махалалэл деп уулду болгон. ¹³ Махалалэл туулган кийинде, Кенан сегис жүс төртөн жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ¹⁴ Кенан тогус жүс он жаш жажап, жада калган.

¹⁵ Махалалэл алтан беш жаштуда Эред деп уулду болгон. ¹⁶ Эред туулган кийинде, Махалалэл сегис жүс одус жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ¹⁷ Махалалэл сегис жүс тогузон беш жаш жажап, жада калган.

¹⁸ Эред жүс алтан эки жаштуда Энох деп уулду болгон. ¹⁹ Энох туулган кийинде, Эред сегис жүс жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ²⁰ Эред тогус жүс алтан эки жаш жажап, жада калган.

²¹ Энох алтан беш жаштуда Метушелах деп уулду болгон. ²² Метушелах туулган кийинде, Энох Кудайдын алдында үч жүс жыл жүрүп, Ого бүдүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ²³ Энох үч жүс алтан беш жаш жажаган. ²⁴ Ол Кудайдын алдында жүрүп, Ого бүдүп, ак-жарыктан ыраган: Кудай оны Бойына алган.

²⁵ Метушелах жүс сегизен жети жаштуда Ламех деп уулду болгон. ²⁶ Ламех туулган кийинде, Метушелах жети жүс сегизен эки жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ²⁷ Метушелах тогус жүс алтан тогус жаш жажап, жада калган.

²⁸ Ламех жүс сегизен эки жаштуда уулду болгон. ²⁹ «Бу уул Кайраканнын каргыжы жеткен жерде бистин эдип жүрген ижиске токунал экелер» — деп айдып, оны Ной деп адаган. (Ной — амыр-энчү дегени). ³⁰ Ной туулган кийинде, Ламех беш жүс тогузон беш жыл жүрүп, база уулдарлу ла кыстарлу болгон. ³¹ Ламех жети жүс жетен жети жаш жажап, жада калган.

³² Ной беш жүс жаштуда Сим, Хам ла Яфет деп уулдарлу болгон.

Б ¹ Жер-үстинде улус өзүп көптөгөн. Олордын көп сабазы кыс балдарлу болгон. ² Кудайдын уулдары улустын кыстары жараш болгонын көрүп, санаа-күүни жеткениле биригип турган.

³ Кайракан айткан:

— Менин тыныжым кижиде үргүлжиге болбос, ненин учун десе ол жүк ле эт-кан. Онын жүрер кеми жүс жирме жаш болзын.

⁴ Ол өйлөрдө лө соондо жер-үстинде алып-кезерлер болгон, ненин учун десе Кудайдын уулдары улустын кыстарыла уйуктайтан, кыстар олордон балдар табатан. Өткөн өйлөрдин баатырлары олоор бойлорынын ады-жолун макка чыгаргандар.

⁵ Жер-үстинде улустын кинчек-жаманы ажынып, жаманды ла эдейин деп жаантайын үстүгип жүргендерин көрүп, ⁶ жер-үстинде улусты не жайадым болбогой деп Кайраканнын жүреги ачула толгон: ⁷ «Жайаган улузымды ончозын жер үстинен кыратам, олоорло кожо малды да, жылып ла жорголоп жүрер тындуларды да, куштарды да жоолторым. Олорды не жайадым болбогой» — деп кородоо айдынган:

⁸ Кайракан жагыс ла Нойды жараткан.

⁹ Бу Ной ло онын калдыктары керегинде куучын.

Ол өйдө жүрген улустан жүк ле Ной ару ла жек жок болгон. Ной Кудайдын алдында кинчек этпей жүрген. ¹⁰ Ол Сим, Хам ла Яфет деп уулдарлу болгон.

¹¹ Жерден Кудайдын күүни жанган: ол неге де жарабас болуп үрелип, жаман керектерле толгон. ¹² Кудай көрзө, жер неге де жарабас болуп үрелип, анда жүргендер жолынан астыгып калтыр. ¹³ Айдарда, Кудай Нойго айткан:

— Мен жерде жүргендерди ончозын жок эдип саларым: олор жаман керектериле жерди толтырган. Мен олорло кожо жерди жоголторым.

¹⁴ Же сен бойына гофер агаштан жаан кереп тудуп, ондо бөлүнтилер эт, ичи-тыштын төгөттө. ¹⁵ Онын узуну жетен беш, тууразы он үч, бийиги сегис кулаш болзын. ¹⁶ Керепте жабынчынын алдында чаканакча көзнөк эт. Келтейинде эжик эт. Керепте баштапкы, экинчи ле үчинчи кат болзын.

¹⁷ Мен жерге чайык чыгарып, тенери алдында тынышту не ле немени кырып койорым. Жерде бар ончо неме кырылып калар.

¹⁸ Же, сениле Мен жөптөжү тургузарым. Ол аайынча сен бойын, уулдарын, үйин, келиндерин керепке отураарыгар. ¹⁹ Керепке анайда ок тирү артсын деп, бойынла кожо ончо тынар-тындудан эркектү-тижилү эдип эжерлеп аларын: ²⁰ кажы ла бүдүм куштардан, малдан, андардан, жылып ла жорголоп жүрер тынар-тындуан эжерлежип, тирү артарга, сениле кожо керепке кирзин. ²¹ Жүзүн-жүүр курсактан азык эдип ал: бойыңа да, олорго до курсак болор.

²² Ной ончозын Кудайдын жакарганынча эдип койгон.

7 ¹ Кайракан Нойго айткан:

— Сен бойын биленле керепке киригер. Мен көрзөм, эмди жүрген улустын ончозынан жангыс сен Менин алдымда чындык эмтирин. ² Жүзүн малдын аруларын эркектү-тижилү эдип, жети эжерден, арткан малдын ару эместерин эркектү-тижилү эдип, бир эжерден, ³ анайда ок тенеринин жүзүн-жүүр куштарын эркектү-тижилү эдип, жети эжерден ал. Жерде олордын угы үзүлбезин. ⁴ Жети күннин бажында Мен төртөн түш ле төртөн түнге улай

јерге јааш ийип, ончо јайаганымды јердин үстинен кырып койорым.

⁵ Ной Кайраканнын јакарганынча ончозын эткен.

⁶ Чайык ойинде Ной алты јүс јашту болгон. ⁷ Ной, онын уулдары, үйи, келиндери чайыктан аргаданып, керепке киргендер. ⁸ Малдын арузынан ла ару эмезинен, куштардан, јердин не ле тынар-тындузынан ⁹ эркеги-тижизиле эжерлежип, Нойло кожо керепке кирген. Анайда этсин деп, Нойго Кудай јакарган.

¹⁰ Јети күннин бажында чайык чыккан.

¹¹ Ной алты јүс јашка барып јадарда, јылдын экинчи айынын он јетинчи күнинде анданып јаткан суулар адылып, тенери тежилип, ¹² төртөн түш ле төртөн түнге улай јааш јааган.

¹³ Шак ол күн Ной, онын уулдары Сим, Хам ла Јафет, үйи, келиндери керепке киргендер. ¹⁴ Олорло кожо бүдүм бүдүмиле ончо андар, мал, тынар-тынду, учар куштар болгондор. ¹⁵ Олор ончозы: тынып јүрген кандый ла бүдүм тындулар — Нойдын керебине эжерлежип, ¹⁶ кажы ла бүдүмнен эркектү-тижилү кирген. Анайда этсин деп, Нойго Кудай јакарган.

Онон Кайракан Нойдын кийнинен керептин эжигин јаап ийген.

¹⁷ Чайык төртөн күн улалган. Суу кирип, керепти јерден өрө көдүрген, кереп јүзүп ийген. ¹⁸ Суу там ла кирип, јерди айдары јок алып турган, кереп дезе суула јүзүп јүрген. ¹⁹ Јерде суу там көдүрилип, тенери алдындагы ончо сүмерлерди бүркеп, ²⁰ кырлардын үстиле төрт кулашка көдүрилип, олорды көмүп ийген.

²¹ Јер-Јыныста јүрген ончо неме: куштар, мал-аш, андар, не ле тынар-тынду, улус — сууга чөнүп божогондор. ²² Јерде конжорыла тынып јүрген ончо неме өлгөн. ²³ Јердин үстиндеги ончо неме: улус, мал, жылып ла јорголоп јүрер не ле тынар-тынду, тенеринин куштары — бас-

тыразы кырылган. Яныс Ной ло оныла кожо керепте болгондор тирү арткан.

²⁴Чайык жүс бежен күн улалган.

8¹Нойды, оныла кожо керепте болгон јерлик аңдарды ла азыранты малды Кудай эске алган. Кудай јерге салкын ийерде, суулар көпчибей барган.

²Суулар ордына кирип, тенеринин тежиги јабылып, јаңмыр токтогон. ³Суу жүргеери јерден тартылып, жүс беженинчи күнде јабызап баштаган. ⁴Јетинчи айдын он јетинчи күнинде кереп Арараттын кырларында токтогон. ⁵Суу табынча јабызап, он ай өткөн. Онынчы айдын баштапкы күнинде кырлардын баштары көрүнип келген.

⁶База төртөн күн өдөрдө, Ной бойы эткен көзнөкти ачып, ⁷кускунды божодып ийген. Кускун учуп чыгала, јер суудан кургагалак учун, ырада учуп болбой айланжып турган.

⁸Онон Ной, јерде суу тартылган ба деп билерге, күүлени божоткон. ⁹Је күүле отурап јер таппай, керепке бурылган: ончо јер суунын алдында болгон. Ной колын сунуп, күүлени керепке кийдирип алган.

¹⁰Ной база јети күн сакыйла, күүлени такып божоткон. ¹¹Күүле энирде бурылган, чокыжында олива агаштын жалбырагы болгон. Анайып, Ной чайык токтоп калганын билип алган. ¹²База јети күн сакыйла, күүлени божодордо, ол бурылбаган.

¹³Ной алты жүс бир јашка барып јадарда, баштапкы айдын баштапкы күнинде суу јерден тартылган. Ной керептин јабынчызындагы көзнөкти ачып көрөрдө, јердин үстинде суу кургап јаткан.

¹⁴Экинчи айдын јирме јетинчи күнинде јер кургап каларда, ¹⁵Кудай Нойго айткан:

¹⁶— Сен бойын, үйин, уулдарын, келиндерин керептен чыгыгар. ¹⁷Бойынла кожо ончо тындуларды: куштарды,

малды, јерле јылып, јорголоп јүрер не-немелерди — чыгар. Олор јер сайын таркап, өссин, көптөзін.

¹⁸ Ной, онын уулдары, үйи, келиндери керептен чыгып келгендер, ¹⁹ ээчиде андар, оок тындулар, куштар, јерде жүргендер ончозы бүдүм бүдүмиле чыккандар.

²⁰ Ной Кайраканга тагыл тургузып, ару тындулардын ла куштардын ончо бүдүмдеринен бүткүлинче өртөп, тайган. ²¹ Тайылгалардын јараш јыдын тынып, Кайракан Бойына айткан:

— База качан да улус учун јерди каргабазым. Олор канчын јиит туштан ала јаманды ла эдейин деп жүрзе де, Мен эмди чилеп, ончо тынар-тындуны кырбазым. ²² Јер бар тушта, јажына аш үренделер ле кезилер, соок ло изү, јай ла кыш, түш ле түн болор.

9 ¹ Кудай Нойды ла онын уулдарын алкап, айткан: — Өзүп, көптөп, јерди толтырыгар. ² Јердин ончо андары, тенеринин ончо куштары, јерде жүргендер ончозы, талайдын ончо балыктары слерден коркып, сертилдеп жүрзин: олор слердин колыгарга берилген. ³ Баштап слерге јажыл өзүмдер берген эдим, эмди дезе курсак эдип ончо тындуларды берип јадым. ⁴ Је канду этти јибегер, ненин учун дезе, кан — ол тын. ⁵ Слердин төгүлген каныгар, кыйылган тынар учун Мен оны кылынганнан: ан да болзын — карындажынын тынына јеткен кижиде болзын, каруузын некеерим. ⁶ Кем кижинин канын төксө, онын бойынын канын база кижиде төгөр: ненин учун дезе кижиде Кудайдын кебериле јайалган. ⁷ Слер дезе өзигер, көптөгөр, јерге таркап, ума јок болыгар!

⁸ Онон Кудай Нойго ло онын уулдарына айткан:

⁹⁻¹⁰ — Мен слерле, слердин келер калдыктарыгарла, керептен чыккан ончо тынар-тындуларла: куштарла, малла, андарла, јердин ончо тындуларыла — јөптөжү тургузып јадым. ¹¹ Мен слерди колтыгымнын алдына алып јадым: чайык тынар-тындуны база качан да кырбас, јерди чайык база качан да ээнзиретпес.

¹²Кудай айткан:

— Слерле, ончо тынар-тындула үргүлжиге Мен тургузып жаткан жөптөжүнүн темдеги: ¹³Мен булуттарга ок-жаамды — солонгыны илип жадым. Ол Мен ле Жерде бар тынар-тынду ортодо жөптөжүнүн темдеги. ¹⁴Булуттарла жердин үстин бүркезем, булуттарда солону көрүнип турар. ¹⁵Ол тушта Мен слерле, ончо тынар-тындула тургускан жөптөжүмди эзедерим — тынар-тындуны кыар чайык база качан да чыкпас. ¹⁶Булуттарда солону болор, Мен оны көрүп ийзем, жерде жүргендерле тургускан мөнкүлик жөптөжүмди эске алып турарым.

¹⁷Кудай Нойго айткан:

— Бу — жерде жүргендерле ончозыла Мен тургузып жаткан жөптөжүнүн темдеги.

¹⁸Керептен чыккан Нойдын уулдары Сим, Хам ла Яфет. Хам — Ханаананын адазы. ¹⁹Бу үчү Нойдын уулдары, олордон жер үстинде бастыра албатылар таркаган.

²⁰Ной жер ижин иштеген, үзүмнүн садын тарып өскүрерин ол баштаган. ²¹Ной арагы ичеле, эзирик, бойынын айылында кызыл-жыланаш жаткан. ²²Онын жыланаш болгонын Ханаананын адазы Хам көрөлө, эки аказына айткан. ²³Оны уккан Сим ле Яфет кийим алып, жардына арта салала, чадырга тескерлеп кирген, адазынын кызыл-жыланаш эдин жапкандар. Олор тескерлеп кирген учун, адазынын жыланаш болгонын көрбөгөндар.

²⁴Ной серип, ойгоноп келеле, кичү уулы оныла канайда кылынганын билип, ²⁵айткан:

— Ханаанан каргатты! Агаларына кулдардын кулы болзын!

²⁶База айткан:

— Кайракан, Симнин Кудайы, алкалзын! Ханаанан дезде акаларынын кулы болзын. ²⁷Кудай Яфеттин ээленген жерлерин элбетсин! Яфет Симнин айылдарында журтазын! Ханаан дезде онын кулы болзын.

²⁸Чайыктын кийнинде Ной база үч жүс бежен жыл жүрген.
²⁹Ной тогус жүс бежен жаш жаап, жада калган.

10 ¹Бу Нойдын Сим, Хам ла Яфет деп уулдарынын угы-төзи керегинде куучын. Чайыктын кийнинде Сим, Хам ла Яфет балдарлу болгон.

²Яфеттин уулдары: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешех ле Тирас. ³Гомердин уулдары: Ашкеназ, Рифат ла Тогарма. ⁴Яваннын уулдары: Элиша, Таршиш, анайда ок киттейлер ле роданейлер. ⁵Олор талайды жакалай ороондордо журтаган. Олордын жаткан жерлери, ук-төс-төри ле ук-албатылары андый, кажызында ла бойынын тили болгон.

⁶Хамнын уулдары: Куш, Мицраим, Пут ла Ханаан. ⁷Куштын уулдары: Сева, Хавила, Савта, Раама ла Савтеха. Рааманын уулдары: Шева ла Дедан.

⁸Куш база Нимрод деп уулду болгон. Нимрод ак-жарыкта ады-чуузы чыккан баштапкы жуучыл, ⁹Кайраканнын көзинде улу анчы болгон. Онын да учун: «Нимрод ошкош кижиле ол, Кайраканнын алдында жүрген улу анчы» — деп, кеп сөс жүрет. ¹⁰Онын каандыгы озо баштап Шинар ороондогы Вавилон, Урук, Аккад ла Халне болгон. ¹¹Бу орооннон ол Ассур дөөн жүре берген. Анда Ниневианы, Реховот-Ирди, Калахты, ¹²анайда ок Ниневия ла Калахтын ортозында тас каланы, Ресенди, туткан.

¹³Мицраимнин угы-тазылы: лудейлер, анамейлер, лехавейлер, нафтухейлер, ¹⁴патрусейлер, каслухейлер, кафторяндар, олордон филистимдер бүткен.

¹⁵Ханааннан бүткендери: тун уул Сидон, Хетт, ¹⁶евусейлер, аморейлер, гиргашейлер, ¹⁷хиввейлер, аркейлер, синейлер, ¹⁸арвадейлер, цемарейлер ле хаматейлер. Соңында Ханааннан бүткен ук-албатылар жер сайын тарап-таркаган. ¹⁹Олор Сидоннон ала Герара жаар Газага жетире, Содом, Гоммора, Адма ла Цевоим жаар Лашага жетире жерлерди ээлеген.

²⁰Хамнын калдыктары, олордын тилдери, јерлери, ук-төстөри ле ук-албатылары андый болгон.

²¹Сим де балдарлу болгон. Ол — Эвердин ончо уулдарынын ада-өбөкөзи, Яфеттин јаан агазы. ²²Симнин уулдары: Элам, Ашшур, Арпахшад, Луд, Арам. ²³Арамнын уулдары: Уц, Хул, Гетер ле Маш. ²⁴Арпахшад Шелах деп уулду болгон, Шелах Эвер деп уулду болгон.

²⁵Эвер эки уулду болгон: бирүзин Пелег (Ырынты) деп адаган, ненин учун дезе ол өйдө јер үлелген, экинчизинин ады — Йоктан. ²⁶Йоктанда мындый уулдар болгон: Алмодад, Шелеф, Хацармавет, Ярах, ²⁷Хадорам, Узал, Дикла, ²⁸Овал, Авимаэл, Шева, ²⁹Офир, Хавила ла Йовав. Былар ончозы Йоктаннын уулдары. ³⁰Олордын јерлери Мешанан ала күнчыгыш јаар Сефардын кырларына јетире болгон.

³¹Симнин калдыктары, олордын тилдери, јерлери, ук-төстөри ле ук-албатылары андый болгон.

³²Нойдын уулдарынын калдыктары андый болгон, олордон андый албатылар бүткен. Чайыктын кийнинде јер үстинде албатылар олордон бүдүп таркаган.

11 ¹Ол өйдө бастыра телекейде бирлик тил, бир түней сөстөр болгон. ²Улус күнчыгыштан барып, Шинар ороондогы өзөккө једип, анда јуртай берген.

³— Той балкаштан кирпичтер эдип, отло өртөп кадыралыктар — деп, олор бой-бойларына айдышкан.

Анайып, таштын ордына кирпич, череттин ордына сары төгөт тузаланып баштагандар.

⁴— Тенериге јетире столмолу кала тудалы — олор јөптөшкөндөр. — Анайып, ады-јолысты макка чыгарып, јер сайын тарап-таркап, изис јок болуп, јылыйып калбазыс.

⁵Улустын тудуп јаткан калазын ла столмозын көрөргө, Кайракан тенериден түшкен. ⁶Кайракан:

— Бир калык бу, ончозынын тили јаныс — деген. — Олор эдетен керегин баштап алган, эдейин дегенин этпеген-

че, токтобос. ⁷Олорго тўжўп, тили-оозын колыштырып, эрмек-куучынын аайлашпас эдип койоктор.

⁸Оноортынан Кайракан улусты жер сайын таркадып ийген, кала жетире тудулбай артып калган. ⁹Онын учун бу кала Вавилон деп адалган — анда Кайракан жер-ўстинин ончо улузынын тилин колыштырып, жер сайын таркаткан.

¹⁰Бу Сим ле онын калдыктары керегинде куучын.

Чайыктын кийнинде, эки жылдын бажында, жўс жашту Сим Арпахшад деп уулду болгон. ¹¹Арпахшадтын кийнинен Сим беш жўс жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

¹²Арпахшад одус бештўде Шелах деп уулду болгон.

¹³Шелах туулган кийнинен Арпахшад тўрт жўс ўч жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

¹⁴Шелах одустуда Эвер деп уулду болгон. ¹⁵Эвер туулган кийнинен Шелах тўрт жўс ўч жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

¹⁶Эвер одус тўрттўде Пелег деп уулду болгон. ¹⁷Пелег туулган кийнинен Эвер тўрт жўс одус жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

¹⁸Пелег одустуда Реу деп уулду болгон. ¹⁹Реунын кийнинен Пелег эки жўс тогус жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

²⁰Реу одус экилўде Серуг деп уулду болгон. ²¹Серуг туулган кийнинен Реу эки жўс жети жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

²²Серуг одус жаштуда Нахор деп уулду болгон. ²³Нахор туулган кийнинен Серуг эки жўс жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

²⁴Нахор жирме тогус жаштуда Терах деп уулду болгон.

²⁵Терах туулган кийнинен Нахор жўс он тогус жыл жўрген, база уулдарлу ла кыстарлу болгон.

²⁶Терах жетен жаштуда Аврам, Нахор ло Харан деп уулдарлу болгон.

²⁷Бу Терах ла онын калдыктары керегинде куучын.

Терах Аврам, Нахор ло Харан деп уулдарлу болгон. Харан Лот деп уулду болгон. ²⁸Харан бойы, адазы Терах эзен тушта, төрөл жеринде, Ур Халдейде, жада калган. ²⁹Аврам ла Нахор айыл туткан. Аврамнын үйинин ады Сара болгон, Нахордыйынын — Милька. Милька Хараннын кызы болгон (Харан Милька ла Искенин адазы). ³⁰Сара бала таппас болуп бүткен, ондо бала жок болгон.

³¹Терах Ур Халдейден чыгып, ханаан жерине ууланган. Оныла кожо уулы Аврам, барказы Лот (Хараннын уулы), келди Сара (Аврамнын үйи) болгондор. Олор Харранга жеделе, анда журтай берген. ³²Терах Харранда эки жүс беш жаштуда жада калган.

12 ¹Кайракан Аврамга айткан: — Ороонунды, жуук улузынды, аданнын айлы-журтын артырып, Мен сеге айдып берген жерге бар. ²Мен сенен улу калык бүдүрерим, сени алкап, адынды көдүрерим: улус сени адап, бой-бойын алкаар. ³Мен сени алкап тургандарды алкаарым, сени каргап тургандарды каргаарым. Сен ажыра жердин ончо калыктары алкалар.

⁴Кайраканнын айтканынча, Аврам жеринен жүрүп ийген; оныла кожо Лот барган. Аврам Харраннан чыгып барарда, жетен беш жашту болгон. ⁵Ол бойыла Сара үйин, Лот ачызын, ар-жөөжөзин, Харрандагы ончо улузын алып, олорто кожо Ханаан жерине ууланган.

Олор Ханаанга једип, ⁶Шехемнин жуугында эрмен агаштарлу Морэ деп жерге келген. Ол тушта бу јерде ханаанейлер журтаган, ⁷је Аврамга Кайракан көрүлип:

— Мен бу јерди сенин калдыктарына берерим — деп айткан.

Анда Аврам Кайраканга тагыл тургускан.

⁸Онон Аврам Бет-Элдин күнчыгыш јанында турган кырларга ууланып, анда бойынын кийис айылдарын тургускан. Айдарда, онын күнбадыш јанында Бет-Эл, күнчыгышта дезе Гай болгон. Анда Аврам Кайраканга

тагыл тургузып, Кайраканнын адын адап бажырган.
⁹Онон түштүктү — Негевти — көстөп барган.

¹⁰Ороондо ачана-торо башталган. Ачана-торо тынып турарда, Аврам Египет жаар ууланган. ¹¹Египетке жууктап келеле, Сарага айткан:

— Сени жараш үй кижиде деп билерим — ¹²Египеттин улузы сени көрөлө, «Менин үйүм деп билип ийер. Мени өлтүрүп, сени дезде тирүү артырар. — ¹³Олорго сен менин сыйным деп айт, ол тушта ончозу жакшы болор: сен менин жүрүмүмдү аргадап аларың».

¹⁴Аврам Египетке келерде, Египеттин улузы Сара сүрекей жараш үй кижиде деп көрүп ийгендер. ¹⁵Көдөчилер Сараны көрөлө, онын жаражын фараонго мактагылап, оны фараоннын өргөөзине экелгендер. ¹⁶Саранын шылтузунда Аврамнын керектери жакшы өдүп турган: ондо оок ло жоон мал, эштектер, кулдар, кул үй де улус, тижи эштектер де, төөлөр дө болгон.

¹⁷Же Кайракан фараонго ло онын жуук улузына Аврамнын үйи Сара учун жаан түбек, жобол ийген. ¹⁸Фараон Аврамды бойына кычырып, айткан:

— Сен не анайда эттин? Ол сенин үйиң деп, меге не айтпадын? ¹⁹Ненин учун оны сыйным дедин? Онын учун мен оны алдым. Эмди үйиңди алып, мынан бар.

²⁰Фараон Аврамды үйиле, бары-жогыла ороонынан жүрзин деп жакарган.

13 ¹Аврам үйин, бары-жогын алганча Египеттен чыгып, Негев жаар ойто жүре берген. Оныла кожо анайда ок Лот барган. ²Аврамда сүрекей көп мал, алтын-мөңүн болгон. ³Ол Негевтен Бет-Элге жетире — алдында Бет-Эл ле Гайдын ортозында токтогон жерине жетире барган. ⁴Ол тушта Аврам анда тагыл тургузып, Кайраканнын адын адап, бажырган болгон.

⁵Аврамла кожо көчүп жүрген Лотто база оок ло жоон мал, айылдар болгон. ⁶Экүге жер тапчы боло берген: олордын жөөжөзи, малы ума жок өзүп, кожо жадып болбой баргандар.

⁷ Аврам ла Лоттын күдүчилеринин ортозында блааш-тартыш башталган. (Ол өйдө бу жерде база ханаандар ла периззейлер журтагандар).

⁸ Аврам Лотко айткан:

— Бойыс ортодо, күдүчилерис ортодо өөн-бөкөн чыкпазын: бис төрөөн улус. ⁹ Бастыра жер сенин алдында. Экү айрылак. Сен сол жаны жаар барзан, мен он жаны жаар барарым. Сен он жаны жаар барзан, мен сол жаны жаар барарым.

¹⁰ Лот аяктап көрзө, суу Иордан өзөкти бүткүлинче Цоарга жетире, Кайраканнын сады чылап, Египеттин жери чилеп, сугарып турган эмтир. Кайракан Содом ло Гоморраны жоголтордон озо андый болгон. ¹¹ Лот Иордан өзөкти талдап, күнчыгыш жаар ууланган. Анайып, олоп бой-бойынан бөлүнген: ¹² Аврам Ханаан жеринде, Лот дезе өзөкти жакалай калалардын жуугында токтогон. Ол Содомго коштой жерлерле көчүп жүрген. ¹³ Содомнын улузынын кылыгы жаман, Кайраканга удур көп кинчек эткен болгон.

¹⁴ Лот Аврамнан бөлүнерде, Кайракан Аврамга айткан:

— Эбире аякта! Түндүк ле түштүк, күнчыгыш ла күнбадыш жаар көр. ¹⁵ Сенин көрүп турган бу ончо жерди Мен сеге ле сенин калдыктарына үргүлжиге берерим. ¹⁶ Сенин калдыктарыңды жердин кумагы ошкош көп эдерим: жердин кумагын тоолоп болбос, сенин калдыктарын база ондый болор. ¹⁷ Бар, Мен сеге берип жаткан жерди сындай, жакалай эбир.

¹⁸ Аврам ары-бери көчүп, Хевроннын жуугында Мамренин эрмен агаштарына келип токтогон, мында Кайраканга тагыл тургускан.

14 ¹ Шинардын кааны Амрафел, Эласардын кааны Ариох, Еламнын кааны Кедорлаомер, Гоимнин кааны Тидал башкарып турар тушта жуу болгон. ² Содомнын кааны Беруга, Гоморранын кааны Биршуга, Адманын кааны Шинавка, Севоимнин кааны Шемеверге, эмди Цоар дейтен Бел каанга удур жуулажып баргандар.

³ Олор Тусту талай болгон Сидим өзөктө бириккен. ⁴ Сodomнын, Гоморранын, Адма ла Севоимнин каандары он эки жыл Кедорлаомерге базындырган, он үчинчи жылда дезе түймөп чыккандар. ⁵ Он төртинчи жылда Кедорлаомер бойына бирлик күүн-санаалу каандарла кожо Аштерот-Карнаимде рефаимдерди, Хамда зузейлерди, Шава-Кирьятаимде эмейлерди, ⁶ куба чөлди жакалай Эл-Параннын жуугында, Сеирдин кырларында, хоррейлерди оодо соккондор. ⁷ Оноортынан Эн-Мишпат (эмдиги Кадеш) жаар бурып, Хацецон-Тамарда журтап жаткан амеликитяндардын ла аморейлердин жерлерин ээнзиредип койгондор. ⁸ Содомнын кааны, Гоморранын кааны, Адмынын кааны, Цевоимнин кааны ла эмдиги Белдын кааны удур чыгып, Сиддим өзөктө ⁹ Эламнын кааны Кедорлаомерле, Гоимнин кааны Тидалла, Шинардын кааны Амрафелле, Элласардын кааны Ариохло жуулашкандар. Анайып төрт каан беш каанга удур жуулашкан. ¹⁰ Сиддим өзөктө дезде сары төгөттү оролор болгон. Содом ло Гоморранын каандарынын жуучылдары качып, бу оролорго түшкөн, тирү арткандары кырлар дөөн качкан. ¹¹ Жөнүчилдер Содом ло Гоморранын ончо байлыктарын, аш-курсагын алып, жүре берген. ¹² Анайда ок Содомдо журтап жаткан Аврамнын жеенин, Лотты, олјолоп, ээленген јөөжөзиле катай апаргандар.

¹³ Тирү арткандардын бирүзи Иври Аврамга келип, не болгонын јетирген. Аврам ол тушта эрмен агаштын јанында аморрей укту Мамренин јеринде журтаган (Мамре, Эшкол ло Анер карындаштар Аврамла бой-бойына болужар јөптү болгон). ¹⁴ Жеени олјодо деп угала, Аврам аңылу жуучыл таскаду алган үч јүс он сегис кижини жууйла, тунде өштүлерди Данга јетире сүрүшкөн. ¹⁵ Даннын јанында тирү арткандарын Дамасктан тундүктей Ховага јетире истешкен. ¹⁶ Ол өштүлеринен ончо тапканын, Лотты, онын ар-јөөжөзин, үй улусты ла олјолоткондорды кайра јандырып алган.

¹⁷ Аврам Кедорлаомерди ле оны жөмөгөн каандарды оодо соголо, жанып барадарда, Содомнын кааны оны Шаве өзөктө (эмди Каандардын өзөги) удур келип уткыган.

¹⁸ Салимнин кааны, Бийиктен бийик Кудайдын абызы Мелхиседек колында калаш ла аракылу чыгып, ¹⁹ Аврамды алкап, айткан:

— Бийиктен бийик Кудай, тенери ле жерди Жайаачы Аврамды алкагай! ²⁰ Оштүлеринди колына табыштырган өрө турган Кудай алкалзын!

Аврам тапкан-жөөгөнinin онынчы үлүзин Мелхиседекке берип ийген.

²¹ Содомнын кааны Аврамга айткан:

— Улузымды меге берип ий, тапкан-жөөгөнinin бойына артсын!

²² Аврам каруузын жандырган:

— Өрө турган Кудай Кайраканга, тенери ле жерди Жайаачыга, колымды көдүрүп, чертенип турум: ²³ сенийнен нени де албазым: учук та, өдүктин буужын да. — «Мен Аврамды байыттым» — деп айдарын жок болзын. ²⁴ Улузымнын ичкен-жигенинен өскө меге не де керек жок. Мениле кожо жүрүп жуулашкан Анер, Эшкол ло Мамре бойлорынын үлүзин алзын.

15 ¹ Бу керектердин кийинде Аврамга көрүлте болгон, ол Кайраканнын сөстөрүн уккан:

— Коркыба, Аврам. Мен — сенин куйагын. Сеге улу кайрал болор.

² Аврам айткан:

— Менин Ээм, Кайракан! Сенин кайралын меге не керек: мен бала жок артканчам. Менин журтымды Мешектин уулы Дамесек Элиэзер энчиленер. ³ Сен меге бала бербедин — бастыра жөөгөнним кулыма барар.

⁴ Аврамга Кайраканнын сөзи келген:

— Ол сенин энчилигин болбос. Угынды улалтары сенин каныннан бүдер.

⁵ Кайракан Аврамды айылдан чыгарып, айткан:

— Тенери өрө көрүп, жылдыстарды тоолоп болорун ба? — Онон кошкон: — Сенин калдыктарын анча кире болор.

⁶ Аврам Кайраканга бүткөн, Кайракан онын чындыгын билген. ⁷ Кайракан Аврамга айткан:

— Мен, Кайракан бойым, сени Ур Халдейден экелгем — бу жерди ээлензин деп берерге.

⁸ — Менин Ээм, Кайракан! — Аврам айткан. — Бу жер менин деген темдек кайда?

⁹ Кайракан айткан:

— Меге бери үч жашту уй, үч жашту эчки, үч жашту кой, күүлечек ле күүле экел.

¹⁰ Аврам тындуларды экелеле, талортолой омурып, жарымдарын удур-тедир салган. Куштарды омурбаган.

¹¹ Барынтычы куштар учкулап келерде, Аврам олорды үркидип ийген.

¹² Күн ажып барадарда, Аврамнын санаазы энделип, коркышту тын коркып баштаган.

¹³ Кайракан айткан:

— Билип жүр, сенен таркаган албаты өскө ороондо төрт жүс жыл жаман көс болуп, базынчыкта жүрер. ¹⁴ Же Мен олорды базынган калыкты каруузына тургузарым. Сенин калдыгын ол орооннон жүре берер, байып калган баргылаар.

¹⁵ Сен дезе жаан жаш жажап, ада-өбөкө жерине амыр жүре берерин. ¹⁶ Калдыктарыннын жүк төртинчи үйези бого бурылар, ненин учун дезе амморейлердин эдип турган кинчектери бойынын кемжүзине жеткелек.

¹⁷ Күн ажып, бүрүнкүйлей берген. Бу тушта омурып койгон тындулардын ортозыла буузы чөйилип, кызу казан ла от-жалбыш жалбырап өткөн. ¹⁸ Ол күн Кайракан Аврамла жөптөжү тургузып, оны бойынын колтыгынын алдына алган:

— Египеттин суузынан ала улу Евфрат сууга жетире жерлерди: ¹⁹ кенейлердин, кениззейлердин, кадмонейлердин, ²⁰ хеттердин, переззейлердин, рефаимдердин, ²¹ аморрейлердин, ханаанейлердин, гиргашейлердин ле

евусейлердин јерлерин калдыктарына берип јадым — деп айткан.

16 ¹ Аврамнын үйи Сара бала таппас болгон. Ондо Агарь деп египтян кул үй кижиге болгон. ² Айдарда, Сара Аврамга айткан:

— Кайракан меге бала бербей јат. Менин кулымла јурта: айса болзо, ол меге уул таап берер.

Аврам Саранын сөзин уккан. ³ Сара ого бойынын кулын, египтян Агарьды, үйи эдип берип ийген. Ол өйдө Аврамнын Ханаанга келгени он жылдан ажа берген болгон.

⁴ Аврам Агарьла кожо јуртай берген, удабай, келин барланып, бойынын абакай ээзин јабыс көрүп баштаган.

⁵ — Менин базынчык болгономда сен бурулу — деп, Сара Аврамга айткан. — Мен сеге кулымды бердим, ол десе барланала, мени јабыс көрөр болды. Бис экүнинг аайыска Кайракан чыккай.

⁶ — Сен кулыгнын ээзи — Аврам каруу јандырган. — Оны канайдатан эдин, бойында.

Сара Агарьды кыстап баштаарда, ол онон кача берген.

⁷ Кайраканнын агару элчизи куба чөлдө Шур јаар барган јолдогы кутуктын јанында Агарьды көрөлө, ⁸ айткан:

— Агарь, Саранын кулы, кайдан келдин, кайдаар барып јадын?

Онызы каруузын јандырган:

— Мен Сара ээмнен качып барадырым.

⁹ Кайраканнын элчизи айткан:

— Ээне бурыл, онын сөзинен чыкпа.

¹⁰ — Сенин калдыктарыңды ума јок көп эдерим, — деп, Кайраканнын элчизи айткан, — тоолоп то болбозын.

¹¹ Кайраканнын элчизи база айткан:

— Сен барлу. Уул бала табарын. Оны Измаил деп адаарын, ненин учун десе Кайракан кыйын-шыранды уккан.

¹² Уулын улус ортодо јерлик эштектиј јүрер. Ол ончозына удура, ончозы ого удура болор. Ол карындаштарыла өөркөжип јүрер.

¹³ Агарь оныла эрмектешкен Кайраканды «Сен — Эл-Рои — «Мени көрүп турганды мен чын көрдим эмеш пе?» дегени. ¹⁴ Онын учун Кадеш ле Берединг ортозында ол кутук Беэр-Лахай-Рои деп адалат.

¹⁵ Агарь Аврамга уул бала таап берген. Аврам Агарьдан туулган уулын Измаил деп адаган. ¹⁶ Ол тушта Аврам сегизен алты жашту болгон.

17 ¹ Аврам тогузон тогус жаштуда Кайракан ого көрүлип айткан:

— Мен Күчтүден Күчтү Кудай. Менин алдымда жүрүп, же жок бол. ² Мен сени алып жүрерим деп жөптөжү тургузып, калдыктарыңды ума жок көп эдерим.

³ Аврам көнкөрө тўжўп бажырган. Кудай ого айткан:

⁴— Эмди Мен сениле жөптөжү тургузып жадым. Сен көп калыктардын адазы болорын. ⁵ Адын Аврам эмес, Авраам болор, ненин учун десе Мен сени көп калыктардын адазы эдерим. ⁶ Сенин угыңды сўрекей калын эдерим: сенен бүткүл калыктар бүдер, олоор каандар болор. ⁷ Мен сениле, сенин кийнинде жүрер калдыктарынла үйеден үйеге улалар мөнкү жөптөжү тургузарым: Мен сенин ле сенин кийнинде жүрер калдыктарыңнын Кудайы болорым. ⁸ Мен сего ле сенин калдыктарына эмди, туура кижичилеп, көчкүндөп жүрген жеринди берерим, Ханааннын ончо жерин сенин калдыктарына ээлензин деп үргүлжиге берип, олоордын Кудайы болорым.

⁹ Онон Кудай Авраамга айткан:

— Сен ле сенин кийнинде жүрер калдыктарың Менин жөптөжүмди үйеден үйеге бүдүрер учурлу. ¹⁰ Мен слерле жөптөжү тургустым, оны сенин калдыктарың бүдүрзин: ончо эр улусызгар кестирү эттиртер учурлу. ¹¹ Бойыгардын кору жеригерде кестирү эдигер, онызы Мен ле слер ортодогы жөптөжүнин темдеги болор. ¹² Слерде жаны туулган кажы ла уулчак сегизинчи күнде кестирү эттиртер учурлу — анайда үйеден үйеге болзын. Сенин айлында туулганы да, сенин үрениннен туулбаган,

өскө укту улустан садып алганыгар да, — ¹³ онызы да, мынызы да: айлында туулганы да, садып алганыгар да кыйалтазы јоктон кестирү эттиртер учурлу. Анайып, Мениле тургускан јөптөжү, үргүлјик јөптөжү, эди-каныгарда темдектелер. ¹⁴ Кестирү эдилбегени — кору јеринде кестирү эдилбегени — калыгынан јектелер — Менин јөптөжүмди бускан учун.

¹⁵ Кудай Авраамга база айткан:

— Эмди үйиннин ады Сара эмес — Сарра болор. ¹⁶ Мен оны алкап, онон сеге уул бала берерим. Мен оны алкаарым — онон бүткүл калыктар бүдер. Онын калдыктары каандар болор.

¹⁷ Авраам көнкөрө түжүп бажырган, је ичинде каткырынып сананган: «Јүс јашту карган кижі балалу болор бо? Тогузон јашту Сарра да бала табар ба?»

¹⁸ Ол Кудайга айткан:

— Ого јүк Измаил јүргей.

¹⁹ Кудай дезе айткан:

— Шак ол Сарра, сенин үйин, сеге уул бала таап берер. Сен оны Исаак (Ол каткырат) деп адаарын. Мен оныла, онын калдыктарыла јөптөжү, үргүлјик јөптөжү, тургузарым. ²⁰ Измаил де керегинде сурагынды уктым: Мен оны алкап, онын угын калын эдип, көп калдыктар сыйлаарым. Измаилден он эки башчы чыгар. Мен онон улу калык бүдүрерим. ²¹ Је јөптөжүни Мен оныла тургуспазым, эзенде бу ла өйдө сеге Сарра таап берер Исаакла тургузарым.

²² Кудай Авраамга анайда айдала, јүре берген.

²³ Ол ло күн Авраам бойынын уулына, Измаилге, онын айлында туулгандардын ончозынын, садып алган кулдардын ончозынын — айылда эр киндиктүлердин ончозынын кору јерлерине кестирү эткен. Ол анайып, Кудайдын јакарганыла эткен. ²⁴ Авраамга кестирү эдип турарда, тогузон тогус јашту, ²⁵ Уулы Измаил дезе он үч јашту болгон.

²⁶Бир ле күнде Авраам ла онын уулы Измаил, ²⁷Авраамнын айлындагы эр киндиктүлөр ончозы — онын айлында туулгандар да, өскө укту улустан садып алган кулдар да — кестирү эттирткен.

18 ¹Изү тал-түште Мамренин эрмен агаштарынын жанында айылынын эжигинде отуларда, Авраамга Кайракан көрүлгөн. ²Авраам көзүн өрө көдүрзе, алдында үч эр кижиге турган. Ол отурган жеринен тап эдип, ологорго удур туруп, жерге жетире бажырып, ³айткан:

— Агару Кайраканым, быйанынды жетиргис, мени, кулынды, өдө баспа. ⁴Слерге бут жунарга суу экелип бергилеер. Агаштын көлөткөзине амырагар, ⁵мен десе калаш экелейин. Жолго жүргөн улус ажанып, күчигер кирзин. Слердин жанаарда кулыгар ине.

— Якшы. Айтканынча ла эт — ологор каруу жандырган.

⁶Авраам чадырга кийдире жүгүрип, Саррага айткан:

— Капшай үч көнөк эн якшы кулурдан калаш быжыр.

⁷Онон Авраам үөр малына жүгүргенче барып, жылмай семис бозуны талдап, түргөн сойоло, курсак белетезин деп, кулына жакарган. ⁸Саржу, сүт ле бозунын быжырган эдин айылчылардын алдына тургузып, бойы десе, ологор ажанып турганча, агаштын алдында турган.

⁹— Сарра үйин кайда? — ологор Авраамнан сураган.

— Мында, айылда — деп, Авраам каруузын жандырган.

¹⁰— Мен сеге эзенде, айдып койгон өйдө, буруларым, — деп, ологордын бирүзи айткан, — ол тушта Сарра үйин уулду болор.

Сарра десе онын кийни жанында айылдын эжигинде угуп турган. ¹¹Ологор экилези: Авраам да, Сарра да — бош карып калгандар, үй улуста болуп турганы Саррада токтоп калган. ¹²Ол ичинде каткырынып, сананган: «Карып калган меге кайдан соот болотон эди, ээм де карган».

¹³Же Кайракан Авраамга айткан:

— «Карып калган бойым бала табадым эмеш пе?» — деп айдып, Сарра неден улам каткырынды? ¹⁴Кайраканнын эдип албазы бар эмеш пе? Айдып койгон өйдө, тогус айдын бажында, Мен сеге келерим, ол тушта Сарра уулду болор.

¹⁵— Мен каткырбадым, — коркып калган Сарра төгүндөнгөн.

— Жок, сен каткырган — деп, Кайракан айткан.

¹⁶Эр улус өрө туруп, Содом жаар баскандар. Авраам оморды үйдежиб барган.

¹⁷Кайракан айткан:

— Эдейин дегенимди Мен Авраамнан жажырбазым. ¹⁸Авраамнан улу ла күчтү калык бүдер, Авраам ажыра жердин ончо калыктары алкалар. ¹⁹Мен оны талдап алдым — Кайраканнын жолыла барып, ак-чегинче, чынынча эдип жүрзин деп, ол бойынын балдарына, ончо калдыктарына жакыр учурлу. Ол тушта Мен, Кайракан, ого берген сөзимди бүдүрерим.

²⁰Онон Кайракан айткан:

— Содом ло Гоморранын жаманы ажынган, омордын кинчеги айдары жок жаан. ²¹Түжүп, Менин укканымла, ондо ончозы, чындап та, бурулу ба деп көрөйин. Айса болзо, ончозы эмес? Көрөйин.

²²Эр улус Содом дөөн баскан, Кайракан десе Авраамнын алдында турганча болгон. ²³Авраам Кайраканга жууктап, сураган:

— Сен жаман кылыктуларла кожо ару санаалуларды жоголтодын эмеш пе? ²⁴Айса болзо, бу калада бежен ару санаалу бар? Сен каланы жоголтып койодын эмеш пе, ондогы бежен акту учун килебезин бе? ²⁵Сен анайда этпезин, ару санаалуларды жаман кылыктуларла кожо жоголтпозын. Ак санааны кара кинчекле кожо кезедерге жарабас. Сенин анайда эдер учурын жок! Жер үстинин Жаргычызы жастырап ба? ²⁶— Мен Содомдо ару санаалу

бежен кижини тапсам, олор учун, бу калага килеерим — деп, Кайракан каруу жандырган.

²⁷ Авраам айткан:

— Мен тоозын, кубал, је јүрүм берген Кайраканга айда-йын деп: ²⁸ беженге беш ару санаалу бежү жетпезе, жетпей турган бежүнен улам Сен бүткүл каланы жоголтодын эмеш пе?

Кайракан каруузын жандырган:

— Анда төртөн беш акту санаалуны тапсам, жоголтпозым.

²⁹ Авраам улалткан:

— Айса болзо, анда ару санаалу жүк ле төртөн кижитабылар.

Кайракан каруу жандырган:

— Төртөн дө ару санаалуны тапсам, жоголтпозым.

³⁰ Авраам айткан:

— Менин сурагыма Кайраканым чугулданбазын: айса болзо, анда жүк ле одус агару табылар?

Кайракан каруу жандырган:

— Анда одус агару табылза, жоголтпозым.

³¹ Авраам айткан:

— Менин Эм Кайраканнан тидинип, мынайда сураайын: айса болзо, анда жүк ле жирме агару санаалу табылар?

Кайракан каруу жандырган:

— Жирме агару санаалуга болуп килеерим.

³² Авраам айткан:

— Калганчы, база бир сурак берзем, Жайаачым меге чугулданбазын: айса болзо, анда ару санаалу жүк ле он кижитабылар?

Кайракан каруу жандырган:

— Он актуга болуп килеерим.

³³ Мынайда айдала, Кайракан жүре берген, Авраам десе айлына жанган.

19 ¹Энирде Кудайдын эки Элчизи Содомго келген. Лот каланын каалгазынын жанында отурган. Кудайдын Элчилерин көрөлө, өрө туруп, ологорго базып келеле, жерге жетире бажырып ²айткан:

— Бийлерим! Кулыгардын айлына киригер. Будыгарды јунуп, коныгар, эртен тура онон ары барарыгар.

— Јок, — деп, ологор каруу јандырган. — Бис тышкары конорыс.

³Је Лоттын јайнузына чыдабай, ологор јөпсингендер. Лот ологорды айлына экелип, курсак азып, калаш быжырып азыраган. ⁴Ологор уйуктаарга јаткалакта, каланын улусы — Содомнын ончо эрлери, јаанду-јашту — айылды курчап ийген. ⁵Лотты алдырып, кыйгырып тургандар:

— Сеге конорго келген улус кайда? Ологорды бери чыгар, бис ологорло соотойдыс!

⁶Лот тышкары чыгып, эжикти бөктөйлө, ⁷айткан:

— Карындаштар, јаман неме этпегер! ⁸Менде бойлу эки кыс бар, мен ологорды слерге чыгарып берейин. Ологорло нени эдерер, эдигер, је менин айлыма келген улуска тийбегер!

⁹— Тайыл! — ого айткандар. — Эмди туш-тууразынан көчүп келген неме мында ээ болорго, јакарарга турган ба? Эмди сениле ологорго эдетенинен артык јаманды эдерис!

Ологор Лотты ийде салып, эжикти оодорго јазанган, ¹⁰је айылчылар оны айылга кийдире тартып, эжикти күрчектеп ийген, ¹¹тышкары улусты, јаанду-јаштузыла катай, сокородып ийгендер — ологор эжикти таап болбогондор.

¹²Айылчылар Лотко айткан:

— Бу калада сенин улусыннан база кижии бар ба? Күйүүн бедеи, уулдарын бедеи, кыстарын бедеи, калада кемигер де бар болзо, ончозын мынан апар: ¹³бис бу каланы јоголтып койорыс! Онын улусынын кинчеги ажынып калган, Кайракан оны јоголтсын деп, бисти ийген.

¹⁴Лот барып, кыстарыла биригерге молјошкон уулдарга:

— Каланан ылтам барыгар! Кайракан оны эмди јоголтып койор! — деп айткан.

Је олор Лотты кокырлап туру деп бодогон.

¹⁵Тан адып келерде, Кудайдын Элчилери Лотты жылгырладып айткандар:

— Капшай, үйинди ле эки кызынды мынан апар! Онон башка бу кинчектү калала кожо өлүп каларын!

¹⁶Лот дезе мендебей турган. Айдарда, Кудайдын Элчилери онын бойын, үйин ле эки кызын јединип, каланан алып чыккандар. Ненин учун дезе, Кайраканга Лот карам болгон.

¹⁷— Аргадан! — ангелдердин бирүзи Лотко айткан. — Кайа көрбө! Өзөктө кайда да токтобо! Кырлар јаар кач, онон башка божоорын!

¹⁸— Јок, Менин Ээм! — деп, Лот айткан. — ¹⁹Сен меге, Бойыннын кулына, киледин. Сенин меге берип турган быйанын учы-куйузы јок: Сен менин жүрүмимди аргадаган! Је мен кырга јетпезим — түбекке алдырып, божоп каларым. ²⁰Туку ол кала јуук, ого јетире жүгүрип ийерим. Оноор жүгүрейин, ол кичинек, анда аргаданарым.

²¹Кудайдын Элчизи ого айткан:

— Јакшы. Сеге болуп, айдып турган каланды јоголтпозым. ²²Је, капшай жүгүр: ого јетпегенчен, керегимди баштап болбозым.

Онын да учун бу кала Цоар (Кичинек) деп адалат.

²³Күн чыгып келерде, Лот Цоарга јеткен.

²⁴Бу ла өйдө Содом ло Гоморранын үстине тенеринен — Кайраканнан — күйүп турган күкүрт, јааш чылап, урула берген. Төгүлип турган отко ²⁵эки кала экилези, өзөк, улус, јерден өскөн бастыра неме јок болуп калган. ²⁶Лоттын үйи дезе кайа көрүп ийеле, густу столмо боло берген.

²⁷Эрте танда Авраам мынан озо Кайраканнын алдында турган јерине келип, ²⁸Содом ло Гоморраны, өзөкти көрзө, ыш, печкеден чыккан чылап, јерден көдүрилип јаткан.

²⁹Өзөктөги калаларды жоголтып тура, Кудай Авраамды эске алган: Лот журтаган калаларды жоголтып тура, Кудай оны өлүмнөн туураладып апарган.

³⁰Лот эки кызын алганча Цоардан чыгып, кырлар жаар жүрө берген: Цоарда артарга ол коркып турган. Олор куй ташка кирип, журтай бергендер.

³¹Jaан кыс кичүзине айткан:

— Адабыс карган. Jan аайынча бисле журтайтан эр киж иер үстинде жок. ³²Адабысты аракыдадып эзиртеле, оныла кожо уйуктайлы. Бойыстын да адабыстан болзо, бисте балдар болор.

³³Ол күн түнде олор адазын аракыдадып эзирткендер. Jaан кыс ого келип, оныла кожо уйуктаган, адазы десе не болуп турганын: кызы келип жатканын да, туруп барганын да аайлабаган. ³⁴Эртенгизинде jaан кыс кичүзине айткан:

— Кече мен адамла кожо уйуктадым. Бу да түнде оны аракыдадалы, сен барып, оныла кожо уйукта. Бойыстын да адабыстан болзо, бисте балдар болор.

³⁵Бу да түнде адазын аракыдадып эзирткендер. Кичү кыс адазына келип, оныла кожо уйуктаган, ол десе не болуп турганын — кызы качан жатканын да, качан турганын да билбес болгон.

³⁶Анайып Лоттын кыстары экилези адазынан барланган. ³⁷Jaан кыс уул бала таап, оны Моав деп адаган. Ол — эмдиги моавтардын адазы. ³⁸Кичү кыс база уул бала тапкан, оны Бен-Амми деп адаган. Ол — эмдиги аммониттердин адазы.

20 ¹Авраам оноортынан түштүк жаар барып, Кадеш ле Шурдын ортозында Негевте журтаган, онон Герарга көчүп алган. ²Ол бойынын үйин, Сарраны, сыйным деген, онын учун Герардын кааны Авимелех Сарраны бойына үйи эдип алган. ³Түнде түш јеринде Авимелехке Кудай келип, мынайда айткан:

— Бойына алган үй кижиге учун өлүп каларын. Ол өбөөндү.

⁴Авимелех десе ого кол тийгискелек болгон.

— Менин Ээм! — деп, ол айткан. — Сен буру жок калкты кырып койодын эмеш пе? ⁵Ол кижиге оны сыйным деп, меге бойы айткан. Үй кижиге бойы да оны акам деген. Менде буру жок, санаам да, колдорум да ару.

⁶— Эйе, — Кудай ого түш жеринде каруузын жандырган, — Сенде буру жок — Мен билерим. Онын да учун сени бу үй кижиге тийдиртпегем, Менин алдыма кинчек эттиртпегем. ⁷Эмди десе оны өбөөнине жандыр. Онын өбөөни Кудайла тил билижечи кижиге, ол сени тирүү артсын деп мүргүүр. Жандырбазан, сен бойун да, ончо улузын да өлүп каларыгар, оны билип жүр.

⁸Эртен тура Авимелех жуук улузын жууп, ологорго бу сөстөрдү айдып берерде, ологор сүрекей коркыган. ⁹Онон Авимелех Авраамды бойына кычырып, айткан:

— Сен бисле не анайда эттин? Мен сега не жаманымды жетирдим: мени де, каандыгымды да улу кинчекке сугарга? Анайда кылынарга жарабас. ¹⁰Не керектү анайда эттин?

¹¹Авраам каруузын жандырган:

— Бу жердин улузы Кудайдан коркыбас, эпшимнен улам мени өлтүргилеп койор деп санангам. ¹²Ол, чындап та, менин сыйным: адабыс жагыс, энебис башка. Ол менин эпшим болуп калган. ¹³Меге адамнын айлын таштап, жол-жорыкта жүрзин деп, Кудай жакарарда, үйүмди: «Кандый да жерге келзебис, мени акам деп айдып тур» — деп, сурагам.

¹⁴Авимелех Авраамга оок ло жоон мал, кул эр ле үй улус сыйлап, үйин, Сарраны, жандырып, ¹⁵айткан:

— Менин ончо жерим сенин көзинин алдында: жаранган жерде журта.

¹⁶Саррага десе айткан:

— Сенин акана бир мун күмүш акча бескелеп берип

жадым. Бу жуук улузыннын алдында акталганыннын темдеги болор.

¹⁷Авраам Кудайга мүргүүрде, Кудай Авимелехти, онын үйин ле жалчы үй улузын жазып ийген, олор ойто бала табар боло берген ¹⁸(мынан озо Кайракан Авраамнын үйи Саррадан улам Авимелехтин айлындагы ончо үй улусты бала таппас эткен болгон).

21 ¹Кайракан, Бойынын айтканынча, Сарраны ундыбаган: Кайракан айткан сөзүн бүдүргөн.

²Сарра барланып, Кудай айткан өйдө карып, жажы једе берген Авраамга уул бала таап берген. ³Авраам Саррадан туулган уулын Исаак деп адаган, ⁴сегизинчи күнде дезе, Кудайдын жакарганыла, Исаактын кору јерине кестирү эткен. ⁵Исаак тууларда, Авраам јүс јашту болгон. ⁶Сарра айткан:

— Кудай меге каткымчылу неме этти: мен керегинде уккан ла кижн каткырап. — ⁷Онон кошкон: — Сарра бала эмчектеер деп, Авраамга кем айткай эди? Је карып јөбимде уул таап бердим.

⁸Бала чыдап, эмчектен айрылган күн Авраам јаан јыргал эткен.

⁹Египтян укту Агарьдын Авраамнан тапкан уулы Исаакла ойноп јүргенин көрөлө, ¹⁰Сарра Авраамга айткан:

— Бу кул үй кижини уулыла кожо сүрүп ий! Кулдын уулы, менин Исаак уулым чылап, сенен энчи албас учурлу.

¹¹Уулы керегинде мындыј сөстөрдн угарга Авраамга ачу болгон, ¹²је Кудай айткан:

— Уулчак ла кул үй кижн учун санааркаба. Сарранын айтканыла эт, ненин учун дезе Исаак сенин угынды улалтар. ¹³Кулдын да уулынан, ол сенин үренин учун, Мен калык бүдүрерим.

¹⁴Авраам эрте туруп, Агарьга калаш ла суулу борбуй јүктендирип, уулчагыла экүни јүргүзип ийген. Олор бара-ла, Беэр-Шеванын куба чөлинде аза берген. ¹⁵Борбуйдагы

суу түгенип каларда, Агарь уулын жыраанын төзине артырып, ¹⁶бойы, онын өлүп жатканын көрбөскө, согоон учум кире жерге ырап, отура түжеле, өксөп, ыйлай берген.

¹⁷Кудай уулчактын ыйын угуп ийген: Кудайдын Элчизи тенериден Агарьга баштанган:

— Не болды, Агарь? Коркыба! Кудай артырып койгон баланнын үнин укты. ¹⁸Тур, балаңа бар, колыңа ал! Мен бу баланан улу калык бүдүрерим.

¹⁹Кудай Агарьдын көзин ачкан, Агарь кутукты көрүп, онон борбуйды суула толтырып, уулчагына ичирген.

²⁰Кудай уулчакты таштабаган. Уулчак чыдап, куба чөлдө жүрүп, ок-жаачы боло берген. ²¹Ол Паран деп куба чөлдө журтаган, энези ого Египет жеринен кижин алып берген.

²²Ол ойдө Авимелех бойынын черүзинин жааны Пихолло кожо келип, Авраамга айткан:

— Нени ле эткенде, Кудай сениле кожо. ²³Мени де, балдарымды да, баркаларымды да качан да сатпазым деп, Кудайдын адын адап, меге мында чертен. Мен сеге канайда жакшыны эткем, онойдо ок сен де меге, сени жаттыргыскан ороонго жакшыңды жетирерин.

²⁴Авраам:

— Мен андый чертти берерим — дейле, ²⁵Авимелехтин улuzu кутукты блаап алган деп комыдаган.

²⁶— Оны кем эткенин билбезим, — Авимелех каруузын жандырган. — Сен де меге айтпадын. Мен ол керегинде жаны угуп жадым.

²⁷Авраам Авимелехке оок ло жоон мал сыйлап, оныла жөптөжү тургускан. ²⁸Оок малдын үүринен үзеери аңылап, жети кой берген. ²⁹Авимелех сураган:

— Меге бу жети койды не аңылап бердин?

³⁰— Олорды менен ал, — Авраам каруу жандырган, — ол бу кутук менин болгонынын, мен оны касканымнын керечизи болзын.

³¹Онын учун бу жер Беэр-Шева деп адалган: мында олор экү чертенген.

³²Безр-Шевада жөптөжү тургузала, Авимелех ле онын черүзинин жааны Пихол Филистим јерине бурылгандар.

³³Авраам Безр-Шевада агаш тарыйла, Кайраканга, мөнкү Кудайга, бажырган.

³⁴Авраам Филистим јеринде узак јуртаган.

22 ¹Мынын кийинде Кудай Авраамды ченеген.
— Авраам! — деп, Ол айткан.

— Угуп турум! — Авраам каруу јандырган.

²Кудай айткан:

— Бойыннын уулынды, сок јангыс сүүген уулынды — Исаакты алып, Мориа јерине бар. Анда, Мен сеге айткан кырлардын бирүзинде, уулынды өртөп, Меге тай.

³Эртен тура Авраам эштегин эртеп, эки јалчызын ла Исаак уулын кожо алып, тайылганы өртөзө одыратан одын жарып, Кудайдын айдып берген јерине барган. ⁴Ұчинчи күнде Авраам ол јерди ыраактан көрүп ийген.

⁵— Мында эштекти көрүп артып калыгар — деп, Авраам јалчыларына айткан. — Мен уулымла кожо оноор барып, Кудайга бажырала, ойто келерим.

⁶Авраам тайылганы өртөөргө керектү одынды Исаакка жүктендирген. Онон отык ла бычак алып, экү кожо баргандар.

⁷Исаак Авраамга:

— Ада! — деген.

Онызы:

— Угуп турум, уулым! — деп, каруузын јандырган.

— Бисте отык ла одын бар — уулы айткан, — је өртөп, тайатан кураан кайда?

⁸Авраам айткан:

— Өртөп, тайатан кураан кайдазын Кудай көрүп јат, уулым.

Экү онон ары барган.

⁹Кудайдын айдып берген јерине једип, Авраам тагыл тургускан, ого от салган. Онон Исаакты күлүп, тагылдагы одыннын үстине салала, ¹⁰бычагын чыгарып, уулын

сайарга талайган. ¹¹Бу ла тушта тенериден Кайраканнын Элчизи ого баштанып, айткан:

— Авраам! Авраам!

— Угуп турум! — онызы каруу јандырган.

¹²— Уулына колын көдүрбе, — Кудайдын Элчизи айткан, — ого нени де этпе! Эмди Мен билерим: сен Кудайдан коркып јадын, бойыннын сок јангыс уулынды Ого берерге кысканбадын.

¹³Авраам мүүстери јыраага илинип калган кучаны көрүп ийген. Ол барып, кучаны тудала, уулынын ордына өртөп, Кудайга тайган.

¹⁴Бу јерди Авраам Яхве-Ирэ (Яхва Бойы көрөр) деп адаган. Онын учун эмди де: «Кайраканнын кырында көрүнөр» — деп кеп сөс табылган.

¹⁵Кайраканнын Элчизи тенериден Авраамга такып баштанып, ¹⁶айткан:

— Бойымла чертенип турум деп, Кайракан ајдат: мыны эдип, сок јангыс уулынды кысканбаган учун ¹⁷Мен сени алкаарым. Мен сеге тенеридеги јылдыстар, талайдын јарадындагы кумак кире калдыктар сыйлаарым. Олор өштүлеринин калаларын јуулап алар. ¹⁸Менин сөзимди уккан учун, калдыктарын ажыра јердин ончо калыктары алкалар.

¹⁹Авраам јалчыларына бурылып, олорло кожо Беэр-Шева дөөн барган. Анайып ол Беэр-Шевада јуртаган.

²⁰Бу керектин кийинде, бир канча өјдин бажында, Авраамга јетиргендер:

— Сенин Нахор карындажыннын үйи Милька ого мындый уулдар таап берген: ²¹Уц (бу тун уул), Буз, Кемуэл (бу Арамнын адазы), ²²Кесед, Хазо, Пилдаш, Идлаф ла Бетуэл. ²³Бетуэл Ревекка деп кысту болгон.

Бу сегис уулды Авраамнын Нахор карындажына Милька таап берген.

²⁴Нахордо Реум деп үй кижинен Тевах, Гахам, Тахаш ла Маха деп балдар база болгон.

23 ¹Сарра жүс жирме жети жаш жазаган. ²Ол Ханаан жеринде эмди Хеврон дейтен Кирьят-Арбада божогон. Авраам Сарранын жада калганына карыгып, өксөп ыйлаган, ³онон бажын өрө көдүрүп, хеттерге баштанган:

⁴— Мен туш-туура, көчкүн кижин. Меге жада калган үйимнин сөөгүн жуур жер беригер.

⁵Хеттер Авраамга каруу жандырып, айткан:

⁶— Бисти ук, бийибис! Сен Кудайдын күндүлү, сүүген кижизи. Үйиннин сөөгүн эн жакшы сөөк салгышка жуу. Бистин кажыбыс ла мындый керекке бойынын ук сөөк салгыжынан берер.

⁷Авраам хеттерге бажырып, ⁸айткан:

— Үйимнин сөөгүн жуурга жөпти берип турган болзогор, оны жуурга Цохардын уулы Эфроннын кыразынын учын-дагы ⁹куй-ташты — Махпеланы меге сатсын деп сурап беригер. Мен оны слердин көзигерче бойынын баазыла садып аларым. Мөнүн акчала төлөөрим.

¹⁰Эфрон хеттердин ортозында отурган. Ол каланын каалгазынын жанында жуулган хеттердин ортозында отурган. Эфрон олордын көзинче мындый каруу берген:

¹¹— Жок, бийим, мени ук: бу кыраны куй-тажыла кожо менен сый эдип ал. Менин улузым керечилер: мен сеге бу кыраны үйиннин сөөгүн тутсын деп сыйлап турум.

¹²Авраам ол жердин улузына бажырып, ¹³жуулгандарга угуза Эфронго айткан:

— Сурап турум, сөзимди уксан: кыра учун бу мөнүн акчаны ал. Мен анда үйимнин сөөгүн тудайын.

¹⁴Эфрон каруузына айткан:

¹⁵— Бийим! Жердин баазы төрт жүс күмүш шекел. Анда үйиннин сөөгүн жууп сал.

¹⁶Авраам Эфронго жарлаган бааны, төрт жүс мөнүн шекелди, коюйымдардын ортозында жарадылган кемжүлө бескелеп берген. ¹⁷Анайып Эфроннын Мамреге коштой Махпеладагы кыразы куй-тажыла, ончо агаштарыла

кожо ¹⁸ Авраамнын ээлү жери боло берген. Онын керечилери — каланын каалгазынын жанына жуулган хеттер.

¹⁹Мынын кийинде Авраам Ханаан јеринде Мамреге (эмди Хеврон дейтен) коштой, Махпеладагы кырада куй-ташка Сарра үйинин сөөгин жууп койгон. ²⁰Анайып кыра ла куй-таш хеттерден Авраамга көчүп, сөөк жууйтан јер боло берген.

24 ¹Авраам карып, жажы једе берген. Кайракан ого алкыжын јетирип, болужып жүрген.

²Авраам онын айылын ла ээлемин башкараачы кулына айткан:

— Колынды кору јериме салып, ³Кайраканла, тенеринин ле јердин Кудайыла чертен, менин уулыма јербойынын, ханаанейлердин, кыстарынан албазым деп, сөзин бер. ⁴Менин орооным, төрөөндөриме барып, Исаак уулыма кижини анан экелип берерим деп, сөзин бер.

⁵Кул ого айткан:

— Айса болзо, кыс мениле кожо бери, бу јерге, келерге күүнзебес. Ол тушта уулынды сенин төрөл јерине аткаратан ба?

⁶— Јок, аткарба! — Авраам айткан. — Уулымды оноор аткарба. ⁷Мени адамнын айлынан, төрөл јеримнен чулунын ороонына аткарып, бу јер менин калдыктарыма болор деп, чертин берген Кайракан, тенеринин Кудайы, сен оноортынан уулыма эш-нөкөр экелзин деп, озо Бойынын Элчизин ийер. ⁸Кыс сениле кожо келерге күүнзебезе, черт учурын жылытар, је уулымды оноор аткарба!

⁹Кул Авраам бийинин кору јерине колун салып, чертин берген. ¹⁰Бийинин он төөзин, баалу-чуулу сыйларын алып, Нахордын јаткан калазы Арам-Нахараим јаар атанган.

¹¹Эниргеери, кыстар суу алып келер өйдө, ол каланын јуугында кутуктын жанына төөлөрүн токтодып:

¹²— Кайракан, Авраам бийимнин Кудайы! Бүгүн ырым тартсын, Авраам бийимди куру артыргыспа! ¹³Мен каланын тужында кыстар суу алып турган кутуктын

жанында турум. ¹⁴Кыстардын бирүзине мен айдарым: «Жыракыннан суу ичирзен?» — деп. Ол: «Ич, төөлөрүңди де сугарып берейин» десе, Сен Исаак кулына эш-нөкөр эдип, көстөгөнүн ол болор. Бу — Сен менин бийимди таштабаганыннын темдеги болзын» ¹⁵Ол жетире айткалакта, Авраамнын Нахор карындажынын ла Мильканын уулы Бетуэлдин кызы Ревекка ийнинде жыракылу базып келген. ¹⁶Бу сүрекей кеберкек бойлу кыс болгон. Ол кутукка түжүп, жыракызын толтырала, өрө чыгып отуурарда, ¹⁷кул жүгүрип келеле, сураган:

— Жыракыннан суу ичип аларга берерин бе?

¹⁸— Ич, бийим, — кыс каруузын жандырып, жыракызын ийнинен түжүргөн. Авраамнын кулына сууны береле, ¹⁹айткан:

— Эмди төөлөрине суу экелерим, тойо ичкилеп алзын.

²⁰Ол жыракызынын суузын тоскуурга түргөн урала, ойто кутукка жүгүргөн — анайып ончо төөлөр тойгончо тажыган. ²¹Кул унчукпай, Кайракан жолун алкаган ба, жок по деп билип аларга, кысты аяктап көрүп турган. ²²Төөлөр тойо берерде, кул кыска жарым шекель бескелү алтын сырга, он шекель бескелү эки алтын кобыкчы берип, ²³сураган:

— Сен кемнин кызы? Адан-эште биске конор жер табылгай не?

²⁴Ол каруузын жандырган:

— Мен Милька ла Нахордын уулы Бетуэлдин кызы.

²⁵Онон кошкон:

— Бисте салам ла азырал көп. Конор жер де табылар.

²⁶Кул Кайраканга жерге жетире бажырып ²⁷айткан:

— Кайракан, Авраам бийимнин Кудайы, алкалзын! Ол менин бийиме Бойынын быйанын жетирип, чындыгын көргүскен: мени көнү жолло бийимнин төрөөндөрүнүн айылына экелген.

²⁸Кыс сыр-жүгүрикле барып, энезине айылчылар келгени керегинде айткан. ²⁹⁻³⁰Ревекканын карындажы Лаван

эезинин сыргазын ла кобыкчызын көрүп, келген кижинени айтканын уккан кийинде, кутук жаар мендеген. Көрзө, Авраамнын кулы төөлөриле кожо кутуктын жанында турганча эмтир. ³¹Лаван айткан:

— Кайраканнан алкышту кижини, мында не турун! Сеге ле сенин төөлөрине конор жер белен.

³²Авраамнын кулы айылга кирген. Төөлөрдүн кожын алып, салам ла азырал экелип, айылчыга ла онын жолдошторына дезе буттарын жунарга суу бергендер. ³³Курсак салгандар, же Авраамнын кулы:

— Мени бери не ийгендерин айтпаганчам, ажанбазым — деп айткан.

— Айт — дешкендер.

³⁴Ол айткан:

— Мен Авраамнын кулы. ³⁵Кайракан менин бийиме куйузы жок алкыжын жетирип, ого энкезинен ажыра жөөжө берген: койлор ло уйлар, күмүш ле алтын, кул эр ле үй улус, төөлөр лө эштектер берген. ³⁶Сарра, бийимнин үйи, карыыр жөбинде уул бала тапкан, менин Бийим не барын ончозын уулына берген. ³⁷Бийим менен черт алган: мен онын уулын жербойынын ханаанеян кысла бириктирбезим, ³⁸ада-өбөкөзинин жерине, төрөөндөри не барып, анан уулына кижини экелип берерим деп. ³⁹Мен бийимнен: «Кыс мениле кожо келбезе, канайдар?» — деп сурагам. ⁴⁰Ол меге: «Үстимдеги Кайракан сениле кожо элчизин ийип, менин угымнан, билемнен уулыма эш-нөкөр экелзин деп, жолынды алкаар. ⁴¹Менин төрөөндөриме једип барзан — ол черт сөзинди бүдүргенин болор. Олор кызын бербезе де, сен бойыннын чертинди бүдүрип койгон»

⁴²Бүгүн кутукка келип, айткам: «Кайракан, Авраам бийимнин Кудайы! Сен менин жолымды алкагадый болзон, ⁴³мен кутуктын жанында турум. Суу аларга келген кыска: «Жыракыннан суу ичип аларга берерин бе?» — деп айдарым. ⁴⁴Ол: «Ич, төөлөринди де сугарарым» — дезе,

менин бийимнин уулына эш-нөкөр эдип, Кайраканнын көстөгөни ол болор.

⁴⁵ Мен мыны учына јетире санангалагымда, ийнинде јыракылу Ревекка келип, кутуктан суу алган. Мен онон суу сурагам. ⁴⁶ Ол јыракыны ийнинен түрген түжүрип: «Ич, төөлөринди де сугарарым» — деген. Мен суунаң ичип алгам, ол төөлөримди сугарып берген. ⁴⁷ «Сен кемнин кызы?» — деп, мен сураарымда, ол: «Нахор ло Мильканын уулы Бетуэлдин кызы» — деген. Мен ого тумчукка тагар сырга ла кобыкчы берип, ⁴⁸ Кайраканга јерге јетире бажыргам. Бийимнин уулына бойынын угынан кижн алып берзин деп, мени бери көнү јолло экелген учун, Кайраканга, Авраам бийимнин Кудайына, алкыжым айткам. ⁴⁹ Эмди меге айдыгар: менин бийимнин сурагын бүдүрер күүнигер бар ба? Нени эдетенимди билерге, каруузын береер».

⁵⁰ Лаван ла Бетуэл каруузын јандырган:

— Бу Кайраканнын кереги, бис сеге «је» де, «јок» то деп айдып болбозыс. ⁵¹ Ревекка — алдында туру: бойынла кожо апар. Кайраканнын күүниле, ол бийиннин уулына эш-нөкөр болзын.

⁵² Мыны угала, Авраамнын кулы Кайраканга база катап јерге јетире бажырган. ⁵³ Онон мөңүн ле алтын кееркедимдер, кеп-кийимдер чыгарып, Ревеккага берген, анайда ок онын карындажына ла энезине баалу сыйлар эткен. ⁵⁴ Мынын кийнинде ол кожо жүрген улузыла ажанып, амыраарга јада берген. Эртен тура: «Мени бийиме божодыгар» — деген.

⁵⁵ Је Ревекканын карындажы ла энези айткандар:

— Кыс айлында ого јүк он күн жүрзин.

⁵⁶ — Мени тутпагар — деп, Авраамнын кулы айткан. — Кайракан јолымды алкап койгон, мени божодыгар, бийиме бурылайын.

⁵⁷ Олор каруузына:

— Кысты алдырып, сөзин угактар — деген.

⁵⁸Ревекканы алдырып, сурагандар:

— Бу кижиле кожо барарын ба?

Ол: «Барарым» — деген.

⁵⁹Олор Ревеккала, оны јаштан ала азыраган јалчы үй кижиле, Авраамнын кулыла, онын јолдошторыла эзендежип, ⁶⁰Ревекканы алкаган:

— Сенин калдыктарын, сыйныбыс, тоозы јок түмен болзын, оштүлердин куйак-каалгалары балдарыннын алдында аргазы јок болзын!

⁶¹Ревекка ла онын јалчылары төөлөргө минип, Авраамнын кулын ээчий јорткондор. Кул айылына јанып, Ревекканы апарып јаткан.

⁶²Исаак дезе — ол Негевте јуртаган — Беэр-Лахай-Роинен јангы ла бурылган болгон. ⁶³Ол энирде јаланга соодоп чыгала, келип јаткан төөлөрдү көрүп ийген. ⁶⁴Ревекка Исаакты көрөлө, төөдөн түжүп, ⁶⁵кулдан сураган:

— Биске удур келип јаткан кижү кем?

— Ол менин бийим — деп, кул каруузын јандырган.

Айдарда, Ревекка јабынчыла јабынып алган.

⁶⁶Кул јол-јорыгы керегинде Исаакка үзе куучындап берерде, ⁶⁷Исаак Ревекканы Сарра энезинин кийис айылына кийдирген. Анайып Ревекка онын үйи болуп калган. Исаак Ревекканы сүүген, јада калган энезине карыкканы токунаган.

25 ¹Авраам катап кижү алган, онын ады Кетура болгон. ²Кетура ого Зимран, Иокшан, Медан, Мидьян, Ишбак ла Шуах деп уулдар таап берген. ³Иокшан Сава ла Дедан деп уулдарлу болгон. Деданнын калдыктары: ашшурейлер, летушейлер ле леуммейлер. ⁴Мидьяннын уулдары: Эфа, Эфер, Енох, Авида ла Элдаа. Олор ончызы — Кетуранын калдыктары.

⁵Авраам бойында не барын ончозын Исаакка артыргыскан. ⁶Өскө үй улустан туулган уулдарына дезе, бойы эзен јүрерде, јаан сыйлар эделе, күнчыгыш јаар — күнчыгыш јерлерге, Исаактан туураладып ийген.

⁷Авраам жүс жетен беш жаш жажаган.

⁸Ол жүрүмнин бастыра жанын толо жүрүп, жажы једип божогон — ада-өбөкөзине јана берген. ⁹Уулдары, Исаак ла Измаил, онын сөөгин Мамреден ыраак јокто Цохардын уулы хетт укту Эфроннын кыразындагы куй-ташка — Махпелага јууган. ¹⁰Авраам бу кыраны хеттерден садып алган. Анда Авраамнын ла онын Сарра үйинин сөөги тудулган. ¹¹Авраам јада каларда, Кудай онын Исаак уулын алкаган. Исаак Беэр-Лахай-Роинин јанында јуртаган.

¹²Бу Авраамнын уулы — Авраамга Сарранын кулы, египтян укту Агарь, таап берген Измаил ле онын калдыктары керегинде куучын.

¹³Измаилдин уулдары јаандарынан ала кичүлерине јетире: тун уул Невайот, Кедар, Адбеэл, Мивсам, ¹⁴Мишма, Дума, Масса, ¹⁵Хадад, Тема, Иетур, Напиш ле Кедма. ¹⁶Измаилдин уулдары, он эки уктын он эки башчызы, бу — олордын аттары, јурттары ла турлулары.

¹⁷Измаил жүс одус јети жаш жажап, божогон, ада-өбөкөлөрине кожулган. ¹⁸Онын калдыктары Хавиладан ала Египеттин Ашур јаар кыйузында турган Шурга јетире јуртаган. Олор карындаштарыла өөндү жүрген.

¹⁹Бу Авраамнын Исаак уулы керегинде куучын.

Авраам Исаак деп уулду болгон. ²⁰Исаак төртөн јаштуда Падан-Арамнан арамей укту Бетуэлдин кызы Ревекканы, арамей укту Лаваннын сыйнын, алган. ²¹Исаак бала таппас үйи учун сурап, Кайраканга мүргүген. Кайракан онын сурагын уккан: Ревекка барланган. ²²Карындап жүрген уулчактары согужып баштаарда, ол:

— Эмди мындый болзо, мени не сакып јат? — дейле, Кайраканнан угарга барган. ²³Кайракан ого айткан:

— Сенин ичинде эки ук, сенин ичиннен эки башка калык бүдер. Бирүзи экинчизин эркитеер, јааны кичүзине јалчы болор.

²⁴Айы-күни једип, Ревекка игис балдар тапкан. ²⁵Баштапкызы јеерен, аннын терезиндий јелмер түктү болгон;

оны Исав деп адагандар. ²⁶Ээчий, Исавтын чончойынан тудунганча, экинчизи туулган; оны Иаков деп адагандар. Олор тууларда, Исаак алтан јашту болгон.

²⁷Уулчактар чыдаган. Исав јакшы анчы, ар-бүткенде јүрер, Иаков дезе айылдан көп чыкпас, јобош кижии болгон. ²⁸Исаак јерлик куштын эдин јакшызынатын, онын учун Исавты сүүген, Ревекка дезе Иаковты сүүген.

²⁹Бир катап, Иаков курсак азып турарда, Исав андап јүреле, арыган-чылаган келген.

³⁰— Меге бу мыны, кызылын јиирге бер! — ол Иаковко айткан. — Менин тыным бош чыгып калган!

Мынан улам оны Эдом (Кызыл) деп адагандар.

³¹Је Иаков:

— Эмди ле «тун туулган» деп адынды меге толыыр болзон. — деп айткан.

³²— Мен өлөргө барадала, «тун туулган» деп ададып кайдарым? — Исав айткан.

³³Иаков:

— Меге эмди ле чертен! — деген.

Исав Иаковко «тун туулган» деп адымды берип јадым деп чертенеле, ³⁴ордына калаш ла мүн алган. Ол ичип-јип, турала, јүре берген — ого «тун туулган» деп адалары керек те јок болгон.

26 ¹Ороондо Авраам јүрген өйдөзинен тын ачанаторо башталган. Исаак Герар дөөн филистим каан Авимелехе барган. ²Кайракан ого көрүлип, айткан:

— Египет дөөн барба, Мен сеге ороон айдып берерим, анда јат. ³Ол сени кыйгастабас, Мен сенин јанында болорым, сени алкаарым. Меге ле калдыктарына бу јерлерди ончозын берип, Авраам адага чертенгенимди бүдүрерим. ⁴Сенин калдыктарынды тенеридеги јылдыстардый көптөдип, бу јерлерди ончозын берерим. Сенин калдыктарын ажыра јердин ончо калыктары алкалар, ⁵ненин учун дезе, Авраам Менин сөзимди угуп, Менин

бүдүрзин дегенимди ончозын бүдүргөн: Мен берген жакы-лталарды, жакаруларды ла ээжилерди.

⁶Исаак Герарада артып калган. ⁷Ол жердин улузы Ревекка керегинде сураарда, Исаак оны сыйным деп айткан.

«Үйим» деп айдарга коркыган: жараш, сүрлү Ревеккадан улам өлтүртип айабызым деп сананган.

⁸Көп жылдар өткөн. Бир катап филистим каан Авимелех Ревекка ла Исаактын ойноп, сертежип тургандарын көзнөктөн көрүп ийген. ⁹Ол Исаакты бойына кычырала, айткан:

— Бу сенин үйин турбай. Не керек оны сыйным деген? Исаак каруу жандырган:

— Үйим дезем, мени өлтүргилеп айабас деп коркыгам.

¹⁰— Сен бисле не анайда эттин? — Авимелех айткан. — Эр улустын бир-бирүзи оныла уйуктап, бисти кинчекке кийдирер эдигер.

¹¹Онон Авимелех бастыра калыкка жарлаган:

— Бу кижиге ле онын үйине тийген кижиде өлтүртер!

¹²Исаак бу ороондо жадып, аш салган. Кайракан ого алкыжын берген: ол жыл Исаак жаан түжүм жуунадып алган. ¹³Исаак там байып, чын байдын бойы боло берген: ¹⁴ондо оок ло жоон малдын үүрлери, көп кулдар болгон. Филистимдер ого күйүнип баштаган. ¹⁵Олор Авраам эзен жүрерде, онын кулдары каскан ончо кутуктарды көмүп койгон. ¹⁶Авимелех Исаакка айткан:

— Бистин жерден көчүп бар. Сен сүреен күчтү болуп калдын.

¹⁷Исаак оноортынан жүре берген. Герар өзөккө жедип, кийис айылдарын тургузып, журтай берген. ¹⁸Ол Авраам эзен жүрерде казылган, жада калган кийнинде филистимдер көмүп койгон кутуктарды ойто казып арчыган. Кутуктарды адазы берген аттарыла адаган.

¹⁹Бир катап Исаактын кулдары өзөктө казып, кутук тапкандар. ²⁰Герардын күдүчилери олорло сөс блаажып: «Бу бистин суу!» — дешкен. Кутуктан улам оон-бөкөн

чыккан учун, оны анайда ла Эсек деп адагандар. ²¹База бир кутук казып аларда, база блааш-тартыш башталган, айдарда, оны Ситна деп адагандар. ²²Исаак мынан барып, база бир кутук казып алган. Ол учун блааш-тартыш болбоды. Ол кутукты Реховот деп адаган, онызы: «Эмди Кайракан биске телкем берди, бис бу жерде өзөрис» — деген.

²³Онон Исаак Беэр-Шевага бурылган. ²⁴Ол күн түнде ого Кайракан көрүлип, айткан:

— Мен, Авраам аданнын Кудайы. Коркыба: Мен сениле кожо. Мен Авраам кулыма болуп сени алкап, калдыктарынды көп эдерим.

²⁵Анда Исаак тагыл тургузып, Кайраканга бажырып, кийис айылдарын тургускан, кулдары кутук каскан. ²⁶Ого Герардан Авимелех бойынын жөп айдаачы Ахузатла, черү башчызы Пихолло кожо келген.

²⁷«Слер меге не келдигер? — деп, Исаак олордон сураган. — Слер мени жаман көрүп, бойыгардан сүрүп ийген жокпогор!»

²⁸— Бис Кайракан сениле кожо болгонын јарт көрүп јадыбыс — деп, олор каруу јандырган, — онын учун бисти черт колбозын, сениле жөптөжү тургузар дештис. ²⁹Биске јаман этпезим деп чертен: бистин де сеге јаманыс эмес, јакшыбыс јеткен: сеге амыр-энчү јүре берер арга бергенис — эмди сен Кайраканнан алкышту.

³⁰Исаак олорго јаан күндү-күрее эткен. ³¹Эртен тура туруп, бой-бойларына черт бергендер. Исаак олорды үйдежип ийген, олор амыр-энчү јүре берген. ³²Ол ло күн кутук каскан кулдар Исаакка суу таптыс деп јетиргендер.

³³Исаак кутукты Шева (Черт) деп адаган. Онын учун ол каланы эмдиге јетире Беэр-Шева (Черт кутугы) деп адап јадылар.

³⁴Исав төртөн јаштуда хетт укту Беэрдин кызын, Иехудитти, хетт укту Элоннын кызын, Басематты, бойына үй кижии эдип алган. ³⁵Исаак ла Ревеккага былар экилезии күч болгон.

27 ¹Бир катап карып, көстөри мокуро берген Исаак жаан уулын, Исавты, бойына алдырып:

— Уулым! — деген.

Онызы: «Угуп турум, ада!» — деп, каруузын жандырган.

²Исаак айткан:

— Мен карыдым, база канча кире жүреримди билбей турум. ³Эмди мылтык-жепселинди — ок-жаанды ла согоондорынды алып, андап бар. Жерлик куш адып, ⁴менин сүүген курсагымды белете. Мен оны амзап, божоордон озо, сени алкап салайын.

⁵Ревекка олордын куучынын угуп алган. Исав андап жүре берерде, ⁶Иаковко айткан:

— Адан Исавка ⁷жерлик куш адып экелеле, курсак белетезин деп жакарганын уктым. Адан ажанып алала, Кайраканнын алдына туруп, Исавка бойынын өлөр алдындагы алкыжын берер. ⁸Эмди, уулым, бери ук. ⁹Үүрге барып, эки уулак талдап экел. Мен олордын эдинен аданга сүүген курсагын белетеерим, ¹⁰сен десе, ол ажанып алала, сеге бойынын өлөр алдындагы алкыжын берзин деп, оны апарып берерин.

¹¹— Исав агамнын эди желмер түк — Иаков каруу жандырган, — менин десе ару. ¹²Адам мени сыймап айа-бас. Ол тушта мен төгүнчи болуп каларым, алкыштын ордына каргыш аларым.

¹³Же энези айткан:

— Ол каргыш меге жетсин, уулым. Сен жаңыс ла менин сөзимди ук: барып экел.

¹⁴Иаков барып, уулактарды энезине экелип берген, энези адазынын сүүген курсагын белетеген. ¹⁵Онон жаан уулы Исавтын айылда бар энг жакшы кийимдерин алып, кичү уулына, Иаковко, кийдирген. ¹⁶Колдорун ла ачык мойнын уулактардын терелериле ороп, ¹⁷белетеп алган курсагын ла калашты берген. ¹⁸Онызы адазына кирип:

— Ада! — деген.

— Угуп турум, уулым! — Исаак каруу жандырган. — Сен, кем, уулым?

¹⁹— Мен Исав, тун уулын — Иаков адазына айткан. — Сенин күүнинди айтканынча бүдүрдим. Өрө өңдөйип отур, куштын эдинен жи, онон меге алкыжынды берерин.

²⁰— Уулым, — Исаак сураган, — сен кушты канайып мындый түрген адала экелдин?

Онызы каруу жандырган:

— Олорды меге Кайракан, сенин Кудайын, ийген.

²¹— Бери бас, уулым — Исаак айткан. — Сени сыймап көрөйин: сен чын ла Исав уулым ба?

²²Иаков адазына базып келген, онызы уулын сыймап, айткан:

— Үни — Иаковтын, колдоры десе — Исавтын.

²³Иаковтын колдоры Исавтыңы ошкош желмер түктү учун, Исаак оны таныбай, ого бойынын алкыжын берген. ²⁴Оноң сураган:

— Сен менин Исав уулым ба?

— Эйе, мен — Иаков каруу жандырган.

²⁵Исаак айткан:

— Кужыңнын эдин бер, уулым, мен жийле, тыным кирип, сени алкаайын.

Иаков адазына курсак ла аракы берген. Исаак ажанып алала, ²⁶ айткан:

— Бери базып, мени окшо, уулым.

²⁷Иаков жууктап келеле, адазын окшогон. Уулынын кийиминин жыдын алып, Исаак оны алкап, айткан:

— Менин уулымнын жыды — Кайракан алкаган жалаңнын жыды. ²⁸Кудай сеге тенериден чалын, жерден түжүм, көп аш ла алама-шикир берзин. ²⁹Калыктар сенин сөзинди уксын, элдер сеге бажырып жүрзин. Карындаштарына бий бол, эненнин уулдары сенин алдына баштарын энилтсин. Сени каргаганы каргадар, алкаганы алкышту болор.

³⁰Исаак Иаковты алкап божоордо ло, Иаков Исаактан чыгып барза, андап жүрген Исав жанып келген. ³¹Ол база курсак белетейле, адазына экелип:

— Ада! өңдөйип, мен экелген куштын эдин жи, тынын кирип, меге бойыннын алкыжынды бер — деп айткан:

³²— Сен кем? — Исаак сураган.

Онызы каруу жандырган:

— Мен тун уулын, Исав.

³³Исаак чочып сураган:

— Сенен озо куштын эдин экелип, мени азыраганы кем болотон? Мен ого бойымнын алкыжымды берип ийгем, оны кайра алып болбозым.

³⁴Бу сөстөрдү угала, Исав ачу-корон кыйгырып ийген, онон адазын сурай берген:

— Ада, мени де алкап салзан!

³⁵Je адазы айткан:

— Карындажын сүмеленип келеле, алкыжынды алып барды.

³⁶Исав айткан:

— Оны Иаков деп жолду адаган: ол мени эки катап сүмеледи! «Тун туулган» деп адаткан адымды блаап алган, эмди десе — алкыжымды. — Онон сураган. — Сен меге алкыш артырбадын эмеш пе?

³⁷Исаак каруу жандырган:

— Мен оны сенин бийин эттим, ончо төрөөндөрдү онын кулдары эттим, ого аш та, аракы да бердим. Сеге нени эдейин, уулым?

³⁸— Канайып сенде жүк жаныс алкыш болгон? — деп, Исав Исаактан сураган. — Мени база алказан, ада!

Исав өксөп ыйлай берген, ³⁹Исаак десе ого айткан:

— Сенин журттарын жакшы жерлерден, тенеринин чалынынан ыраак болор. ⁴⁰Сени кылыжын азыраар, карындажына жалчыланып жүрерин. Je ой келер — сен өрө туруп, мойнындагы комутты алып чачарын.

⁴¹ Исав адазынын алкыжын алган Иаковко ачынып жүрер болгон. Ол ичинде: «Адам удабас јада калар, бис карыгарыс, онон мен Иаков карындажымды өлтүрүп саларым» — деп сананып жүрген. ⁴² Жаан уулы нени сананып алганын Ревеккага јетирип койгондор. Ол кичү уулын, Иаковты, бойына алдырып, айткан:

— Исав аган сени өлтүрерге кекенип јат. ⁴³ Сеге нени айдарымды ук, уулым: Харран дөөн, Лаван карындажыма качып бар. ^{44–45} Аганнын чугулданганы өтпөгөнчө, сенин ого эткениңди ундып, токынаганча, анда жүр. Ол тушта кижии ийип, сени оноортынан экелерим. Онон башка, бир күн экилегерди јылыйтып койорым.

⁴⁶ Ревекка Исаакка айткан:

— Хетт укту кыстардан жүрүм меге сүүнчилү эмес. Иаков то јербойынан, былардый хетт уктуны алза, жүрүп те алып кайдарым!

28 ¹ Исаак Иаковты бойына алдырып, алкайла, јакыган:

— Ханаан укту кижии алба. ² Падан-Арамга барып, эненнин адазы Бетуэл-эшке кир, кижини оноортынан, эненнин Лаван карындажынын кыстарынан ал. ³ Орө турган Кайракан сени алказын! Ол сеге көп балдар ийзин, сенен көп калыктар бүдүрзин, ⁴ Авраамга берген алкыжын сеге ле калдыктарыңа берзин, — ол тушта сен, туура кижии чилеп, көчүп жүрген јериннин, Кудай Авраамга берген јердин, ээзи болорын.

⁵ Исаак уулыла эзендежип, арткан, Иаков дезе Падан-Арам дөөн Лаванга, арамей укту Бетуэлдин уулына барган. Лаван Иаков ло Исавтын энези Ревекканын карындажы болгон.

⁶ Исаак Иаковты алкап, ханаан укту кижии албазын, кижини Падан-Арамнан алзын деп јакыганын ла ⁷ Иаков адазы ла энезинин сөзин угуп, Падан-Арам дөөн жүре бергенин Исав уккан. ⁸ Анайып Исав адазы ханаан укту кыстарды јаратпай турганын билеле, ⁹ измаилтяндарга

барып, база бир үй кижиге эдип, Махалатты алган. Махалат Авраамнын уулы, Измаилдин кызы, Невайоттын сыйны болгон.

¹⁰ Иаков Беэр-Шевадан чыгала, Харран дөөн барган.

¹¹ Жолдо түн кирип, карануйлай берерде, ол бир жерге токтойло, бажынын алдына таш салып, уйуктарга жада берген. ¹² Түш жеринде тенери ле жерди бириктирген тепкиш көргөн; Кудайдын элчилери тепкишти өрө чыгып, төмөн түжүп тургандар. ¹³ Тепкиштин эн бажында Кайракан турган, Ол Иаковко айдып турган:

— Мен, Кайракан, Авраам аданнын Кудайы ла Исаактын Кудайы. Сенин жаткан бу жеринди Мен сеге ле калдыктарына берерим. ¹⁴ Калдыктарын жердин кумагындый көп болор, озор күнбадыш ла күнчыгыш, түндүк ле түштүк жаар таркаар. Сен, сенин калдыктарын ажыра жердин ончо калыктары алкалар. ¹⁵ Мен сениле кожо: кайдаар да барзан, Мен сени корулап, бу ороонго кайра бурырым. Мен сени артырбазым: сеге берген сөзимди бүдүрерим.

¹⁶ Иаков ойгонып келеле:

— Чындап та, Кайракан бу жерде жүрүп жат, мен дезе билбегем! Бу жердин коркымчылузын! — деп, куды чыгып айткан. — ¹⁷ Кудайдын байзыны, тенеринин каалгазы турбай бу!

¹⁸ Эрте танда Иаков жастанган тажын алала, керестеп түс тургузып, үстине май урган. ¹⁹ Бу жерди Бет-Эл (Кудайдын Байзыны) деп адаган, каланын башкы ады дезе Луз болгон.

²⁰ Иаков чертенген:

— Кудай мениле кожо болуп, мени бу жолдо чеберлеп, меге курсак ла кийим берип, мениле кожо болзо, ²¹ мен эне-адамнын айлына эзен-амыр жанып келзем, Кайракан менин Кудайым болор. ²² Тургускан байлу тажым Кудайдын байзыны боло берер. Меге Сенин бергениннин онынчы үлүзүн Сеге, Кудайым, берип турарым.

29 ¹Иаков јолго кӧндӱгип, кӱнчыгыш јерге једеле, ²јаланда кутук ла онын јанында ӱч ӱӱр кой јатканын кӧрӱп ийген. Бу кутуктан кой сугарып тургандар, онын оозын јаан ташла бӧктӧп койтыр. ³Ончо ӱӱрлер бого јуулып келгенде, кӱдӱчилер ташты туура јылдырып, койлорды сугарала, кутукты ойто јаап салатан.

⁴— Слер кажы јерден, карындаштар? — деп, Иаков олордон сураган.

— Харраннан — олор каруу јандырган.

⁵Иаков:

— Слер Лаванды, Нахордын уулын, билерер бе?

Олор:

— Билерис — дегендер.

⁶— Ол кандый јадыры? — Иаков сураган.

— Јакшы, — деп, ого каруу јандыргандар. — Туку онын кызы Рахиль койлор айдап келедири.

⁷— Изӱ јабызагалак — Иаков кӱдӱчилерге айткан, — койлорды јуурга эрте. Койлорды сугарып, одорго айдагар.

⁸Је кӱдӱчилер айткан:

— Ончо ӱӱр јуулбаганча јарабас. Јуулза, кутуктан ташты јылдыргылаар, бис койлорды сугарарыс.

⁹Олор куучындажып турганча, адазынын койлорын айдап алган Рахиль (ол кӱдӱчи болгон) базып келген.

¹⁰Иаков оны кӧрӧлӧ, кутуктын тажын јылдырып, энезинин карындажы Лаваннын койлорын сугарып берген.

¹¹Онон ол Рахильди окшоп, тын ӧксӧп ыйлайла, ¹²мен аданнын тӧрӧӧни, Ревекканын уулы деген. Рахиль мыны адазына айдарга јӱгӱрген. ¹³Олорго јеени Иаков келгенин угала, Лаван удурга јӱгӱрип келеле, оны кучактап, окшоп, айылына кийдирген. Иаков бойы керегинде куучындап берерде, ¹⁴Лаван айткан:

— Чын, мен сенин балтырына эт бӱдӱрген, бажына тӱк бӱдӱрген таайын.

Иаков Лаван-эшке келгенинен бери бир ай ӧткӧн. ¹⁵Лаван ого айткан:

— Төрөөн лө кижиге дейле, сен меге тегин иштейтен бе? Айт, сега кандый баа керек?

¹⁶ Лаван эки кысту болгон: жааны Лия, кичүзи Рахиль. ¹⁷ Лиянын көстөри коомой, Рахиль десе коо сынду, кеберкек болгон. ¹⁸ Иаков Рахильге күүнин салып, Лаванга айткан:

— Кичү кызын Рахиль учун мен сега жети жыл иштеерим.

¹⁹ — Кайдар ол, — Лаван каруузын жандырган, — өскө кижиге барганча, сега барзын. Артып кал!

²⁰ Иаков Рахиль учун жети жыл иштеген. Бу жылдар ого тоолу күндий билдирген, ненин учун десе ол Рахильди сүүген.

²¹ — Менин үйүм кайда? — деп, Иаков Лаванга айткан. — Ол менин болор ой жетти.

²² Лаван бу жердин ончо улузын айттырып, жыргал эткен. ²³ Карануйлай берерде, ол Иаковко бойынын кызын, Лияны, экелген, Иаков оныла кожо төжөккө жада берген.

²⁴ Лаван Зелфа деп кулын Лия кызына жалчы эдип берген.

²⁵ Иаков эртен тура көрзө, коштой Лия. Ол Лаванга айткан:

— Сен мениле не анайда эттин? Мен сега Рахиль учун иштеген эмезим бе? Сен мени не төгүндедин?

²⁶ — Бистин жерде кичү кысты жаанынан озо кижиге берер жан жок. ²⁷ Тойдын чүм-жанынын жети күни өтсө, бис сега оны да берерис, бу учун сен мега база жети жыл иштерин.

²⁸ Иаков удурлашпаган. Тойдын чүм-жанынын жети күни түгенерде, Лаван ого кичү кызын, Рахильди, берген.

²⁹ Кызына жалчы эдип, бойынын кул үй кижизин, Валланы, берген. ³⁰ Иаков Рахильле кожо төжөккө жаткан. Ол Рахильди Лиянан артык сүүген, Лаванга база жети жыл иштеген.

³¹ Иаков Лияны сүүбей турганын көрөлө, Кайракан оны бала табар эткен, Рахиль десе бала таппас болгон. ³² Лия барланып, уул бала таап, оны Рувим (Көр, уул) деп адаган:

— Кайракан менин кунукканымды көрдү — деп, ол айткан. — Эмди өбөөним мени сүүр.

³³База барланып, уул бала таап, айткан:

— Иаков мени сүүбей турганын көрүп, Кайракан меге база уул берди!

Уулчакты Симеон деп адаган.

³⁴Онон база барланып, уул бала таап:

— Эмди өбөөним меге тартылар, мен ого үч уул таап берген инем — деп айткан.

Уулын Левий деп адаган.

³⁵База барланып, уул бала таап,

— Эмди мен Кудайды мактаарым! — дейле, уулын Иуда деп адаган.

Мынын кийинде бала таппай барган.

30 ¹Рахиль Иаковко бала таап болбой, сыйнына күйүнип, Иаковко айткан:

— Меге балдар бер, онон башка өлүп каларым!

²Иаков Рахильге чугулданып айткан:

— Мен сеге бала бербей турган Кудай эmezим!

³— Бу Валла, менин кулым, — деп, Рахиль айткан. — Оныла кожо журта: ол меге бала таап берзин. Кулымнан да болзо, менде балдар болор.

⁴Анайып Рахиль ого кулын, Валланы, үйи эдип берип ийген. Иаков Валлала журтай берген, ⁵онызы барланып, Иаковко уул бала тапкан.

⁶— Кудай бистин аайыбыска чыкты, — Рахиль айткан. — Ол менин жайнуумды угуп, меге уул берди.

Онын учун уулын Дан (Жаргы) деп адаган.

⁷Валла ойто барланып, Иаковко база бир уул тапкан.

⁸Рахиль:

— Мен сыйнымла Кудайдын күчиле тартыжып жендим — дейле, уулчакты Неффалим деп адаган.

⁹Лия база бала таап болбозын билип, бойынын жалчызын Зелфаны Иаковко үйи эдип берген. ¹⁰Зелфа Иаковко уул бала тапкан.

¹¹ Лия:

— Мар болды! — дейле, уулчакты Гад деп адаган.

¹² Зелфа Иаковко экинчи уул тапкан.

¹³ — Кежик! — Лия айткан. — үй улус мени кежиктү дежер.

Ол уулчакты Асир деп адаган.

¹⁴ Аш жуунадар өйдө Рувим јаланнаң мандрагор дейтен аламалар табала, Лия энезине экелген. Рахиль Лиядан: — Меге уулын тапкан аламаларды берзен? — деп сураган.

¹⁵ Је ол айткан:

— Обөөнимди блаап алганын ас болды ба? Эмди уулым тапкан аламаларды алайын деп пе?

— Уулыңнын аламалары учун бу түнде обөөним сениле кожо уйуктаар — деп, Рахиль ого сөзин берген.

¹⁶ Энирде Иаков јаланнаң јанып келерде, Лия ого удура чыгып айткан:

— Меге кел. Уулым тапкан аламалар учун мен сени садып алдым.

Ол күн түнде Иаков Лияла кожо уйуктаган. ¹⁷ Кудай Лиянын јайнузын уккан: ол барланып, Иаковко бежинчи уул таап:

¹⁸ — Обөөнимди јалчымла кожо үлешкен учун, Кудай мени кайралдады. — деп айткан.

Ол уулчакты Иссахар (Кайрал) деп адаган.

¹⁹ Лия база барланып, Иаковко алтынчы уул тапкан.

²⁰ — Кудай меге кайкамчылу сый этти! — Лия айткан. — Эмди обөөним мени өрө көдүрер, мен ого алты уул таап берген инем!

Ол уулчакты Завулон деп адаган.

²¹ Онон кыс бала таап, Дина деп адаган.

²² Кудай Рахильди де ундыбай, онын јайнузын угуп, бала табар эткен. ²³ Ол барланып, уул бала таап айткан: — Кудай мени уйатка түжүрбеди.

²⁴ Ол уулчакты Иосиф деп адап:

— Кайракан меге база уул бала берер — деген.

²⁵Рахиль Иосифти табарда, Иаков Лаванга айткан:

— Мени айылыма, төрөлиме жандыр. ²⁶үйлеримди, балдарымды бер. Төрөл жериме, айлыма бала-баркамла, үйлеримле жанарга жөбинди бер. Мен олор учун сеге иштедим. Сеге канайда иштегенимди бойын билерин.

²⁷— Мени тыңдап уксан! — Лаван ого айткан. — Санан-зам, сен ажыра Кайракан меге алкыжын берген. ²⁸Сеге нени төлөйтөнин айт, мен төлөп берейин.

²⁹Иаков каруу жандырган:

— Сеге канайда иштегенимди, мен тужымда малын кандый болгонын бойын билерин. ³⁰Менен озо малын ас болгон, эмди көр — канча кире! Менин келгенимле Кайракан сени алкады. Же мен бойымнын билеме качан иштейтем?

³¹— Сеге нени берейин? — Лаван сураган.

— Меге сенен не де керек жок — деп, Иаков каруу жандырган. — Же сурагымды бүдүрер болзон, койлорынды мынан да ары кабырып кичеерим. ³²Бүгүн үүрлеринди эбирип жортолык. Олордын ортозынан меге жүк ле өлө-чоокыр ла өлө, кара койлорды, анайда ок өлө лө өлө-чоокыр эчкилерди айрып бер. Мынан ала андый мал менин жалым болор. ³³Менин ак-чегимди жеңил билип аларын: жал эдип нени алганымды көрөргө келеле, өлө-чоокыр ла өлө эмес эчки, кара эмес кой тапсан, олорды сенен уурдап алгам деп бодо.

³⁴— Жөп. Сенин табын — деп, Лаван айткан. — Айтканынла болгой.

³⁵Ол күн Лаван ончо чоокыр ла өлө эчкилерди, бир эмеш ак өндү эчкилерди, ончо кара койлорды ылгап, уулдарына берген, ³⁶олор бу малды Иаковтон үч күнге жедер жерге айдагандар.

Иаков Лаваннын арткан оок малын кабырган. ³⁷Ол терек, миндаль ла платан агаштардын жаңы кескен будактарынын терезин бир жолдон кажайта сыйрыган.

³⁸Бу будактарды ол малдын сугадында тоскуурларга эчкилерге көрүнөр эдип, салган. Мал бери суу ичерге келип, мында ла ээчижетен. ³⁹Эчкилер бу будактарды көрүп ээчишкенде, олордон чоокыр, өлө-чоокыр ла өлө уулактар бүдетен. ⁴⁰Койды дезе Иаков танынан тудуп, Лаваннын үүриндеги чоокыр ла кара мал жаар баштандыра тургузатан.

Эмди Иаков акту бойы үүрлү боло берген, оны Лаваннын үүринен башка туткан. ⁴¹Жакшы мал ээчишкенде, Иаков будактарды олордын алдына, тоскуурдын жанына салатан. ⁴²Күчи уйан мал ээчишкенде, будактарды салбайтан. Анайып уйан мал Лаванга, жакшызы дезе Иаковко једижетен. ⁴³Иаков байып чыккан, ондо койлордын ла эчкилердин үүрлери, кул үй ле эр улус, төөлөр лө эштектер боло берген.

31 ¹Лаваннын уулдары: — Иаков адабыстын не басын ээленип, мензинип байыган — деп, айдыжып тургандары Иаковко угулып калган.

²Лаваннын ол жаар көрүжи алдындагыдый эмезин Иаков бойы да сезип турган. ³Кайракан Иаковко айткан: — Ада-өбөкөннин јерине, төрөлине јан. Мен сениле кожо болорым.

⁴Иаков кижии ажыра бойынын үүри јүрген одорго Рахиль ле Лияны кычырып, ⁵айткан:

— Мен көрзөм, адагардын мен жаар көрүжи кубулып калтыр. Је адамнын Кудайы мениле кожо. ⁶Бойыгар билеригер: мен адагарга күчимди кысканбай иштегем, ⁷ол дезе мени төгүндеп, кайралымды он катап кубултты. Је Кудай ого меге јаман эттиртпеди. ⁸Адагар: «Сенин јалын өлө-чоокыр оок мал болор — деерде, ончо оок мал өлө-чоокыр болуп чыккан. — Сенин јалын чоокыр мал болор — деерде, ончо мал чоокыр болуп чыккан. ⁹Анайып, Кудай адагардын малын айрып, меге берген.

¹⁰Бир катап, мал ээчийтен өйдө, мен түш јеримде эчкилерди ээчип турган текелер чоокыр, өлө-чоокыр ла

өлө болгонын көргөм. ¹¹ Кудайдын элчизи түш жеримде меге: «Иаков!» — деген. Мен: «Угуп турум!» — деп, каруу жандыргам. ¹² Ол айткан: «Көр, ээчип турган текелер ончозы чоокыр, өлө-чоокыр ла өлө. Лаван сениле нени эдип турганын ончозын Мен көрүп жадым. ¹³ Мен сеге Бет-Элде көрүлгөн Кудай. Анда сен кереес ташка оливанын үзин уруп, Меге черт берген жогын ба. Эмди тур, бу орооннон чыгып, төрөл жеринге бурыл».

¹⁴ Рахиль ле Лия Иаковко айткандар:

— Адабыстын айлында база үлүүбис ле энчибис бар ба?

¹⁵ Ол бисти өскө улуска бодоп, садып ийеле, алган бааны жип койгон. ¹⁶ Онын учун Кудай адабыстан айрыган ончо байлык — бистийи ле балдарыстыйы. Анайдарда, Кудайдын сеге айтканыла эт.

¹⁷ Иаков балдарын ла үйлерин төөлөргө миндирип, ¹⁸ ончо байлыгын алып, Падан-Арамда өскүрип алган малын айдап, Ханаан жерине, Исаак адазына ууланган. ¹⁹ Лаван кой кайчылап барган өйгө учурап, Рахиль адазынын айылдагы күрмүжектерин уурдай берген. ²⁰ Анайып Иаков арамей Лаванды төгүндөп ийген: ого нени де айтпай, ²¹ бойынын бар жөөжөзүн алып, жүре берген. Жаан Сууны кечип, Иаков Гиладтын кырлары дөөн ууланган.

²² Үчинчи күнде Лаванга Иаков жүре берген дешкен.

²³ Лаван төрөөндөрүн жууйла, Иаковты сүрүшкен. Жетинчи күнде ого Гиладтын кырларында жаба једишкен. ²⁴ Бу ла түнде түш жеринде арамей Лаванга Кудай көрүлип айткан: — Токто! Иаковко нени де этпе!

²⁵ Лаван Иаковко жаба јеткен: Иаков Гиладтын кырларында одуланган, анда ла, Гиладтын кырларында, Лаван төрөөндөриле кожо одуланган. ²⁶ «Сен не анайда эттин? — Лаван Иаковко баштанган. — Сен мени не төгүндедин, кыстарымды, жууда олјолоп алган чылап, не апардын? ²⁷ Не туйка, менен јажынып качтын, меге нени де айтпадын? Мен сени сүүнчилү кожондорло, киннорлоп, үйдежер эдим. ²⁸ Сен онон болгой баркаларым ла

кыстарымды меге окшотподын. ²⁹Менин слерге јаманды эдер күчим бар, је бүгүн түнде адагардын Кудайы меге: «Токто! Иаковко нени де этпе!» — деген. ³⁰Јаныксап калган кижі јүре ле беретен, је менин кудайларымды не уурдадын?»

³¹ — Мен коркыгам, — Иаков Лаванга каруу јандырган, — кыстарынды блаап аларын деп санангам. ³²Кудайларынды кемибистен табарын, ол тирү артпас. Бистин төрөөндөрис керечилер болгой: менде не барын ончозын көр, бойындыы табылза, ал!

(Кудайлардын сүрин Рахиль уурдап алганын Иаков билбес болгон).

³³Лаван Иаковтын, Лиянын, эки јалчы үй кижинин айылдарын тимирген, је неме таппаган. Лиянын айлынан чыгала, Рахильдийине кирген. ³⁴Рахиль дезе күрмүжектерди төөнүн ээринин алдына сугала, үстине отурып алган. Лаван айылдын ичин тимирген, је неме таппаган. ³⁵Рахиль адазына:

— Алдына туруп албазым учун бийим меге чугулданбазын: менде айдын ичинде үй кижиле болотон неме болуп јат — деп айткан

Лаван ончозын коскоргон, је күрмүжектерди таппаган.

³⁶Иаков чугулданып, Лаванды бурулап баштаган:

— Ненин бурузы учун, ненин кинчегин эткен учун мени истедин? ³⁷Сен менин ончо немелеримди коскорып, бойындыы деп, нени таптын? Кажы көргүс, бис экүнин аайыска төрөөндөрис чыккай. ³⁸Мен сеге јирме јыл иштедим. Койлорын да, эчкилерин де ара салбады, үүриннен куча сойып јибедим. ³⁹Јердин аны туткан малды сеге экелбейтем, онын ордына бойымдыын тургузатам — ол менин коромјым болотон. Түште беде, түнде беде, јылыйган немени менен некейтен. ⁴⁰Түште изүге, түнде соокко чыдашпай, көс јумбайтам. ⁴¹Мен сенде јирме јыл анайып јүрдим. Он төрт јыл эки кызын учун, алты јыл малын учун иштедим, сен дезе менин алатан

кайралымды он катап кубулттын. ⁴² Адамнын Кудайы — Авраамнын Кудайы — Исаактын Коркудузы — мениле кожо эмес болзо, сен мени эмди как куру јандыраp эдин. Је Кудай менин түбегимди ле ижимди көрүп јат: бүгүн түнде Ол Бойы менин адаанымды алды!

⁴³ Лаван Иаковко каруу јандырган:

— Кыстар — менийи, баркалар — менийи, мал — менийи. Сенин көрүп турганын ончозы — менийи. Мен бойымнын кыстарым ла баркаларымды тарындыраpым ба? ⁴⁴ Ортобыста јөптөжү тургузалы, бисте керечи болзын.

⁴⁵ Айдарда, Иаков јаан ташты алып, керееc эдип тургузала, ⁴⁶ төрөөндөрине:

— Таш јуугар! — деп айткан.

Олор таштарды төстөйтө јууула, онын јанына ажанган.

⁴⁷ Лаван бу төнди Иегар-Сахадута деп адаган, Иаков дезе оны Гал-Эд (Кере төни) деп адаган. ⁴⁸ Лаван:

— Бу төн — сен ле менин ортомдо јөптөжүнин керечизи — деп айткан:

Онын учун бу јер Гал-Эд деп адалган. ⁴⁹ База бир ады Мицпа, ненин учун дезе Лаван айткан: «Бис экү эки башка барып, кажыбыс ла нени эдеристи Кайракан көрүп тургай. ⁵⁰ Менин кыстарымды өөркөтсөн эмезе кыстарыма үзеери өскө үй улус алзан, билип јүр: бистин керечибиc кижи эмес, Кудай болор!»

⁵¹ — Көр, — деп, Лаван Иаковко айткан, — бу төн лө ортобыста тургускан керееc — ⁵² бистин јөптөжүбистин керечилери. Мен јаман сананып, төнди сен јаар ашпазым, сен де јаман сананып оны мен јаар ашпазын. ⁵³ Авраамнын Кудайы ла Нахордын Кудайы бистин јаргычыларыc болгой.

Иаков бойынын Исаак адазынын Коркудузыла чертенген. ⁵⁴ Онон Иаков кырда тайылга эдип, төрөөндөрин ажанарга кычырган. Олор ажанып, кырда конгон. ⁵⁵ Эрте танда Лаван туруп, баркаларын ла кыстарын окшоп, алкайла, јанып ийген.

32 ¹Иаков бойынын јолыла барып јадарда, ого Кудайдын элчилери туштаган. ²Олорды көрөлө, Иаков: — Бу Кудайдын үделейтен јери — дейле, бу јерди Маханаим (Эки оду) деп адаган.

³Ол Эдом ороондо, Сеир јеринде јуртаган Исав агазына элчилер ийип, ⁴олорго јакарган:

— Исавка, менин бийиме. Иаков јалчын мынайда айдып јат: Мен өскө ороондо, Лаванда, узак јүргөм. ⁵Эмди менде јоон мал ла эштектөр, оок мал, кул эр ле үй улус бар. Мен сеге, бийим, бу табышты ийип, меге бойыннын күүнинди јетирерин деп иженип турум.

⁶Элчилер Иаковко бурылып айткандар:

— Бис Исав аганда болдыс. Ол сеге удур келип јат, оныла кожо төрт јүс кижилер.

⁷Иаков сүрекей коркыган; бойынын улузын, оок ло јоон малын, төөлөрүн эки јара бөлүп, ⁸айткан:

— Исав бирүзине табарып, ончозын кырып койзо, айса экинчизи качып, аргаданып алар.

⁹Онон јайнай берген:

— О, Авраам адамнын Кудайы, Исаак адамнын Кудайы, — Кайракан јеринге, төрөлине јан деп мени башкарган, корычылын болорым деген Кайракан! ¹⁰Меге, Бойыннын кулына јетирген ончо быйанына ла ончо јакшына мен турбазым. Мен Иорданнын ары јанына колымда јүк тайакту кечкем, эмди дезе менде эки оток улус. ¹¹Мени Исав агамнан аргада! Мен онон коркып јадым: ол келип, бисти ончобысты үй улусла, балдарла кожо өлтүрөр! ¹²Сен мени корып, алкыжынды јетирер, калдыктарымды талайдын кумагынды тоолоп болбос эдерим деп, Сөзин берген јогын ба!

¹³Иаков анда конуп, эртезинде Исав агазына сый эдип нени беретенин белетеген: ¹⁴эки јүс эчки, јирме теке, эки јүс кой, јирме куча, ¹⁵саар одус төө лө ботоондор, төртөн уй, он чар, јирме тижилер эштектөр, он иркек эштектөр. ¹⁶Кажы ла үүрди кулдарына таанынан айдадып, ологорго јакыган:

— Үүрлерди бириктирбей, ээчий-деечий айдап, менен озо барыгар.

¹⁷Баштапкы кулга айткан:

— Сеге Исав агам туштап: «Сен кемнин кулы? Кайдаар барып жадын? Кемнин үүрин айдап алган?» — деп сураза, ¹⁸мынайда айт: «Бу Иаков кулыннын сеге, Исав бийине, сый эдип ийген малы. Иаков бойы кийнибисте келип жат»

¹⁹Исавка туштазагар, мынайда айдыгар деп, ол үүрлерди айдап бараткан экинчи де, үчинчи де, арткан да кулдарга жакарып, кыйалтазы жогынан ²⁰«Иаков кулын кийнибисте келип жат» — деп айдыгар деген. Анайып, Иаков озо ийилген сыйыла Исавты жымжадарга иженген. «Онон бойым да онын көзине көрүнөрим, айса болзо, мени бойына жууктадар» — деп сананган.

²¹Сыйларды озо ийеле, Иаков одуда конорго арткан.

²²Түнде туруп, эки үйин, эки кул үй улузын, он бир уулын алганча Яббок сууны кечкен. ²³Олорды ончозын, бойында не барын ол жаратка кечирип, ²⁴жаныскан арткан.

Удабай, та кем де оныла тудужып, таң атканча күрөшкен. ²⁵Ол, Иаковты артыктап болбозын билип, онын жалмажына үйезин чыгара согуп ийеле:

²⁶— Мени божот! Таң адып жат. — деген.

— Мени алкабаганчан, божотпозым — Иаков каруу жандырган.

²⁷— Сенин адын кем? — Онызы сураган.

— Иаков — деп, ол каруузын жандырган.

²⁸Айдарда, Онызы:

— Бүгүннен ала сенин адын Иаков эмес, Израиль болор: сен Кудайла, улусла тартыжып, женүчил болуп чыгып турун не! ²⁹— Меге адынды айт! — Иаков сураган.

Je Онызы:

— Менин адым сеге не керек? — деп, каруузын жандырып, Иаковты алкаган.

³⁰Бу жерди Иаков Пеннел (Кудайдын чырайы) деп адаган. Ол: «Мен мында Кудайдын Бойын көрүп, тирү арт-

тым» — дегени. ³¹Иаков Пенизлди таштап барарда, кўн чыгып келген. Ол аксап турган. ³²(Израильдин калдыктары эмдиге јетире јалмаштын эдин јибей јадылар, ненин учун дезе Кўрежеечи Иаковты јалмажына, јалмаш эдине соккон.

33 ¹Иаков Исавты, оныла кожо төрт јүс кижии келип јатканын көрүп ийген. Ол Лиянын, Рахильдин ле эки јалчы үй кижизинин балдарын энелериле коштой турзын деген. ²Онон ичкери алдында кул үй улузын балдарыла кожо, олордын кийнинен Лияны балдарыла кожо, энг учында Рахиль ле Иосифти тургускан. ³Бойы олордон озо базып, агазына јууктаардан озо, јерге јетире јети катап бажырган. ⁴Исав удуратап эдип јүгүрип келеле, Иаковты кучактап, төжине јаба тудуп, окшоп ийген, онон экү ыйлай берген. ⁵Үй улусты ла балдарды көрөлө, Исав сураган:

— Бу кемдер?

Иаков каруузын јандырган:

— Сенин кулына Кудай ийген балдар.

⁶Кул үй улустар балдарыла кожо јууктай базып бажырган. ⁷Онон Лия балдарыла кожо бажырган, учында — Иосиф ле Рахиль.

⁸— Јолдо Меге јолыккан не үүрлер? — деп, Исав сураган.

Иаков каруузын јандырган:

— Мени јууктатсын деп, сени јымжадарга, менин бийим.

⁹— Менде ончо неме јеткил, карындажым, — Исав айткан. — Бойындыый бойында арткай.

¹⁰— Јок, — Иаков каруу јандырган, — менин күүнимди өчүрбе, сыйларымды ал. Сениле көрүшкеним Кудайдын чырайын көргөмдий болды, сен менин күүнимди көрдин.

¹¹Менин сеге экелген алкыжымды ал. Кудай мени јаман көрбөгөн, менде ончозы бар.

Иаков јайнап сурап турарда, онызы сыйларды алган.

¹²— Јолго кыймыктаак — Исав айткан. — Мен сениле кожо барарым.

¹³Je Иаков каруузын жандырган:

— Балдар арып, чучурап калганын билерин, бийим. Оок ло жоон мал дезе саанты: айдаза, бир ле күнге ончозы өлүп калар. ¹⁴Бийим кулынан озо барзын, мен дезе малдын, балдардын барган аайыла араайынан Слерге, бойымнын бийиме, Сеирге једип келерим.

¹⁵Исав айткан:

— Сеге улузымнын кезигин артырып койойын.

Je Иаков каруу жандырган:

— Кайдатан? Меге Сенин јакшы күүннн болор! Сен меге сүреен киледин.

¹⁶Ол ло күн Исав бойынын јолыла Сеирге бурылган, ¹⁷Иаков дезе Суккот дөөн ууланган. Анда ол бойына тура, малга таскактар туткан. Онын учун бу јер Суккот (Таскактар) деп адалат.

¹⁸Иаков Падан-Арамнан бурылала, Ханаан јериндеги Шехем калага амыр-әнчү једип, онын јуугында токтогон. ¹⁹Ол кийис айылдарын тургускан јерди Шехемнин адазы Хаммордын уулдарынан јүс күмүш акча бескелеп, садып алган. ²⁰Анда ол тагыл тургузып, бу јерди Эл-Элохе-Исраэл (Кудай, Израильдин Кайраканы) деп адаган.

34 ¹Лиянын Иаковко таап берген кызы Дина јербойынын кыстарын көрөргө барган. ²Бу орооннын башчызы хиввей Хамордын уулы Шехем оны көрөлө, тудуп, албадап койгон. ³Мынын кийнинде Ол Динага тартылып, күүннн салып, эрке сөстөр айдар болгон, ⁴бойынын адазына, Хаморго:

— Бу кысты меге алып бер — деген.

⁵Дина кызы элек-уйатка калганы Иаковко угулып калган. Уулдары мал кабырып барган, Иаков олордын келерин сакып унчукпаган. ⁶Шехемнин адазы Хамор Иаковло куучындажарга келген. ⁷Иаковтын уулдары јанып келе-ле, не болгонын угуп, тын ачынган. Олор чугулданып, сүреен калјуурган, ненин учун дезе Иаковтын кызын

албадаганы — Израильге шоодылган. Анайда болор учуры жок! ⁸Хамор ологорго айткан:

— Шехем уулым кызыгарга санаа-күүнүн салды. Кызыгарды ого беригер! ⁹Биске төрөөн болыгар, кыстарыгарды биске беригер, бистин кыстарысты бойыгарга алыгар. ¹⁰Бисле жаньс јерде јадыгар, бистин ороон слерге ачык — ондо јуртап, јайым көчүп јүрүгер эмезе бир јерде — мында јуртагар.

¹¹Шехем бойы Динанын адазына ла агаларына айткан:

— Менин күүнүмди соотпогор, нени айдарыгар, ончозын берерим. ¹²Эн јаан калым салыгар, эн бай сыйлар шаагар — нени де бүдүрерим, жаньс ла бу кысты меге беригер.

¹³Иаковтын уулдары сүмеленип, Шехемге ле онын адазы Хаморго каруузын јандырган. Не анайда айткан дезе, Шехем олардын Дина сыйнын јаан уйатка түжүрген.

¹⁴— Бис мыны эдип болбозьс — ологор айткан. — Сыйныбысты кестирү эттиртпеген эр кижиге берери биске уйат.

¹⁵Бистин бир некелтебисти бүдүрзегер, јобисти берерис: бис чилеп, слердин эр киндиктүлер кестирү эттиртсин.

¹⁶Ол тушта слерге кыстарысты берерис, слердин кыстарыгарды бойыска аларьс, кожо јуртап, бир калык боло берерис. ¹⁷Сөзисти укпай, бойыгарга кестирү эттиртпезегер, сыйныбысты алып, јүре берерис.

¹⁸Бу сөстөрдди Хамор ло Шехем јарадып уккан. ¹⁹Шехем, Иаковтын кызын тын сүүген учун, кестирүни мында ла эттирткен. Ол дезе адазынын угында тоомјыда болгон.

²⁰Каланын каалгазынын алдына туруп, Хамор ло Шехем улуска айткан:

²¹— Бу улус бисле амыр-энчү јадар күүндү. Ологор бистин јерде јуртап, јайым көчүп јүрзин. Јер телкем. Бистин уулдарыс олардын кыстарын алар, олардын уулдарына кыстарысты берерис. ²²Је бу улус бисле кожо јуртап, бир калык боло берерге јөпсинер, бис бир некелтени бүдүрзегер: бистин ончо эр улужьс, ологор чылап, бойына кестирү

эттирттер учурлу. ²³Мыныла јөпсинзебис, олор бисле кожо јуртаар, үөрлери, ар-јөөжөзи, ак малы — ончозы бистийи болор.

²⁴Каланын улузы Хамор ло Шехемле јөпсинген: эр улус кестирү эттирткен. ²⁵Үчинчи күнде, олор оору јадарда, Иаковтын эки уулы, Динанын агалары Симеон ло Левий, кылыштарын алып, калага сакубас јанынан табарып, эр киндиктүлерди ончозын өлтүрип койгон. ²⁶Хамордын бойын ла уулын, Шехемди өлтүрө сайып, Динаны Шехемнинг айлынан алып, јүре бергендер.

²⁷Онон Иаковтын уулдары улусты кырган јерине бурылып, сыйнын шоодылган-уйатка түжүрген учун каланы тоногондор. ²⁸Олор оок ло јоон малды, эштектерди, калада ла јаланда не барын ончозын, ²⁹улустын ар-јөөжөзин алып, балдарын ла үйлерин олјолоп, айылдарын тоногон.

³⁰Иаков Симеон ло Левийге айткан:

— Слер мени түбекке түжүрдигер. Бу јердин улузы — ханаанейлер ле периззейлер мени јаман көрөр. Менин улузым ас, олор дезе биригип, мени өлтүрер, бистин угыс кырылып калар.

³¹Је олор каруу јандырган:

— Бистин сыйныбысты баскын үй кижии кире бодоорго јараар ба?

35 ¹Кудай Иаковко айткан:

— Тур, Бет-Эл дөөн бар, анда јүр. Анда Исав аганнан качып барадарында сеге көрүлген Кудайга тагыл тургус.

²Иаков билезине ле ончо улузына айткан:

— Слерде бар туш-туура кудайлардын сүрлерин таштагар, аруланып, кийимдеригерди солыгар. ³Бис Бет-Эл дөөн барарыс. Анда мен Кудайга тагыл тургузарым. Түбек тушта Ол меге болужып, јолдо јүреримде јаантайын мениле кожо болгон.

⁴Олор Иаковко бар туш-туура кудайлардын сүрлерин, кулактарындагы сыргаларын суурып табыштырган. Мыны

ончозын Иаков Шехемнин жуугындагы эрмен агаштын төзине көмүп койгон.

⁵Олор јолго атангылаган. Кудайдан коркыгылап, каланын улузы Иаковтын уулдарын истебеген.

⁶Иаков бойынын улузыла кожо Ханаан јериндеги Лузка (эмди «Бет-Эл») келип, ⁷анда тагыл тургускан. Ол бу јерди «Эл-Бет-Эл» (Кудайдын Байзыгындагы Кудай) деп адаган, ненин учун дезе, агазынан качып барадарда, анда ого Кудай көрүлген.

⁸Ревекканы кичееп, алып јүрөөчи Девора јада калган. Онын сөөгин Бет-Элдин жуугында эрмен агаштын төзине жууп, бу агашты Аллон-Бахут (Сыгыттын Эрмен Агажы) деп адагандар.

⁹Иаков Падан-Арамнан бурыларда, ого Кудай такып көрүлип, оны алкап ¹⁰айткан:

— Сенин адын Иаков болгон эди, је эмди мынан ары сени Иаков дешпес, сенин адын Израиль болор!

Анайып Кудай оны Израиль деп адаган.

¹¹Кудай ого база айткан:

— Мен, Күчтүден Күчтү Кудай. Арбындап, өс. Сенен бүткүл калык, тоозы јок калыктар, каандар бүдер! ¹²Авраам ла Исаакка берген јеримди Мен сеге ле сенин калдыктарына берерим.

¹³Кудай Иаковтон јүре берерде, ¹⁴Иаков оныла Кудай куучындашкан јерге кереес таш тургузып, ташка олива агаштын үзин ле аракы урган. ¹⁵Бу јерди ол Бет-Эл деп адаган.

¹⁶Олор Бет-Элден чыгып, Эфратка таш чачым јерге жууктап келерде, Рахиль бойынын ооружыла оорый берген. ¹⁷Ол бала таап, шыралап јадарда, кин-эне ого айткан:

— Коркыба, сен база бир уул бала таптын, көр!

¹⁸Јулазы таштап, божоп јаткан Рахиль уулына Бен-Они (Ачу-коронымнын уулы) деп ат берген. Је адазы оны Вениамин (Он колдын уулы) деп адаган.

¹⁹Рахиль жада калган, онын сөөгин Эфрат дөөн (эмди Вифлеем) барган жолдын куйнында жууган. ²⁰Иаков онын сөөгине таш-кереес тургускан. Рахильге тургускан ол таш-кереес эмдиге жетире бар.

²¹Израиль жолун улалтып, кийис айылдарын Мигдал-Эдердин (Күдүчинин столмозынын) ары жанына тургускан. ²²Бу айда Рувим адазынын кичү үйлеринин бирүзиле, Валлала, кожо уйуктаган. Ол керегинде Израильге угула берген.

Иаков он эки уулду болгон.

²³Лиянын уулдары: Рувим — Иаковтын тун уулы, Си-меон, Левий, Иуда, Иссахар ла Завулон.

²⁴Рахильдин уулдары: Иосиф ле Вениамин.

²⁵Рахильдин жалчызы Валланын уулдары: Дан ла Неф-фалим.

²⁶Лиянын жалчызы Зелфанын уулдары: Гад ла Асир. Иаковтын бу уулдары Падан-Арамда туулгандар.

²⁷Иаков Мамредеги Кирьят-Арбуда (эмди Хеврон) Исаак адазына келген. Мында алдында Авраам, онон Исаак журтаган.

²⁸Исаак жүс сегизен жаш жажаган. ²⁹Жүрүмин толо жүрүп, үле-коногы једип, жада калган, ада-өбөкөлөрине жүре берген. Онын сөөгин уулдары — Исав ла Иаков — туткан.

36 ¹Бу Исавтын, оны база Эдом дежетен, калдыктары керегинде куучын.

²Исав ханаан укту улус алган — хетт Элоннын кызын Адуны ла хивей Цивеоннын барказын, Ананын кызын Оголиваманы, ³база Измаилдин кызы, Невайоттын сыйнын, Басематты. ⁴Ада Исавка Элифазты таап берген, Басемат — Реуэлди, ⁵Оголивама — Еушты, Ялам ла Корейди.

Былар Исавтын Ханаан јеринде туулган уулдары.

⁶Исав бойынын үйлерин, уулдарын, кыстарын, ончо улузын, үүрлерин, малын, Ханаан јеринде тапкан-јөөгөнин үзе алганча, Иаков карындажынан ырада өскө ороонго

барган. ⁷Олор байып, јөөжөзи көптөп, кожо јадарга тапчы боло берген: јуртап јаткан јери олор экүге мал-ажыла кожо једишпей барган. ⁸Онын учун Исав, оны Эдом дежетен, Сеирдин кырларында јуртай берген.

⁹Сеирдин кырларында јуртаган эдомдордын ада-өбөкөзи Исав ла онын калдыктарынын тооломолы бу.

¹⁰Исавтын уулдары: Исавка Ада таап берген Элифаз, Исавка Басемат таап берген Реуэл.

¹¹Элифазтын уулдары: Теман, Омар, Цефо, Гатам ла Кеназ. ¹²Тимна Исавтын уулы Элифазтын кичү үйи болгон. Ол Элифазка Амалекти таап берген.

Былар Исавтын үйи Аданын уулдары.

¹³Реуэлдин уулдары: Нахат ла Зерах, Шамма ла Мизза.

Былар Исавтын үйи Басематтын уулдары.

¹⁴Исавтын үйи Оголивеманын — Ананын кызынын, Цивоннын барказынын уулдары: Еуш, Ялам ла Корей.

¹⁵Бу Исавтын калдыктарынын отокторы.

Исавтын тун уулы Элифазтан Теманнын, Омардын, Цепонын, Кеназтын, ¹⁶Корейдин, Гатамнын, Амалектин одулары бүткен. Былар Аданан бүткен Элифазтын одулары. Олор Эдом јеринде јуртап јадылар.

¹⁷Исавтын уулы Регуэлдин калдыктары: Нахат, Зерах, Шамма, Миза. Былар Исав ла Басематтын уулы, Регуэлден таркаган. Олор Эдом јеринде јуртап јадылар.

¹⁸Исавтын Оголивеманан туулган калдыктары: Иеуш, Ялам, Корей. Былар Исавтын үйи, Ананын кызы, Оголивеманын, тазыл-тамыры.

¹⁹Исавтын, оны база Эдом дежер, калдыктары ла олордын тазыл-тамыры андый.

²⁰Бу ороондо јуртаган хоррей Сеирдин уулдары: Лотан, Шовал, Цивен, Ана, ²¹Дишон, Эцер ле Дишан. Былар Сеирдин калдыктары, хоррейлердин отокторы. Олор Эдом јеринде јуртаган.

²²Лотаннын уулдары: Хори ле Хемам. Лотанда Тимна деп сыйын болгон.

²³Шовалдын уулдары: Алван, Манахат, Гевал, Шефо ло Онам.

²⁴Цивеоннын уулдары: Айя ла Ана. Шак бу Ана адазынын, Цивеоннын, эштектерин кабырып жүреле, куба чөлдө суу тапкан.

²⁵Ананын балдары: Дишон ло Ананын кызы Оголивема.

²⁶Дишоннын уулдары: Хемдан, Эшбан, Итран ла Керан.

²⁷Эцердин уулдары: Билхан, Зааван ла Акан.

²⁸Дишаннын уулдары: Уц ла Аран.

²⁹Хоррейлердин отокторынын жаандары: Лотан, Шовал, Цивеон, Ана, ³⁰Дишон, Эцер, Дишан. Бу Сеир јеринде журтаган хоррейлердин одулары.

³¹Израиль јеринде каандар табылгалакта, Эдом јеринде башкарган каандар. ³²Эдомдо озо Беордын уулы Бела башкарган, онын калазы Динхава деп адалган. ³³Бела јада каларда, оны Боцрадан Зерахтын уулы Йовав солыган. ³⁴Йовав јада каларда, Теманнын калдыктарынын јеринен келген Хушам башкарган. ³⁵Хушам јада каларда, Бедадтын уулы Хадад башкарган. Ол Моавтын јеринде мидьяндарды оодо соккон. Онын калазы Авит деп адалган. ³⁶Хадад јада каларда, Масрек јерлү Самла башкарган. ³⁷Самла јада каларда, Саул башкарган. Ол сууны јараттай Реховоттон болгон. ³⁸Саул јада каларда, Ахбордын уулы Баал-Ханан башкарган. ³⁹Ахбордын уулы Баал-Ханан јада каларда, Хадар башкарган, онын калазы Пау деп адалган, үйи дезе Ме-Захавтын барказы Матредтин кызы Мехетавель болгон.

⁴⁰Исавтын тазыл-тамырынын отокторы: Тимна, Алва, Етет, ⁴¹Оголивема, Эла, Пинон, ⁴²Кенас, Теман, Мивцар, ⁴³Магдиэл, Ирам. Эдомдордын отокторы ла олордын ээленеген ороондогы јурттары андый. Эдомдордын ада-өбөкөзи Исав.

37 ¹Иаков Ханаан јеринде, озодо адазы журтаган ороондо јаткан.

²Бу Иаков ло онын калдыктары керегинде куучын.

Иосиф он јетилү болгон. Ол агаларыла: адазынын үйлери Валла ла Зелфанын уулдарыла кожо кой кабырып, адазына оларды јабарлап туратан. ³Карыыр јобинде табылган бала деп, Иаков Иосифти ончо уулдарынан артык сүүген, ого јүзүн өндү чамча сыйлаган. ⁴Адазы Иосифти олардон артык сүүп турганын көрүп, агалары оны кыйыктап, оныла јакшы куучындашпайтан.

⁵Иосиф түш көргөн. Түжин агаларына айдарда, олор оны онон тын көрбөй барган.

⁶— Меге не түжелгенин угыгар — деп, ол айткан. — ⁷Бис кырада снаптар буулап турган эмтирис. Менин буулаган снабым түс тура берген, слердийи дезе оны эбире туруп, ого бажырган.

⁸Агалары ого айткандар:

— Сен бистин кааныс болорго мууканып турган ба? Бисти башкарадын эмеш пе?

Анайып агалары оны түштери, куучындары учун там јаман көргөн.

⁹Иосиф база ла түш көрүп, агаларына айткан:

— Мен база түш көрдим: меге күн ле ай, он бир жылдыс бажырган.

¹⁰Ол бу түжин адазына ла агаларына айдарда, адазы оны арбаган:

— Бу сеге кандый түштер түжелип турган? Бис ончобыс: мен, энен, агаларын да — сеге келип, алдына конкөрө түжерис деп пе?

¹¹Агалары Иосифке кыртыштанган, је адазынын санаа-зына онын куучыны артып калган.

¹²Бир катап Иосифтин агалары Шехемнен ыраак јокто адазынын оок малын кабырып барган. ¹³Израиль Иосифке:

— Агаларын Шехемнен ыраак јокто мал кабырып јат. Мен сени оларго ийейин — деген.

— Мен белен — Иосиф адазына каруу јандырган.

¹⁴— Барып, олор эзен-амыр ба, малы кандый турганын көрүп кел. Онон келзең, меге айдып берерин.

Адазы Иосифти ийген, онызы Хеврон өзөктөн чыгып, Шехемге келген. ¹⁵ Же одордо ол азып, базып жүрерде, бир кижиге туштап, сураган:

— Сен мында нени бедиреп турун?

¹⁶ — Мен агаларымды бедиреп жүрүм, — Иосиф каруузын жандырган. — Айтсан, олор малын кайда кабырып жат?

¹⁷ — Олор мынан көчө берген — байагы кижиге айткан, — олор Дотан барарыс дежиб турганын уккам.

Иосиф агаларын ээчий барып, олорды Дотанда тапкан. ¹⁸ Олор Иосифти ыраагынан танып, ол жууктап келеткенче, оны өлтүрөр деп эрмектежиб алган.

¹⁹ — Бат, түш көрөөчү келедири! — олор бой-бойларына айдышкан. — ²⁰ Оны өлтүрүп, жуугындагы орого таштайла, ан-куш жип койгон деерис. Онын түштери канайда бүдөр эмеш, көрөрис!

²¹ Рувим мыны угала, Иосифти аргадап алган.

— Онын тынын кыйбаар — ол айткан. — ²² Кан төкпөгөр. Колыгарды канла уймаганча, оны туку ол орого таштап ийигер: мында аалга жер.

(Чынынча, ол Иосифти аргадап, адазына жандырып ийер күүндү болгон).

²³ Иосиф агаларына базып келерде, олор онын жүзүн өңдү чамчазын ушта согуп, ²⁴ бойын кап алып, орого таштап ийгендер. Оро куру, суу жок болгон. ²⁵ Онон ажанарга отура түшкилейле, Гилад жанынан измаилдердин кошту төблөри келип жаткандарын көрүп ийгендер — кошто бальзам ла жараш жытту сан болгон. Мыны Египет апарып жаткандар.

²⁶ Иуда айткан:

— Карындажысты өлтүрүп койзобус, биске онон не болор? Төккөн канысты жажыарга келижер. ²⁷ Колдорус ару болзын деп, оны измаилдерге садып ийектер. Бистин каныс жанус ине, кандый да болзо, карындажыс.

Карындаштар онын сөзине кирген. ²⁸Мидьян којойымдар жууктап келерде, Иосифти ородон чыгарып, измаилдерге жирме күмүш акча бескелеп, садып ийгендер, олор десе оны Египет дөөн алып баргандар.

²⁹Рувим десе орого бурылган. Көрөр болзо, Иосиф ородо жок. Рувим ачу-коронун бадырып болбой, бойынын кийимин жрта тарткан.

³⁰— Уулчак жок! — ол агаларына бурылып айткан. — А мен? Мен эмди канайдарым?

³¹Карындаштар текени сойоло, Иосифтин кийимин канла уймагандар. ³²Онон оны адазына экелип:

— Бис мыны таптыс. Көр, бу уулынын кийими бе? — деп айткандар.

³³Адазы чамчаны көрөлө: танып, кыйгырып ийген:

— Уулымнын кийими! Оны казыр андар туткан! Иосифти жара тартып койгон, жара тартып койгон! — деп кыйгырып ийген.

³⁴Иаков кийимин жрта тарткан, жалмажында жүк ле кату бөстин өөни арткан, уулынын өлгөнине кородоп, көп күндерге улай ыйлаган. ³⁵Уулдары ла кыстары оны токунадарга келгилеген, же Иаковтын токунаар аргазы жок болгон.

— Жок! Уулымга ыйлаарым. Ыйлап-сыктап, Шеолго, ол жердеги уулыма, барарым — деп, ол уулынын божогонина карыккан.

³⁶Мидьяндар десе Иосифти Египетке апарып, Потифарга садып ийген. Потифар, фараоннын кижизи, онын коручылдарынын жааны болгон.

38 ¹Ол өйдө Иуда карындаштарын артырып, Хира деп атту бир адулламиттин жуугында журтай берген. ²Анда ол Шуа деп бир ханаанейдин кызын көрүп, оны алган. ³Ол барланып, уул бала тапкан. Иуда оны Эр деп адаган. ⁴Үйи база барланып, экинчи уул таап, оны Онан деп адаган. ⁵Удабай, база бир уул бала таап, оны

Шела деп адаган (бу Кезивте болгон). ⁶Иуда тун уулы Эрге Тамар деп атту кыс алып берген, ⁷је Эр Кайраканга жарабаган, онын учун, Кайракан онын тынын кыйып койгон. ⁸Иуда Онанга айткан:

— Аганнын тул үйиле журта. Аганды солып, онын угын улалтарын.

⁹Онан, табылган бала онын болбозын, агазынын адын ададарын билип, агазынын үйиле кожо жадар тушта, бала табылбазын деп, бойынын үренин жерге төгөтөн. ¹⁰Онын мындый жаман кылыгы Кайраканга жарабаган, Кайракан оны да өлтүрүп койгон. ¹¹Иуда Тамарга айткан:

— Шела уулым чыдаганча, аданнын айлында тул бойын жүр.

«Агалары чылап, бу да уулым өлүп калар болды ба» — деп сананала, онын мынайда айтканы ол.

Тамар жанып, адазынын айлында жүрген.

¹²Көп өй өткөн. Шуанын кызы, Иуданын үйи, жада калган. Карыкчалдын күндери түгенерде, Иуда нөкөриле, адулламит укту Хирала кожо Тимна дөөн бойынын койын кыркычыларга барган.

¹³Кайын адазы Тимна дөөн кой кыркышка барып жатканын Тамар угала, ¹⁴тул үй кижинин кийимин суурып, жабынтыла ороло, Тимна жаар жолдогы Энаимнин каалгазынын жанына отурып алган. (Шела чыдап калганын ол көрүп те турза, же оны Шелага алып бербей турган)

¹⁵Иуда Тамарды көрөлө, жүзи жабынтылу болгон учун, оны балыр жүрүмдү үй кижиде деп бодогон. ¹⁶Жолдын кырында отурган үй кижиге басып келеле:

— Мен сениле кожо уйуктаарым — деген.

Бу үй кижиде бойынын келди деп билбеген. Онызы сураган:

— Мениле кожо уйуктазан, меге нени берерин?

¹⁷— Мен сеге үүрден уулак ийерим — ол каруузын жандырган.

Же үй кижиде айткан:

— Ийгелегинде, ордына неме артырарын ба?

¹⁸ — Сеге нени артыратан? — Иуда сураган.

Онызы каруу жандырган:

— Сениң печет-танманды ла колындагы тайакты.

Иуда ого нени сураганын берип, оныла кожо уйуктаган, келди табынып калган. ¹⁹ Онон туруп, жүре берген, келин жабынтыны алып, тул үй кижинин кийимин кийген.

²⁰ Иуда бойынын артырганын кайра аларга адулламит нөкөриле уулакты ийген, онызы үй кижини таппай, ²¹ жербойынын улузынан сураган:

— Энаимде жолдын куйузында отураачы балыр жүрүмдү үй кижиде кайда?

Же ого каруу жандыргандар:

— Мында кандый да балыр жүрүмдү үй кижиде болбогон.

²² Ол Иудага келип айткан:

— Мен оны таппадым. Жербойынын улузы анда кандый да балыр жүрүмдү үй кижиде болбогон дешет.

²³ Иуда каруузын жандырган:

— Мен берген немелер үй кижиде артып калгай — уйатка түшпөөк. Мен уулакты ийип, сен үй кижини таппай.

²⁴ Үч ай кире өйдин бажында Иудага айткандар:

— Тамар келдин балыр жүрүмдө кылынып барланган.

— Оны өртөгилеп койзын! — Иуда жакарган.

²⁵ Же Тамарды апарып жадарда, ол кайын адазына мынайда айтсын деп сураган:

— Мен бу немелердин ээзинен барлангам. Бу печет-танма кемдийи, бу тайак кемдийи — аайына чыксын!

²⁶ Иуда немелерин танып айткан:

— Ондо, меге көрө, буру жок, ненин учун дезе мен оны Шела уулыма алып бербегем.

Иуда оныла база уйуктабаган.

²⁷ Тамардын айы-күни жедип, игис балдар карындап жүргени жарталган. ²⁸ Балазын таап жадарда, кол көрүнип келген. Кин-эне ого кызыл учук буулап, «Мынызы озо чыкты» — деген. ²⁹ Же бала колын кайра тарткан. Ак-жарыкка

өскөзи чыккан. «Сен канайып өдө кондын?» — деп, кинэне айткан. Айдарда, баланы Парец (өдө коноочы) деп адагандар. ³⁰Онон экинчизи, колында кызыл учуктузы, чыккан. Оны Зерах (Кубакай) деп адагандар.

39 ¹Иосифти Египетке эжелгендер. Анда оны Египеттин Потифар деп кижизи — фараоннын көдөчизи, онын коручылдарынын жааны — измаилдерден садып алган. ²Кайракан Иосифти таштабаган, онын учун онын керектери якшы барган. Иосиф бойынын ээзинин айылында жүргөн. ³Ээзи көрзө, Кайракан Иосифле кожо эмтир: ол нени ле эткенде, Кайракан ого једим берип јат. ⁴Иосиф Египтян ээзине јараган, ээзи ого бойынын айылын башкартып, не барын ончозын онын башкартузына берген. ⁵Онон ло бери Кайракан Иосифке болуп, египтяннын айлы-јуртына алкыжын берген. ⁶Ээзи нени ээленгенин ончозын Иосифтин колына табыштырып, бойы нени де этпей, јаныс ла ичип-јип јадар болгон.

Иосиф коо сынду, кеберкек чырайлу болгон. ⁷Ээзинин абакайы Иосифке көс салып айткан:

— Мениле кожо уйукта.

⁸Је ол мойноп:

— Ээм нени ээленгенин ончозын менин башкартума табыштырып, бойы нени де этпей јат. ⁹Бу айылда менен јааны јок. Меге тудулу неме јок, јаныс сеге тийерге јарабас: сен онын абакайы. Кудайдын алдына мындый кинчекти, кылыкты мен канайып эдетем? — деген.

¹⁰Ол Иосифти күнүн сайын сураар болгон, је ол сөскө кирбей, кожо уйуктабай турган. ¹¹Бир катап Иосиф бойынын ижин эдерге айылга кирип келген. Ыйде кижі јок болгон. ¹²Абакай Иосифти кийиминен кап алып,

— Мениле кожо төжөккө јат! — деген.

Је Иосиф кийимин онын колында артырып, айылдан чыга жүгүргөн. ¹³Абакай дезе, колында онын кийими артып калганын, ол бойы кача бергенин көрөлө, ¹⁴јалчыларын алдырып айткан:

— Көрүгөр, бу еврей бисти электеп-шоотсын деп, оны бери экелгендер! Ол келип, мени албадаарга сананган! Мен кыйгырып баштагам. ¹⁵Менин болуш сурап, кыйгырып турганымды угала, ол бойынын кийимин артырып, чыга жүгүргөн.

¹⁶Өбөөни жанганча Иосифтин кийимин бойында тудуп, ¹⁷ого анайда ла айткан:

— Сенин экелген еврей кулын мени албадаарга келип жүрди. ¹⁸Je мен болуш сурап, кыйгыра береримде, ол бойынын кийимин де албай, кача берген.

¹⁹Абакайынын: «Сенин кулын меге мынайда этти» — деген куучынын угала, Иосифтин ээзи чугулданып, ²⁰оны тудала, кааннын улузы отурган түрмеге суксын деп жакарган.

Анайып Иосиф түрмеге кирип калган. ²¹Je Кайракан оны таштабаган, ого быйанын жетирген: Иосиф түрменин жаанына жараган. ²²Ол Иосифти түрмеде отурган улустын ончозынын бажына тургускан. Олор учун Иосиф каруулу болгон. ²³Эмди түрменин жаанына санааркаар неме жок: Кайракан Иосифле кожо, ол нени де эткенде, ого ачык жол берип турган.

40 ¹Бу керектин кийинде кааннын аракы ураачызы ла калаш быжыраачызы бойынын бийинин, Египеттин каанынын алдына буруга түшкендер. ²Фараон бойынын жуук улузына: аракы ураачылардын ла калаш быжыраачылардын жаандарына чугулданып, ³олорды каруулдын жаанынын айлында Иосиф отурган түрмеге суксын деп жакарган. ⁴Каруулдын жааны Иосифти оларды көрүп жүрзин деп көстөгөн. Олорды түрмеге отургысканынан бир канча ой өткөн. ⁵Бир катап түнде Египеттин каанынын түрмеде отурган аракы ураачызына ла калаш быжыраачызына учурлу түш түжелген. ⁶Эртен тура Иосиф келип, олардын ал-санаага түжүп калгандарын көрөлө, ⁷сураган:

— Слердин чырайыгар не бүркүк?

Фараоннын көдөчилери, Иосифле кожо онын бийинин айылында түрмелеткен улус ⁸ каруузын жандырган:

— Бис түш көрдис, же олорды жартаар кижиге жок.

Иосиф айткан:

— Жартайтаны Кудайдан эмес беди? Меге айдып беригер.

⁹ Аракы ураачылардын жааны куучындаган:

— Меге үзүмнин сабы түжелген. ¹⁰ Сап үч айры. Бат, озор өзүп, чечектеп, жиилеги көрүнип, быжа берген. ¹¹ Колымда дезде — фараоннын чөөчөйи. Мен үзүмдиге үзүп, жулугун чөөчөйгө сыгып, оны фараонго туткам.

¹² Иосиф ого айткан:

— Сенин түжиннин жартамалы мындый: үч айры — ол үч күн. ¹³ Үч күннен фараон сени ойто бийикке көдүрер: бойыннын жерине бурып, сен ойто ло, озодо чылап, ого чөөчөй уруп турарын. ¹⁴ Сега жакшы болзо, мени эске ал, мен керегинде фараонго айдарга ундыба, мени мынан чыгар. ¹⁵ Мени еврей жеринен уурдап алгандар, мында да түрмелеткедий нени де этпегем.

¹⁶ Иосиф түшти жакшы жартап турганын көрүп, калаш быжыраачылардын жааны ого айткан:

— Меге бажыма үсти-үстине тургузылган ак калаш салар үч калама түжелди. ¹⁷ Үстиндеги каламада фараонго быжырган жүзүн-жүүр калаштар. Бат, бажымдагы каламадан куштар чокып тургандар.

¹⁸ Иосиф ого айткан:

— Сенин түжиннин жартамалы мындый: үч калама — ол үч күн. ¹⁹ Үч күннен фараон сени бийикке көдүрер: сени өлтүреле, агашка илер, куштар эди-канынды чокыыр.

²⁰ Үч күннен фараоннын чыккан күни болгон. Ол бойыннын жуук улузына жыргал эдип, ончозынын көзинче экүни бийик көдүрген: аракы ураачылардын жаанын ла калаш быжыраачылардын жаанын. ²¹ Аракы ураачылардын жаанын озогы жерине бурыган, ол фараоннын колына чөөчөй туттырган. ²² Калаш быжыраачылардын жаанын дезде бууп койгон. Ончозы Иосифтин озорго айтканынча

болгон. ²³Je аракы ураачылардын јааны Иосифти эске албаган, ундып койгон.

41 ¹Эки жыл адарда, фараонго түш түжелген: ол Нил суунын јаадында турган эмтир. ²Суунан јараш, семис јети уй чыгып, кулузында отогылап турган. ³Ээчий, суунан он јок, көдүртке база јети уй чыгып, суунын јаадындагы уйларга коштой тургулап алган. ⁴Он јок, көдүртке уйлар јараш, семис уйларды јуда салып ийген. Мында фараон ойгонып келген. ⁵Онон ойто уйуктап, өскө түш көргөн: бир сапта тирү јети мажак өзүп чыктыр. ⁶Ээчий ле тын јок, кызу салкынга јалаткан јети мажак өзүп келди. ⁷Тын јок јети мажак ашла толо, тирү јети мажакты јуда салып ийген. Фараон ойгонып келген. Түжи андый болгон.

⁸Эртен тура ол ал-санаага түжүп, Египеттин ончо судурчыларын ла ойгорлорын алдыртсын деп јакарган, олорго бойынын түжин куучындаган, је оны јартаар кижитабылбаган. ⁹Айдада, аракы ураачылардын јааны фараонго айткан:

— Эткен кинчегим санаамга кирди. ¹⁰Фараон бойынын кулдарына чугулданып, мени ле калаш быжыраачылардын јаанын коручылдардын јаанынын айлындагы түрмеге суксын деп јакарган болгон. ¹¹Бир катап түнде экилебиске түш түжелген, олордын кажызы ла анылу учурлу болгон. ¹²Анда ок бисле кожо јиит еврей, фараонды корычылардын јаанынын кулы отурган. Бис ого түжисти айдып береристе, ол оны јартап, кажы ла түш не учурлузын айткан. ¹³Ончозы онын биске јартаганыла болуп калды: мен озогы јериме бурылгам, калаш быжыраачы дезе бууттырган.

¹⁴Фараон Иосифти алдыртсын деп јакарган. Оны түрмеден түрген чыгарып, сагалын јүлүп, кийимин солып, фараонго экелгендер. ¹⁵Фараон Иосифке айткан:

— Меге түш түжелген, је оны јартаар кижитабылбады. Сени улустын түжин јартап турган дежет.

¹⁶Иосиф фараонго айткан:

— Мен эмес, Кудай фараонго болуш эдип жартаар.

¹⁷Фараон Иосифке куучындаган:

— Түш жеримде мен Нил суунын жарадында турган эмитрим. ¹⁸Суунан семис, жараш жети уй чыгып, кулузында отоп турган. ¹⁹Ээчий өн жок, көдүртке база жети уй чыккан. Мен Египет ичинде мынан арык уйлар көрбөгөм. ²⁰Бу өн жок, көдүртке уйлар жети семис уйды жудуп ийген. ²¹Семис уйлар олордын ичинде де болзо, же ичтери тастайганы билдирбей турган: олор алдындагы ла ошкош арык болгон. Бу ла тушта мен ойгонып келгем. ²²Онон мен өскө түш көргөм: бир сапта тирү, ашла толо жети мажак өзүп чыккан. ²³Ээчий тын жок, кызу салкынга жалаткан жети мажак көдүрилип келген. ²⁴Тын жок мажактар жети тирү мажакты жуда салган. Мен түштеримди судурчыларга айткам, же олор жартап болбоды.

²⁵Иосиф фараонго айткан:

— Бу эки эмес, бир ле түш. Кудай нени эдерин фараонго жетирген. ²⁶Жети жакшы уй — ол жети жыл, жети жакшы мажак — база жети жыл. Онын учун бу бир ле түш. ²⁷Ээчий чыккан арык ла көдүртке уйлар — ол жети жыл. Кызу салкынга жалаткан куру мажактар — ачана-торонын жети жылы. ²⁸Мен фараонго айткам: Кудай нени эдерге турганын фараонго көргүскен.

²⁹Жети жылдын туркунына Египет ичинде ончо неме жеткил, элбек болор, ³⁰ээчиде ачана-торонын жети жылы келип, алдында Египет жеринде ончо неме артыгынча болгоны ундылар. Ачана-горо ороонды ээнзиредер, ³¹алдында ончо неме артыгынча болгоны ундылар — ол ачана-горо андый уур-күч болор. ³²Фараонго түш эки катап түжелген, ненин учун десе Кудайдын сөзи чындык, мыны Кудай удабас бүдүрер.

³³Айдарда, фараон керсү ле ойгор кижиге талдап, Египеттин бажына тургуссын. ³⁴Фараон бастыра ороон ичинде сайыттар тутсын, олор жакшы жети жылда Еги-

петтин улузынан тўжўмнин бежинчи ўлўўзин алзын,
³⁵ келип јаткан јакшы јети јылдын туркунына азык-тў-
лўкке јараар не ле немени јууп, фараоннын башкартузы-
ла, калалардын амбарларында чеберлезин. ³⁶ Ол тушта
јети јылдын туркунына Египет јеринде ачана-торонын
ўйинде азык-тўлўк болор, ороон ачана-тороны ўдўп чы-
гар.

³⁷ Мындый шўўлте фараонго ло онын кўдўчилерине
јараган.

³⁸ — Андый, бойында Кудайдын Тыны бар ўскў кижини,
табарыс па? — фараон јалчыларына айткан.

³⁹ Онон Иосифке баштанган:

— Мыны ончозын сеге Кудай ачканда, сенен керсў ле
ойгор кижи јок. ⁴⁰ Сен менин ээленгенимди башкарарын,
калыгым сеге багар. Јаныс ширеемле мен сенен бийик
болорым.

⁴¹ Онон кошкон:

— Мен сени бастыра Египеттин бажына тургузып јадым!

⁴² Ол бойынын темдектў јўстўгин суурып, Иосифтин
сабарына кийдирген. Ого кўделинен кўктўлгўн жукадан
жука кийим кийдирткен, мойнына алтын илјирме илген.

⁴³ Каандыкта учурыла экинчи кижини тартар чўмдў аб-
разын берген. Иосиф абралу келип јатса, мынайда јар-
лагар деген: «Туура турыгар! Туура турыгар!» Анайып,
фараон Иосифти бастыра Египеттин бажына тургускан,
башкараачы эткен.

⁴⁴ — Бу менин табым, фараоннын табы, — ол Иосифке
айткан. — Бўгўннен ала Египет ичинде сенен јўп јок бир
де кижи алтам этпес, колын да кыймыктадарга тидинбес!

⁴⁵ Фараон Иосифке Цафнат-Панеах деп ат адап, ого
Гелиополь кам Потти-Перанын кызын, Аснатты, алып
берген. Онон Иосиф Египет јерин башкараарга атанган.

⁴⁶ Фараоннын, Египеттин каанынын, керектерине јўрўп
баштаарда, Иосиф одус јашту болгон. Ол фараоннон чы-
гып, Египет јерин эбирерге јолго кўндўккен.

⁴⁷Јети жылдын туркунына јер бийик тўжўм берген. ⁴⁸Бу жылдарда Египет јеринде јуунадылган ончо ашты Иосиф калалар сайын үлештирген: кажы ла калага јакалай јерлерден алынган тўжўм артырылган. ⁴⁹Ол талайдын кумагы кире аш јууп, тоозын јылыттып, тоолобой до барган.

⁵⁰Ачана-торо јылдар башталардан озо Гелиопольдын камы Поти-Перанын кызы Аснат Иосифке эки уул таап берген. ⁵¹Иосиф тун уулын Манассия (Кудай мени ачу-коронымды, ада-энемнин айылы-јуртын ундызын деп берген дегени) деп адаган, ненин учун дезе Кудай ого уур-кўчтерди ле билезин ундыткан. ⁵²Экинчизин Ефрем деп адаган, онызы: «Кыйналып, шыралап јўрген јерде Кудай менин јуртымды калын этти» — дегени.

⁵³Египет јеринде болгон јети јакшы јыл тўтгенген. ⁵⁴Иосифтин айтканыла, ачана-торонын јети јылы башталган. Бастыра ороондор ачана-торого алдырган, јаныс ла Египетте аш јеткил болгон. ⁵⁵Је Египетте де, ончо јерлерде чилеп, ачана-торо башталарда, калык фараоннон курсак сурап баштаган. Фараон айткан:

— Иосифке барыгар, ол слерге нени айдар — эдигер.

⁵⁶Бастыра јерде ачана-торо болгон. Иосиф амбарларды ачып, Египеттин улузына аш садып баштаган. (Бу өйдө ачана-торо Египет јеринде тынып турган болгон).

⁵⁷Иосифтен аш садып аларга, Египет јерине айылдаш ороондордон база келип тургандар, ненин учун дезе кайда ла ачана-торо болгон.

42 ¹Египетте аш барын угала, Иаков уулдарына айткан:

— Бой-бойыгарга не көрүп тураар? ²Египетте аш бар дежет. Тирү артарга, өлбөскө турган болзобыс, оноор барып, аш садып экелигер.

³Иосифтин он ага-карындажы аш садып алар деп, Египет дөөн атанган, ⁴Вениаминди, Иосифтин ийнизин, јеткер-түбек болбозын деп, Иаков агаларыла кожо ийбеген.

⁵ Израильдин уулдары Египеттен аш садып аларга келген улустын ортозында болуп калган, ачана-тородон бастыра Ханаан шыралаган ине. ⁶ Олор келген орооннын башкараачызы Иосиф болгон — шак ол аш саткан. Агалар келип, Иосифтин алдына көнкөрө түшкендер. ⁷ Ол агаларын танып ийген, је таныбаачы болуп, кату сураган:

— Кайдаг келдигер?

— Ханаан јеринен — олор каруу јандырган. — Аш садып аларга келдис.

⁸ (Иосиф агаларын таныган, је олор оны таныбаган).

⁹ Олор керегинде бойынын түштерин эске алып, Иосиф айткан:

— Слер кайучылдар. Бистин орооннын когус јерлерин кайып көрүп келгенигер.

¹⁰ — Јок, бийибис! — олор каруу јандырган. — Сенин кулдарын аш садып аларга келген. ¹¹ Бис ончобыс јангыс кижинин балдары, ак-чек улус. Сенин кулдарын кайучылдар эмес.

¹² — Јок, — Иосиф айткан, — слер бистин орооннын когус јерлерин кайып көрүп келгенигер.

¹³ — Бис, сенин кулдарын, он эки карындаш эдис — олор каруу јандырган. — Бис Ханааннын улузы, јангыс кижинин балдары болорыс. Кичүбис эмди адабысла кожо, база бирүбис — јок.

¹⁴ — Мен дезе айдадым: слер — кайучылдар — Иосиф айткан. — ¹⁵ Онын учун слер ченелеригер. Фараоннын јүрүмиле чертенип турум: кичү карындажар бери келбейинче, слер мынан чыкпазыгар. ¹⁶ Бирүгерди ийигер, ол карындажарды экелзин, арткандарыгар каруулга алылар. Ол тушта чын айдып турганыгар ба, јарталар. Јок болзо, фараоннын јүрүмиле чертенип турум: слер кайучылдар.

¹⁷ Иосиф олорды үч күнге каруулга алзын деп јакарган.

¹⁸ Үчинчи күнде айткан:

— Тирү артарга турган болзогор, мынайда эдигер, мен Кудайдан аяап јадым ине: ¹⁹ слер, чын да, ак-чек улус

болзогор, бирүгер мында артып калзын, арткандарыгар десе торолоп јаткан билелерине ашты апарып, ²⁰кичү карындажын алганча ойто келзин. Ол тушта сөстөригердин чыны быжулалар, бойыгар да өлбөзигер.

Олор јөпсинип, ²¹бойлоры ортодо айдышкандар:

— Карындажыстын алдында бурубус учун, чындап та, төлөп јатканыс бу. Бис онын кыйын-шыразын көргөнис, је јайнузын укпаганыс. Ол учун эмди бойыс шыралап јадыбыс.

²²Рувим олорго удурлажып, айткан:

— Уулчакты өлтүрип, бойыгарга кинчек албагар — деп, слерге айткан јогым ба. Је слер мени укпаганыгар. Эмди онын каны учун каруузына туруп јадыс.

²³Иосиф олордын тилин ондоп турганын карындаштар билбеген — Иосиф олорло тилмешчи ажыра куучындашкан. ²⁴Ол туура базып, ыйлай берген. Онон олорло ойто эрмектежип, Симеонды талдайла, оны карындаштар көзинче күлүзин деген. ²⁵Онон олордын таарларын ашла толтырзын, кажызынын ла таарына мөнүн акказын туйка кайра салып, јолго азык берзин деп јакарган. Ончозын анайда ла эткендер. ²⁶Карындаштар эштектерине ашты коштоп, атанып ийген.

²⁷Конор јерде олордын бирүзи эштегине азырал берерге таарын чечип, көрөр болзо — аштын үстинде мөнүн акча.

²⁸— Менин мөнүним бойымда! — ол карындаштарына айткан. — Көрүгер, ол менин таарымда!

Куды чыгып, тыркыражып, олор бой-бойынан сурай бергендер:

— Кудай бисле нени эдип туру болбогой

²⁹Ханаан јерине, Иаков адазына келип, олор не болгонын ончозын айдып берген:

³⁰— Ол јерди башкараачы кижы бисти кайучылдар деп, кату куучындашкан. ³¹Бис ого ак-чек улус эдис, кайучылдар эмезис — дегенис, — ³²бис он эки карындаш, јаныс аданын балдары эдис, бирүбис јок, кичү карындажыс

эмди Ханаанда адабысла кожо дегенис. ³³Je ол: «Слерди ак-чек улус па деп ченеерим: бирүгер мында артып калар, арткандарыгар десе торолоп јаткан билелерине ашты апарып, ³⁴меге кичү карындажын алганча бурылзын. Ол тушта слер кайучылдар эмезигер, ак-чек улус деп бүдүп, карындажыгарды да божодып, слерди де орооныс ичиле јайым жүргүзерим» — деп айткан.

³⁵Олор таарларын кодорып көрзө, кажызынын ла таарында мөнүн акчалу түүнчектер. Мыны көрөлө, карындаштардын да, адазынын да куды чыга берген.

³⁶— Слер менин уулдарымды ээчий-деечий блаап јадыгар — Иаков олорго айткан. — Иосиф јок, Симеон до јок, эмди десе Вениаминди апарарга ба? Ончо түбек меге түжүп јат!

³⁷Рувим адазына каруу јандырган:

— Вениаминди сеге экелбезем, эки уулымды өлтүрип кой. Меге оны бүдүмјиле — мен оны сеге кайра экелерим.

³⁸— Јок, — Иаков айткан, — уулым слерле кожо барбас. Онын агазы божоп калган, ол менде јангыскан арткан. Јолдо јеткер болзо? Слердин буругарла, мен, буурыл башту карган, ачу-коронго алдырып, ол јерге атанарым.

43 ¹Јер үстинде ачана-торо тыныган. ²Египеттен экелген аш божой берерде, адазы айткан:

— Ойто барып, бир де эмеш болзо, аш садып экелигер!

³Иуда каруу јандырган:

— Ол кижии бисти кезе-быча јакарган, карындажарды экелбезер, көзиме көрүнбегер деген. ⁴Ийнибисти бисле кожо ийер болзон, бис сеге ашты садып экелерис. ⁵Ийбезен, барбазыс, ненин учун десе ол кижии карындажар јокко көзиме көрүнбегер деген.

⁶Израиль айткан:

— Ол кижиге слерде база бир карындаш бар деп айдып, меге не ачу-корон эттигер?

⁷Олор каруу јандырган:

— Ол кижги бойыс, төрөөндөрис керегинде шылап, адагар эзен бе, база кандый-бир карындажыгар бар ба деп сураган. Бис онын сурактарына каруу жандырганыс. Карындажарды экелигер деп, жакарарын кайдан билейис?

⁸Иуда бойынын Израиль адазына айткан:

— Уулчакты мениле кожо божот, бис баралык. Ол тушта ончобыс: бис те, сен де, балдарыс та — тирүү артар, өлбөзис. ⁹Карындажым учун мен каруузына турарым, менен сураарын. Оны сеге кайра экелбезем, сенин алдына бастыра жүрүмиме бурулу болорым. ¹⁰Мынайып удатпаган болзобыс, ары-бери эки катап барып келер эдис.

¹¹Израиль ологро айткан:

— Андый болзо, мынайда эдигер: бистин јерис неле бай: бальзам, мөт, сан, јараш јытту чаганалар, фисташкалар, миндальдар — ончозынан алып, ол кижиге сый эдип апарыгар. ¹²Эки катап көп күмүш алыгар, таарларыгарга ийген күмүшти кайра јандырыгар. Айса болзо, озор болгобой салгандар. ¹³Карындажарды кожо алып, ол кижиге ойто барыгар. ¹⁴Ол до карындажарды, Вениаминди де божотсын деп, Күчтүден Күчтү Кудай ол кижини слерге јууктатсын. А мен — мен балдарымды јылыјтар учурлу болзом, јылыјткайым.

¹⁵Карындаштар сыйлар, озогызынан эки катап көп күмүш алып, Вениаминди ээчиткенче, Египетке келип, Иосифтин көзине көрүнгендер. ¹⁶Иосиф озордын ортозында Вениаминди көрөлө, айыл-јурттын јаанына айткан:

— Бу улусты айылга кийдир. Мал сойып, курсак ас — бүгүн тал түште бу улус мениле кожо ажанар.

¹⁷Ол Иосифтин айтканыла эдип, карындаштарды онын айлына апарган. ¹⁸Карындаштарды Иосиф-эшке апарып јадарда, озор коркып, бой-бойларына айдышкан:

— Ол тушта таарларыста барган күмүштен улам бисти оноор апарып јадылар. Озор биске табарып, бойларына кул эдип, эштектеристи алып алар.

¹⁹ Айылдын бозогозы алдында олор башкараачыга айткандар:

²⁰ — Бисти уккан болзогор, бийибис! Бис мынан озо аш садып аларга келип жүрген эдис. ²¹ Янып барадала, конор жерде таарларысты ачып ийзебис — анда бистин аш учун төлөгөн күмүжис. Бис оны колдон колго жандырып жадис. ²² Аш садып аларга база күмүш экелгенис. Ол тушта таарларыска күмүжисти кем салганын билбезис.

²³ — Токунагар, коркыбагар — башкараачы айткан. — Слердин Кудайыгар — адагардын Кудайы, оны таарларыгарга туйка салган. Күмүжигерди ол тушта бүткүлинче алган болгом.

Ол Симеонды агаларына экелип, ²⁴ ончозын Иосифтин айлына кийдирип, суу берген, олор буттарын јунгандар; эштектерине азырал берген. ²⁵ Тал түште келетен Иосифке сыйларды белетеп алгандар: олор анда ажанар деп айдып койгондор. ²⁶ Иосиф јанып келерде, ого сыйларын табыштырып, көнкөрө түшкендер. ²⁷ Ол карындаштардын жадын-јүрүмин сурап, онон айткан:

— Слердин меге айткан адагар, карган өрөкөн, кандый жүрү? Ол эзен бе?

²⁸ Олор:

— Сенин кулын, бистин адабыс, су-кадык жүрү, ол эзен — дейле, ойто катап көнкөрө түшкендер.

²⁹ Иосиф бойынын кожо чыккан Вениамин деп карындажы јаар көргөн.

— Слердин меге айткан кичү карындажар бу ба? — деп сураган.

Онон кошкон:

— Сеге Кудайдын быйаны јетсин, уулым!

³⁰ Карындажына ичинде сүрекей карузыган бойынча, Иосиф ыйлай согорго јастаган. Түрген чыгып, өскө кыпта ыйлап ийген. ³¹ Онон јүзин јунуп, ойто кирип, бойын колго алып, курсакты салзын деп јакарган. ³² Иосифтин, айылчылардын, Египеттин улузынын алдына курсакты

тангынан, анылап салгандар, ненин учун дезе Египеттин улузы быјартыбаска еврейлерле кожо ажанбайтан. ³³Карындаштар Иосифтин алдында јергелей: јаанынан кичүзине јетире отурып, бой-бойына көрүжип, алан кайкажып тургандар. ³⁴Иосиф бойынын отурган јеринен ологро курсак ийип турган. Вениаминге ийгени, арткандарына көрө, беш катапка көп болгон. Олор ичип-јип, Иосифле кожо јыргап сайраган.

44 ¹Иосиф бойынын айлы-јуртын башкараачыга јакарган:

— Бу улустын таарларын апарар кирезинче ашла толтыр. Кажызынын ла таарына онын күмүжин кайра сал. ²Кичүзинин таарына дезе, аш учун төлөгөн күмүжиле кожо, менин мөнүн чөөчөйимди сал.

Онызы Иосифтин айтканыла эткен. ³Тан јарый берерде, оморды эштектериле кожо јандырып ийгендер. ⁴Олор каланан ырагалакта, Иосиф айлы-јуртын башкараачыга айткан:

— Оморды сүрүжип јет! Јаба јетсен, айт: «Јакшы учун јаманды не эттигер? ⁵Менен мөнүн чөөчөйимди не уурдай бердигер? Бийим бу чөөчөйдөн ичип, белгелеп јат. Слер јаман керек эттигер».

⁶Онызы ологро јаба једижип, бу сөстөрдди айткан. ⁷Карындаштар каруу јандырган:

— Бийибис андый сөсти не айдып јат? Бис, сенин кулдарын, андый немени јүрүмисте эдип болбозыс. ⁸Онон болгой, таарларыстан табылган күмүшти Ханаан јеринен сеге кайра экелип бердис. Ненин учун сенин бийиннин айлынан күмүшти эмезе алтынды уурдайтаныс? ⁹Кулдарыннын кемизинен табылза, ол өлтүртсин, бис дезе бийибиске кулдар болуп артып каларыс.

¹⁰Башкараачы:

— Айтканыгарла болзын: је чөөчөй кемигерден табылза, ол менин кулым болор, арткандарыгар бурулу болбос — деп айткан.

¹¹Карындаштар таарларын јерге мендештү түжүрип, чечип ийгендер. ¹²Башкараачы жаанынан баштайла, кичүзине јетире таарларын тимирип, чөөчөйди Вениаминнин таарынан тапкан. ¹³Карындаштар ал-санаага түжүп, кийимдерин јырта тартып, таарларын эштектерине коштоп, ойто калага бурылгандар.

¹⁴Иуда ла онын карындаштары келерде, Иосиф үйде болгон. Олор онын алдына көнкөрө түшкендер. ¹⁵Иосиф олорго айткан:

— Слер нени эдип койдыгар? Мендий кижии белгечи болбос аргазы јок деп канайып билбедигер эмеш?

¹⁶— Бийибиске нени айдарыс? — Иуда унчуккан. — Нени удурга айдарыс? Неле актанарыс? Кудай кулдарыннын бурузын илезине чыгарды. Бүгүннен ала бис бийибистин кулы — кемибистен чөөчөй табылганы да, артканыс та.

¹⁷Је Иосиф айткан:

— Јок, мен анайда этпезим. Кемигерден чөөчөй табылган — ол кулым болор, слер дезе адагарга амыр-әнчү јаныгар.

¹⁸Айдарда, Иуда ого айткан:

— Бийим! Кулына сөс айдарга јөбин бер. Сен фараоннын бойындый инен. ¹⁹Адагар эмезе карындажыгар бар ба деп, бийим бойынын кулдарынан сураган эди. ²⁰Бис бойыстын бийибиске айтканыс: «Бисте карып калган адабыс бар, ондо база кичү уул, карыыр јөбинде туулган уул, бар. Онын энезинен туулган агазы божоп калган, ол јаныскан арткан. Адабыс оны сүүп јат». ²¹Сен бойыннын кулдарына: «Карындажарды экелигер, оны көрөтөм» — деген. ²²Бис бийибиске айтканыс: «Уулчак адазын таштап болбос, таштап барза, ол өлүп калар». ²³Је сен бойыннын кулдарына: «Слерле кожо кичү карындажар келбезе, көзиме карүнбегер» — деп айткан.

²⁴Сенин кулына, адабыска, јанып барала, бийимнин сөстөрин јетиргенис. ²⁵Адабыс айткан: «Ойто барып, бир эмеш аш садып экелигер». ²⁶Бис айтканыс: «Биске барар-

га жарабас. Бисле кожо кичү карындажыс болзо, барарыс, ненин учун дезе бисле кожо кичү карындажыс болбозо, биске ол кижинин көзине көрүнерге жарабас». ²⁷ Айдарда, сенин кулын, бистин адабыс, биске мынайда айткан: «Үйүм меге эки уул бала таап бергенин бойыгар билеригер. ²⁸ Бирүзи жылыып калды. Оны андар жип койгон деп санангам. Мен оны база көрбөдим. ²⁹ Эмди экинчизин де апарып жадыгар. Ол база жеткерге учураза, слер мени, буурыл чачту карган кижини, ачу-коронго алдырып, ол жерге түжүреригер». ³⁰ Эмди бойыннын кулына, адабыска, сүнези тудуш уулы жокко канайып жанып баратам? ³¹ Уулчак жогын көрзө, ол божоор. Адабыс, бойыннын кулын, буурыл карган, кунук-карыкка алдырып, ол жерге түжер. ³² Мен, сенин кулын, уулчак учун каруулу болорым деп чертенип, ого айткам: «Оны экелбезем, бастыра жүрүмиме алдына бурулу болорым». ³³ Анайдарда, мен, сенин кулын, уулчактын ордына бийиме кул болуп артып калайын, уулчак дезе агаларыла кожо жанзын деп жөбин бер. ³⁴ Ол жокко жанып, адабыстын ачу-коронун көрөр аргам жок.

45 ¹ Иосиф база тудунып болбой: — Ончогор чыгыгар! — деп кыйгырган.

Иосиф агаларына кем болгонын ачарда, коштой өскө кижини жок болгон. ² Ол өксөп ыйлай берерде, онын ыйын Египеттин улузы угуп ийген, ол керегинде табыш фараоннын өргөбозине жеткен.

³ — Мен — Иосиф — ол агаларына айткан. — Адам эмдиге эзен бе?

Олор алаатып, ого каруу жандыраар аргазы жок болгондор.

⁴ — Меге жууктай бассагар, — Иосиф айткан.

Олор базып келгендер.

— Мен — Иосиф, — олорго айткан, — слердин Египетке садып ийген карындажар. ⁵ Же эмди карыкпагар, мени бери садып ийгенигер учун кыйналбагар, ненин учун дезе слердин жүрүмигерди аргадазын деп, Кудай

мени бери слерден озо ийгени ол. ⁶Бу күйгек эки жылга улалып жат, база беш жыл кыра сүрүлбес, аш кезилбес. ⁷Слер ле слердин угыгар јер үстинде тирү артсын деп, слерди аргадаарга, Кудай мени слердин алдыгардан ийген. ⁸Анайдарда, мени бери слер эмес, Кудай ийип, мени фараоннын адазы јөөжөзине ээ, бастыра Египеттин башчызы эдип койгон. ⁹Адама капшай барып, айдыгар: «Сенин Иосиф уулын мынайда айдат: Кудай мени бастыра Египеттин ээзи эдип койгон. Түрген меге кел. ¹⁰Сен уулдарынла, баркаларынла кожо ончо оок ло јоон малынды айдап алып, ар-јөөжөндди алганча, меге јууктада, Гошен јерине көчүп аларын. ¹¹Сен бойын, одун, ончо малын эзен-амыр јүрзин деп, кичееп, көрүп јүрерим, ненин учун дезе ачана-торо база беш жыл болор».

¹²— Көр! Көр, Вениамин карындажым! Бу мен, мен слерле куучындажып турум. ¹³Менин Египеттеги магым ла нени көргөнигерди ончозын адама айдып беригер. Оны капшай бери экелигер!

¹⁴Ол Вениамин карындажын кучактап, ыйлай берген, Вениамин де оны кучактап ыйлаган. ¹⁵Онон ончо агаларын кучактап, окшоп, ыйлап турган. Јүк мынын кийинде агалары оныла куучындажа берген.

¹⁶Иосифтин агалары келген деген табыш фараоннын өргөөзине јеткен. Фараон ло онын јуук улузы сүүнип тургандар. ¹⁷Фараон Иосифке айткан:

— Агаларына мынайда айт: «Малыгарды коштоп, Ханаан јерине барыгар. ¹⁸Адагарды ла билелеригерди алып, бери келигер. Мен слерге Египетте эн артык јерлерди берерим, слер јерден алган эн артык курсак јиригер». ¹⁹Олорго мынайда айт деп, сеге јакарып турум: «Египет јеринен балдарыгарга ла үй улузыгарга көлөсөлү абралар алыгар; бойыгарла кожо адагарды экелигер. ²⁰Артып калган јөөжөгөр учун санааркабагар: слерге Египет јеринде не бар — эн артыгын берерим».

²¹ Израильдин уулдары анайда ла эткен. Иосиф олорго, фараоннын жакарганыла, абралар берген, анайда ок јолго азык, ²² кажызына ла — солып кийер кийимнен. Вениаминге үч јүс күмүш акча бескелеп берген, солып кийер беш кийим берген. ²³ Адазына дезе Египеттин байлыгынын эн артыгын коштогон он иркек эштек, аш, калаш ла адазы јолдо јиир азык коштогон он тижи эштек ийген.

²⁴ — Барыгар, коркыбагар, — ол агаларын үйдежип айткан.

²⁵ Олор Египеттен чыгып, Ханаан јерине, адазына, келген.

²⁶ — Иосиф эзен, — олор Иаковко айткандар, — ол эмди бастыра Египетти башкарып јат.

Иаковтын јүреги тоно бергендий болгон: ол бүтпей турган. ²⁷ Је уулдары ого Иосифтин сөстөрин јетирерде, оны экелзин деп Иосифтин ийген абраларын көрөлө, тыны кирип, ²⁸ Израиль айткан:

— Болор! Иосиф уулым эзен турбай! Барып, өлгөлөгимде, ого јолугадым!

46 ¹ Израиль бойында не барын алганча атанып, Беэр-Шевага келеле, бойынын Исаак адазынын Кудайына тайылгалар эткен. ² Түнде Кудай Израильге көрүлип:

— Иаков, Иаков! — деген.

— Угуп турум! — деп, Иаков каруу јандырган.

³ Кудай айткан:

— Мен Кудай, сенин адагнын Кудайы. Египет барарга коркыба: анда Мен сенен улу калык бүдүрерим. ⁴ Мен Бойым сениле кожо Египет барарым, Мен ок сени согында оноортынан чыгарарым. Иосиф бойынын колыла сенин көстөринди јабар.

⁵ Иаков Беэр-Шевадан атанып ийген.

Израильдин уулдары олорго адазын экелзин деп, фараон ийген көлөсөлү абраларга Иаковты, балдарын ла үйлерин отургызып алган. ⁶ Олор Ханаан јеринде јөөгөн

мал-ажын ла јөөжөзин апарып јаткан. Анайып, Иаков бойынын ончо билезиле Египетке көчүп келген: ⁷уулдарын, кыстарын, баркаларын — бойынын јуртын ол Египетке экелген.

⁸Бу Египетке көчүп келген Израильдин уулдарынын ады-јолдоры.

Иаков ло онын уулдары.

Иаковтын тун уулы Рувим. ⁹Рувимнин уулдары: Енох, Паллу, Хецрон ло Карми.

¹⁰Симеоннын уулдары: Иемуэл, Ямин, Охад, Яхин, Цохар, Саул — ханааней укту үй кижинин уулы.

¹¹Левийдин уулдары: Гершон, Кехат ла Мерари.

¹²Иуданын уулдары: Эр, Онан, Шела, Парец, Зерах. Эр ле Онан туку Ханаан јеринде јада калгандар, Парец Хецрон ло Хамул деп уулдарлу болгон.

¹³Иссахардын уулдары: Тола, Пувва, Иов, Шимрон.

¹⁴Завулоннын уулдары: Серед, Элон, Яхлел.

¹⁵Былар Падан-Арамда Иаковко Лия таап берген уулдар. Иаковто Лиядан анайда ок Дина деп кыс болгон. Иаковтын уулдары ла кыстары ончозы одус үч кижип болгон.

¹⁶Гадтын уулдары: Цифион, Хагги, Шуни, Эцбон, Эри, Ароди, Арели.

¹⁷Асирдин уулдары: Имна, Ишва, Ишви, Бериа. Олордын сыйны — Серах. Берианын уулдары: Хевер ле Малхиэл.

¹⁸Быларды Иаковко Лиянын јалчызы Зелфа таап берген бала-барказы. Зелфаны Лияга Лаван адазы берген. Бу биледе ончозы он алты кижип болгон.

¹⁹Иаковтын үйи Рахильдин уулдары: Иосиф ле Вениамин.

²⁰Египет јеринде гелиополь кам Потиперанын кызы Аснат Иосифке Манассия ла Епрем деп уулдар таап берген.

²¹Вениаминнин уулдары: Бела, Бехер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхи, Рош, Муппим, Хуппим ле Ард.

²²Олор — Иаковко Рахиль таап берген уулдар ла баркалар — ончозы он төрт кижип.

²³Даннын уулы: Хушим.

²⁴Неффалимнин уулдары: Яхцезл, Гуни, Иецер ле Шиллем.

²⁵Олор Лаван бойынын Рахиль кызына јалчы эдип берген Валланын тапкан уулдары. Валла Иаковко јети уул таап берген. ²⁶Иаковло кожо Египетке келген, онын балабарказы, келиндеринен башка, алтан алты кижиге болгон.

²⁷Иосиф Египетте эки уулду болгон. Иаковтын Египетке кочуп келген өрөкөзиге јетен кижиге болгон.

²⁸Иаков Иуданы бойынын алдынан Иосифке ийген. Ол барып, олорды Гошенде уткузын деп, Иосифти сурайткан болгон.

Олор Гошенге келгендер. ²⁹Иосиф бойынын абразын јегип, адазын, Израильди, уткуп, Гошен дөөн барган. Ол адазын кучактай алып, узак ыйлаган. ³⁰Израиль Иосифке айткан:

— Эмди, сенин чырайыңды, тирүү болгонуңды көрөлө, өлзөм дө алдырбас.

³¹Иосиф ага-карындаштарына ла төрөөндөрине айткан:

— Мен барып, фараонго айдадым: «Меге Ханааннан ага-карындаштарым ла төрөөндөрүм келди. ³²Олор күдүчилер, койлор кабырып јадылар, бойлорыла кожо оок ло јоон мал айдап алган, не барын ончозын коштогон келген».

³³Фараон слерди алдырып, нени иштеп турганыгарды сураза, ³⁴айдыгар: «Бис, сенин кулдарын, адаларыс чылап ок, јаштан ала күдүчилер эдис». Ол тушта слерди Гошен јеринде артырып койор, ненин учун дезе Египеттин улузы койчы улусты быјар дејип јадылар.

47 ¹Иосиф фараонго келип айткан:

— Адам, агаларым оок ло јоон малын айдап, ар-јөөжөзин алганча Ханаан јеринен келди. Эмди олор Гошен јеринде.

²Иосиф фараонго ончо агаларынан бејүзин талдап таныштырган. ³Фараон карындаштардан нени иштеп тургандарын сураарда, олор каруу јандырган:

— Сенин кулдарын: бис те, адаларыс та — койчылар.

⁴База айткандар:

— Бис бу јерде јүрерге келдис. Сенин кулдарында оок мал одорлодор јер јок, эмди Ханаан јеринде тын күйгек. Јайнап турус, кулдарына Гошен јеринде јуртаарга јобин бер деп.

⁵Фараон Иосифке айткан:

— Адан ла карындаштарын сеге келген ине. ⁶Египет јери алдында јадыры: аданды ла агаларынды орооныстын эн артык јерине јатыр. Олор Гошен јеринде јаткай. Олордын ортозында јараар улус барын билер болзон, менин үүрлеримди көрүп јүрзин.

⁷Онон Иосиф фараонло бойынын Иаков адазын таныштырган. Иаков фараонды алкаган.

⁸— Сеге канча јаш? — фараон Иаковтон сураган.

⁹Иаков каруу јандырган:

— Мен ак-јарыкта јүс одус јыл јүрүм. Бу көп эмес, олор уур-күч јылдар болгон. Менин јажымды ак-јарыкта ада-өбөкөлөрим јајаганыла түндештирип болбос.

¹⁰Фараонго база катап быйанын айдала, Иаков јүре берген.

¹¹Фараоннын јакарганыла, Иосиф адазын ла агаларын Египеттин эн артык талазында, Раамсес јеринде јаттырып, анда олорго ээленерге јер берген. ¹²Иосиф адазына ла агаларына, төрөөндөрине балдарынын тоозыла аш берген.

¹³Ороондо аш артпаган, ненин учун дезе ачана-торо сүрекей тыныган. Египет те јери, Ханаан да јери ачанаторонон коркышту чучураган. ¹⁴Иосиф аш садып, Египет ле Ханаан јеринде бар күмүшти фараоннын казназына јууган. ¹⁵Египетте де, Ханаанда да күмүш короп каларда, Египеттин улузы Иосифке келип, айткан:

— Биске аш бер! Сенин көзинче өлөтөнис пе? Күмүжис божоп калды.

¹⁶Иосиф каруу јандырган:

— Кўмўжигер коро́п калган болзо, мал-ажыгарды айдап экелигер, ашты малга толыырым.

¹⁷Олор бойларынын үүрлерин айдап экелигеген. Иосиф ашты аттарга, оок ло жоон малга, эштектерге толыган. Ол жыл Иосиф ашка омордын ончо малын толып алган. ¹⁸Бу жыл түгенген, ээчиде жыл келген. Олор Иосифке келип, айткандар:

— Бийибистен жажырбазыс: кўмўжис коро́п, мал-ажыс сеге барды. Тын бойыстан ла жерибистен башка, бийибиске берер немебис жок. ¹⁹Сенин көзинче жерисле катай жоголып каладыс эмеш пе? Бисти де, жеристи де аш учун садып ал — бис жерисле катай фараоннын кулдары болорыс. Биске жаңыс ла үрен бер: бис тирү артак, бу жер ээнзиребезин.

²⁰Анайып Иосиф Египеттеги ончо жерлерди фараонго садып алган. Египеттин улузы торого чыдашпай, кыраларын садып ийген. Ончо жер фараондыйы болуп калган.

²¹Иосиф Египеттин улузын дезе орооннын бир учынан экинчи учына жетире фараоннын кулдары эдип койгон.

²²Жаңыс ла камдардын жерин садып албаган — фараон оморды жеткилдеп турган, онын учун бойларынын жерлерин сатпаган.

²³Иосиф Египеттин улузына айткан:

— Мен слерди ле жеригерди фараонго садып бердим, эмди үрен алып, кыраларды үрендегер. ²⁴Аш кессегер, тўжүмнин бежинчи үлүүзин фараонго береригер, төрт үлүүзи үренге артар — айылдагы улузыгарга ла балдарыгарга курсак болор.

²⁵Олор каруу жандырган:

— Сен бисти өлүмнен аргададын! Бийибис биске килеп жат. Бүгүннен ала бис фараоннын кулдары.

²⁶Иосиф тургускан жасакты Египетте эмди де бүдүрип жадылар: фараонго тўжүмнин бежинчи үлүүзин бередилер. Жаңыс ла камдардын жерлери фараонго көчпөгөн.

²⁷Израильдин улузы десе Египетте Гошен јеринде јуртап, оны ээленип, арбындап өскөн.

²⁸Иаков Египет јеринде он јети жыл јүрген, ол јүс төртөн јети јаш жагаган. ²⁹Коногы једип келерде, Израиль Иосиф уулын бойына кычырып айткан:

— Меге килеп турган болзон, сурагымды бүдүрерим деп, кору јериме алаканынды салып, меге чертен: менин сөөгимди Египетте јууба: ³⁰мен ада-өбөкөлөриме коштой жадайын деп. Сөөгимди Египеттен чыгарып, ада-өбөкөлөримнин сөөги салылган јерге јуу.

— Сенин айтканынла эдерим — Иосиф каруу јандырган.

³¹— Меге чертен — Иаков айткан.

Иосиф чертенген, төжөктө јаткан Израиль бажын энгилткен.

48 ¹Бир канча өйдин бажында адазы коомойтыган деп угала, Иосиф ого эки уулын Манассия ла Ефремди экелген.

²— Сенин Иосиф уулын келди — деп, Иаковко айткандар.

Израиль чырмайып, төжөккө отуруп, ³Иосифке баштанган:

— Ханаан јеринде Лузада меге Күчтүден Күчтү Кудай көрүлип, мени алкап: ⁴«Мен сенин угынды калын ла арбынду эдерим, сенен көп калыктар бүдүрерим, бу јерди калдыктарына үргүлјиге берерим» — деп айткан.

⁵Мен бери, Египетке, келгелегимде, мында туулган эки уулынды эмди балазынып јадым. Ефрем ле Манассия, Рувим ле Симеон чылап, менин уулдарым болор. ⁶Олордын кийнинен туулатан балдарын сенийи болор, је олор бойларынын агаларынын угына кожулып, энчини олордын үлүүзинен алар.

⁷Мен Падан-Арамнан келип јадарымда, Ханаанда, Эфраттан ыраак јокто, менин Рахилим јада калган. Мен оны анда Эфрат дөөн јолдын јанында (эмдиги Вифлеем) јууп салгам.

⁸ Израиль Иосифтин уулдары жаар көрүп, онон сураган: — Бу кемдер?

⁹ — Бу менин уулдарым, — Иосиф каруу жандырган, — олорды мында меге Кудай берген.

— Олорды меге жууктат, — Израиль айткан, — мен олорды алкаайын.

¹⁰ Иаков карыйла, көстөри мокорып, немени ылгаштырбай турган. Иосиф ого балдарды жууктаткан. Иаков олорды окшоп, кучактап, ¹¹ Иосифке айткан:

— Сенин чырайыңды көрөрим деп иженбегем, же Кудай меге керек десе балдарыңды да көргүсти.

¹² Иосиф Израильдин тизезине жапшырган балдарын алып, адазынын алдына көнкөрө түшкөн. ¹³ Онон Ефремди бойынан он жанына, Манассияны десе сол жанына тургускан, анайып Ефрем Израильден сол жанында, Манассия десе он жанында болуп калган. ¹⁴ Же Израиль колдорун чалыштырып, он колын кичү Ефремнин бажына, сол колын тун уул Манассиянын бажына салган.

¹⁵ Ол Иосифти алкап айткан:

— Алдында адаларымды, Авраам ла Исаакты алып жүргөн Кудай, туулганымнан ала бүгүңгө жетире мени корып жүргөн Кудай, ¹⁶ мени не ле жаманнан аргадаачы элчи бу уулчактарды алказын! Олор менин адаларымнын, Авраам ла Исаактын, аттарын ададып жүрзин, олордын калдыктары жер үстинде көптөп өссин!

¹⁷ Адазы он колын Ефремнин бажына салганын көрөлө, Иосиф адазы жастырган деп, онын колын Ефремнин бажынан алып, Манассиянын бажына саларга сананган.

¹⁸ — Анайда эмес, ада, — Иосиф айткан. — Тун уул бу, онын бажына он колыңды сал.

¹⁹ — Мен билерим, — Израиль каруу жандырган, — билерим, уулым. Манассиядан база калык бүдер, ол улу болор. Же кичү карындажы оны артыктаар, онын канынан көп ук-калыктар чыгар.

²⁰ Ол күн Израиль олорды алкап айткан:

— Слер ажыра Израильдин улузы алкалар. Олор бой-бойлорын алкап айдыжар: «Кудай сени Ефрем ле Манассиядый эткей».

Анайып ол Ефремди Манассиядан озо тургускан.

²¹ Онон Израиль Иосифке айткан:

— Мен удабас божоп каларым. Je Кудай слерле кожо болор, слерди адаларыгардын јерине бурыыр. ²² Сеге дезе кырлардын бирүзин, Шехемди, берип јадым: сен агаларыннан бийик болорын. Мен оны аморейлерден кылышла, согоондорло јуулап алгам.

49 ¹ Иаков уулдарын бойына кычырып, айткан: — Јуулыгар, келер өйлөрдө слерле не болорын айдып берейин. ² Јуулып, угыгар, Иаковтын уулдары, Израиль адагарды угыгар!

³ Рувим, тун уулым! Сен — менин шибеем, эр бойымнын ийде-күчимнин баштапкы түжүми, сен ончозынан бийик, ончозынан күчтү. ⁴ Сен суу чылап шуулап, тудунып болбогон, онын учун баштапкы болбозын — аданнын төжөгине јадып, төжөгимди быјартыткан.

⁵ Симеон ло Левий карындаштар — карам-кайрал јок кынду кылыштар. ⁶ Олордын умзаныштары, јуулашкандары ичиме кирбей јат. Олор чугулданып, улусты өлтүредилер, соодогон айас малды кыйнайдылар. ⁷ Чугулданганда, казыр, калјуурганда, каныгып турар кылыктары каргышка калзын! Олорды Иаковтын уулдары ортозына таркадып, Израильдин уулдары ортозына чачып койорым.

⁸ Иуда, сени карындаштарын мактаар. Сенин колын өштүлериннин арка-белин сый тудар, сенин алдына карындаштарын јабыс энчейер. ⁹ Сен, јемидине једишкен јаш кара-куладый, Иуда, уулым. Сен тозуулга чыгып, јер тындаган кара-кула ошкош — кем кара-куланы түймедерге тидинер? ¹⁰ Каланын чын ээзи келип, ончо албаты Ого баштанбаганча, Иуда темир тайагын ычкынбас, башкараачынын тайагы онын буды јанында болор. ¹¹ Үзүмнин сабына эштегин буулаар. Кеп-кийимин ачу

ашка, үзүмнин јулугына чайбаар. ¹²Көстөри үзүмнин сузунынан артык, тиштери кажандайт сүттен артык.

¹³Завулон керептер токтоочы талайдын јарадында јуртаар, онын јери Сидонго јетире болор.

¹⁴Иссахар — коштордын ортозына јада берген чыдамкай эштек. ¹⁵Ол энчү јакшы болгонын, јер кеен-јараш болгонын көрүп, бел-арказын кошко төгөп, кул чылап иштене берер.

¹⁶Дан бойынын калыгын — Израильдин ук-калыктарынын бирүзин — башкаар. ¹⁷Дан јолдо јаткан ок јылан, коронду јылан болор. Ол аттын будына чакса, ээрде отурган кижичалкойто барып түжер.

¹⁸(Аргада, Кайракан! Сеге иженип јадым).

¹⁹Гадка тонокчылар табарар — Гад оморды истежер, бойлорын тоноорго.

²⁰Асирдин аш-курсагы энкенинен ажыра болор, ол каанды аш-курсакла јеткилдеер. ²¹Неффалим — јайым мыйгак, чүмдү јараш бозулар табар мыйгак.

²²Иосиф — јемиттү сап, аржан суунын јанында јемиттү сап. Онын корболоры стенеге оролып өзөт. ²³Иосифке табаргандар, оныла өштөшкөндөр, чечен ок-јаачылар јуулашкандар. ²⁴Је онын ок-јаазы бек, колдорынын балтырлары бырчыт. Ийде-күчти ол Иаковтын Кудайынан, Күдүчиден-Израильдин Кайа-Тажынан алат. ²⁵Ол — Сенин ада Кудайын, Ол — Күчтүден Күчтү Кудай. Ол сеге болужар. Ол сени алкаар. Көк тенеринин алкыжы, Түби јоктын алкыжы, карындап эмискен эненин алкыжы, ²⁶көк өлөңнин ле мажакту аштын алкыжы, јебрен кырлардын алкыжы, мөнкү ыйыктардын арузы Иосифтин санаа-укаазын — карындаштар ортодо талдалганнын төбөзин бүркезин. ²⁷Вениамин — ач бөрү: эртен тура тутканын кемирет, энирде тапканын јара тартат.

²⁸Израильдин он эки ук-калыгы бу, оморды адазы мынайда айдып алкаган, кажызына ла бойынын алкыжын берген.

²⁹ Иаков уулдарына jakып айткан:

— Удабас ада-öбөкөлөриме кожуларым. Сөөгимди ада-öбөкөлөриме коштой, хетт Эфроннын кыразындагы куй-ташка жуугар. ³⁰ Бу куй-таш — Ханаан жеринде Махпелдин кыразында, Мамреге коштой. Оны Авраам хетт Ефроннон сөөк тудар жер эдип садып алган. ³¹ Анда Авраам ла онын үйи Сарранын, Исаак ла Ревекканын сөөктөри тудулган, анда мен Лиянын сөөгин туткам. ³² Андагы кыраны да, куй-ташты да хеттерден садып алганымс.

³³ Уулдарын анайда jakыйла, Иаков төжөгине jадып, божой берген, ада-öбөкөлөрине кожулган.

50 ¹ Иосиф адазынын сөөгинин үстине öксөп ыйлап, жузун окшоп турган. ² Израильдин сөөгин жараш jытту сүркүшле сүркүштезин деп, бойынын эмчи жалчыларына jakарган. ³ Эмчилер, жан аайынча, сөөкти төртөн күн сүркүштеген, египтяндар jетен күн карыккандар. ⁴ Сыгыттын күндери öдө берерде, Иосиф фараоннын көдөчилерине айткан:

— Менин сурагымды угуп, ⁵ фараонго мынайда айдыгар: «Адам менен черт алып айткан: “Мен удабас божоп каларым. Менин сөөгимди Ханаанда белетеп койгон жерге тут”. Эмди адамнын сөөгин барып тударга, меге jөп керек. Жууйла, кайра jedип келерим».

⁶ Фараон каруузын jандырган: «Бар, чертинди бүдүр, аданнын сөөгин жуу».

⁷ Иосиф адазынын сөөгин тударга атанган, оныла кожо фараоннын сайыттары, жамылулары, Египет жеринин ончо jaандары, ⁸ Иосифтин ончо билези, ага-карындаштары, ончо төрөөндөри барган. Гошен жеринде жанымс ла балдар ла мал-аш артып калган. ⁹ Оныла кожо анайда ок абраларлу, тан атту жуучылдар — кара-баjырт улус атанган.

¹⁰ Иордан ары jанындагы Горен-Атадка jеделе, олор улу ачу-корон сыгыт эткен — Иосифтин адазына jети күн карыккандар. ¹¹ Ол жерде jаткан ханаанейлер Горен-Атадтагы сыгытты угала, айткан:

— Египтяндар кандый ачу-корон ыйлап жадылар!

Онын учун Иордан ары жанындагы бу жер Авел-Мицраим (Египеттин улузынын сыгыды) деп адалган.

¹² Иаковтын уулдары адазынын жакыганыла эткен: ¹³ онын сөөгин Ханаанга апарып, озодо Авраам хетт Эфроннон сөөк тудар жер эдип садып алган кырада — Мамреге коштой Махпелдин кыразындагы куй-ташта туткандар.

¹⁴ Иосиф адазынын сөөгин тудала, ага-карындаштарын, кожо жүрген улузын ээчиткенче Египетке бурулган.

¹⁵ Эмди, адазы жада каларда, Иосифтин ага-карындаштары санааркай берген: «Иосиф биске удур нени-нени эдерге айабас. Ого эткен жаманыс учун оң куруп жүрген болзо, канайдарыс?» ¹⁶ Олор Иосифке кижин ийип, мынайда айтсын дегендер:

— Адан божоор алдында сеге керестеп, айткан: ¹⁷ Иосифке айдыгар: «Ага-карындаштарыннын бурузын ла кинчегин — сеге эткен жаманын — чечип кой. Эмди аданнын Кудайынын кулдарынын бурузын чеч».

Бу сөстөрди угуп, Иосиф ыйлаган.

¹⁸ Ага-карындаштар бойлоры да келип, онын алдына көнкөрө түжүп, айткандар:

— Бүгүннен ала бис сенин кулдарын!

¹⁹ — Коркыбагар, — Иосиф каруу жандырган. — Мен Кудай эмезим. ²⁰ Слер меге жаман эдерге сананганыгар, же ол өдүп калган, Кудай оны жакшыга баштандырган: мынан улам кандый көп улус аргадалган!

²¹ Коркыбагар! Мен слерди де, балдарыгарды да кичееп, көрүп жүрерим.

Бу сөстөр карындаштарды токынадып, жүректерине томулган.

²² Анайып Иосиф Египетте бойынын төрөөндөриле кожо жүрген. Ол жүк ле жүс он жаш жажаган; ²³ Ефремнин балдарын үч үйеге жетире көргөн, Манассиянын уулынын, Махирдин, уулдарын койнына отургускан.

²⁴— Мен божоп јадым — Иосиф ага-карындаштарына айткан. — Је Кудай слерди кичееп, слерди бу јерден чыгарып, Авраамга, Исаак ла Иаковко берер болуп чертенген јерге апарар.

²⁵Онон Иосиф Израильдин уулдарынан черт алып, мынайда айткан:

— Кудай слерди аларга келзе, менин сөөгимди мынан апарыгар.

²⁶Иосиф јүс он јаштуда јада калган. Онын сөөгин јараш јытту сүркүшле сүркүштеп, Египетте межикке салып койгондор.

АДАКЫ СӨС

«Башталганы» деп бичиктин ады ла онын Агару Бичиктеги јери

Агару Бичиктин баштапкы бичигинин ады јебрен еврей тилде «Бэрэшит» деп угулат. «Бэрэшит» — «Башталганы» («Бажында») дегени. Јебренде бичиктердин адын онын баштапкы сөзиле эмезе сөстөрилелера адаар јанжыгу болгон. Бу бичикти алза, онын ады текстте тегин ле баштапкы сөс эмес, а учуры сүреен терен болор. «Башталганы» Агару Бичиктин бир канча бөлүк түүкилик бичиктеринин бажында туруп јат. Бичиктер Кудайдын калыгынын, чокумдап айтса, израильяндардын түүкизин көргүзет.

Бичиктин текши содержаниези

Бичикти эки төс бөлүккө бөлиирге јараар. Баштапкы бөлүк (1:1–11:26) јер-телекейдин бүткенинен ала албатылык түүкиде болгон эн башкы керектер керегинде куучындардан туруп јат. Бөлүк албатылар башка-башка тилдерле куучындажып, олордон ук албатылар, ороондор, тергеелер төзөлип, јер үстине јайылып барганыла божойт. Куучындардын ортозында ук албатылар кемнен таркап барганы ла олордын тазыл-гамыры керегинде јетирүлер бар. Темдектезе: Адам (5-чи бажалык), Ной (10-чы баж.) ло Сим (11:10–26). Былар керегинде јетирүлер куучындардын ортозына кийдирилип калган. Бичиктин экинчи бөлүги (11:27–50:26) Кудайдын баштапкы улузынын, израильяндардын, үйези керегинде куучындайт. Бу куучындарда төс учурлузы Авраам (озодо

ады Аврам), Исаак, Иаков (кийнинде Израиль деп адаткан), Иосиф, ле олордын билелери.

**«Башталганы» деп бичиктин
кудайлык учуры ла байлыгы**

Бичикте төс жерде Кудай, Жайаачы. Онон башка өскө кудай жок. Өскө кудайлар жок, бар болзо, ол улустын сананып тапканы деп, бичикте чокым айдылган. Кудай — бистин телекейде эн жаан ийде-күч, жан деп, бичик жарт жетирет. Кудай бийикте, тенериде де болзо, ол улустын жүрүминде туружып жат, телекейди керектү, чын жанын дөөн ууландырып жат. Кудай телекейди жайаган, Ол эмдиге жетире бисти эбире бар немелерде, бистин жүрүмисте турушканча.

Бичиктин баштапкы бөлүги Кудай канайда чын, жакшы телекейди (жерди) жайаганы керегинде куучыннан башталат. Жерди (телекейди) жайаганы керегинде куучын (1–2-чи баж.) Кудай жагыс, ар-бүткеннен башка (ар-бүткенди Ол бойы жайаган); ар-бүткен онын күүнинен чыгар аргазы жок деп айдат. Жер Кудайдын жайым, агару күүниле жайалган. Кудайдын жайаандык күүни ару деген шүүлте язычниктердин телекей жайаларда алдынан бойы кинчектү эдип жайалган дегениле жөпсинбейт. Бастыра жер ле улус бүткүлинче Кудайдын, бийик ийде-күчтин колында деп, Агару Бичик чокым айдат. Жер-телекейдин төзөлгөни — Кудайдын күчи, онын салымы кандый болорында Кудайдын сөзи төс учурлу. Баштапкы бөлүктүн бажы онойдо ок баштапкы кижинин жүрүми кандый болгоны керегинде куучындайт. Эдемнин садында (3-чи баж.) кижинин эткен баштапкы кинчеги керегинде куучын кинчек кижинин жайым күүнинен улам да болзо, же Кудайдын күүниле жөпсинбегени деп көрөт. Удабай улус ла бастыра телекей кара кинчекке кире берген. Кинчек Кудайдын күүнин керексизбегенинен башталат, онын улалганы өлтүриш. Айдарда, телекей — бажынан ала Кудайдын төзөгөн жан-ээжилери онын жайаганыла жаантайын удурлаш тартыжууда турар жер. Удурлажу санаа-күүн телекейге чын ла чочыду боло берет, качан «кудайдын уулдары» ла «улустын кыстары» биригип, журт төзөгөндө (6:1–4). Кудайдын шүүгениле, жерди

быјардан арчыыр сок јаныс арга улу чайык болгон. Чайык керегинде јаныс та Агару Бичикте эмес, онон до өскө жебрен кеп куучындарда ла бичимелдерде айдылат. Олордын башказы незинде дезе, Агару Бичикте айдылганыла болзо, Кудай чайыкты јүк ле јерди арутаар арга эдип талдап алган, онын кийнинде Ол јерге ойто јүрүм берер. Суу-жебрен улустын санаазында — јеткерлү, оодып-сайаар ийде, ого чыдап токтодор арга јок. Је чайыктын библей түүкизинде ончонын бажы болгон Кудай суунын бастыра аргаларын тузаланат. Мынан куучыннын төс шүүлтези: јер-телекейде Кудайла, Јайаачыла не де түнейлежип болбос: Ол телекейдин төзөлгөн аайын чеберлеп аларга кандый да кату эп-арганы тузаланар јаны бар. Агару Бичик мынайда Кудай — агару Јайаачы ла кату Јаргычы деп көргүзет. Агару Јайаачы ла кату Јаргычы телекей онын колында болгонын керелейт.

Телекейде албаты бир тазылдан таркап барган деп шүүлте Кудай баштапкы кижини эштү эдип јайаганы көргүзет (олордон телекейде албаты таркаган). Олордын тазыл-тамырынын ады-јолы үйени үйе солыганын көргүзет. Кижилик бир биледе, бир биригү болгон деген шүүлтени «Албатылардын таблицазы» јарт керелейт (10-чы баж.). Таблицада улу чайыктан эзен арткан сок јаныс Нойдын үч уулы ла олордын үйлеринен ук албатылар таркап барган деп тазыл-тамырлу агаш көргүзет.

Бичиктин экинчи бөлүгинде бастыра керектер өткөн кийинде, Кудай талдылу албаты өскүрерге Авраамнын билезин талдап алган. Кудай талдап алган албаты онын алкыжыла үргүлјиге јеткил јүрүмдү ле ырысту јадар учурлу болгон. Бичикте бу јер (15:18–21) «кереес» деп адалат. Кудай агару кереес сөзин Израильдин албатызынын тазыл-тамыры болгон баштапкы улуска Бойы берген. Кереес сөзин Кудай төрт үйенин туркунына кыйалтазы јогынан канайда бүдүргени керегинде библей куучындарда айдылат. Кереес сөс улустын сананып тапканы эмес, а Кудайдын бойынын сөзи, нени эдетени чикезинче Кудайдан болгон деп, чокым айдылат. Кереес сөс Кудайдын ийде-күчин ле агару күүнин јүрүмде бүдүргени болуп јат. Кудай бойын улустын јадын-јүрүмин јарандыраына учурлайт.

Бичиктин баштапкы бөлүгүндө куучыннын төзөлгөзи Кудайдын агару күүни ле онын жайганынын жөпкө кирбес кылыгынын удурлажузы. Экинчи бөлүктө куучыннын төзөлгөзи башка. Мында Кудайдын агару күүни ле Кудайдын талдап алган албатызынын Оныла колбузы үзүлбези, Ого бүдери, чындык ла уккур болоры керегинде сурак тургузылат. Кудай жажы једип калган балдар јок Авраамга јер ле уул бала сыйлаарым деп сөзин берет. Бис черт канайда бүткени ле Авраам Кудайга чындык болгоны жүзүн-јүүр ченелтелерди өткөни керегинде кычырадыс. Ондый ок черт Исаакка (26:3–4) ла Иаковко (35:11–12) берилет.

Бичиктин экинчи бөлүгүнин калганчы бажалыктарында Иосифтин жүрүми керегинде айдылат (37:1–36, 39:1–50:26). Мында Кудайдын агару күүни бир эмеш өскө јанынан көргүзилеген. Куучыннын төзөлгөзи: Кудай коомой до керектерди јакшы јаны јаар ууламјылаар аргалу (45:4–8) деп, Иосифтин бүдүмјизи. Күйүнчек карындаштары Иосифти Египетке кул эдип саткылап ийерде, Кудай олордын каршулу кылыгын јакшы јаны јаар уулалтат — ачана-торонын, өлүмнин жылдарында Иосифти Египеттин ле бойынын билезинин аргадаачызы эдет — бу Кудайдын агару күүнин керелейт, ак санаа учы-түбинде кара кинчекти јенип чыгат. Онојдо ок Иосиф фараоннын — Египеттин каанынын — ийдезин тыныдар учурлу кижидеп көргүзилет. Је ол ийде келер өйдө Иосифтин бойынын төрөөндөрине, израильтяндарга, удуратурар. Текст јөөжө лө јан бириккенде, јеткерлү, албатыга удуратурар аргалу болгонын көргүзөт; онын учун оло кааруула ла ајарынкай болор учурлу.

Көчүриштин ээжилери

Бу бичик алтай тилге јебрен еврей тилден көчүрилген. Көчүриштин амадузы — јебрен еврей тексттердин учурын ла содержаниезин эмдиги алтай литературный тилле канча ла кире јарт, толо берери. Онын учун кычыраачы Агару Бичиктин бу көчүрижи ле Синодальный орус көчүриштин башказын сезер аргалу. (Орус көчүриш јебрен еврей тилге бүткүлинче тайанбаган ла алтай көчүрөчилерге

көрө, көчүреринин бир эмеш өскө ээжилериле башкарынган).

Көчүрилген бу текстти специалисттер жебрен еврей тилле, эмдиги алтай литературный тилдин ээжи-некелтелериле тўндештирген, шиндеген.

Бичикти кычырып, кандый бир келишпес эмезе эптў айдар арга (состөр) тапсаар, бис слерди бичикти чыгарган Россиядагы Библей Биригүге јетирер деп сурап турус.

ТӨС СТАТЬЯЛАР

Абыс — Абыстар кудай жаныла тудуш улус (эмезе «кудай жанынын устары»), олор кандый бир храмла, кудайла колбулу болот. Храмда мүргүүлдерди башкарат, улуска олордын кудайлык жандарын жартайт. Бичикте айдылган өйлөрдө абыстар Кудайга тайылга эдерин база өткүргөн. Башталганы деп бичикте абыстар тоолу катап адалган, же Эртеги Кереестин бир кезик бичиктеринде, бөлүктөрүндө олор жаан учурлу.

Авраам: Израильдин албатызынын ук-тазылы. Кудай Авраамла Жөптөжү (кереес) тургускан. Жөптөжүнөн озо онын ады Аврам болгон, онон Авраам боло берген. Авраам — «көптин, ончонун адазы» дегени. Авраам Израильдин албатызынын ук-тазылы болордо, Жаны Кереесте бу албатынын кижизи «Авраамнын уулы», «Авраамнын кызы» деп адалат. Башталганынын 12–25 бажалыктарында Авраам Кудайдын күүнин канайда бүдүрүп баштаганы ла Кайраканнын берген кереес сөзи бүткени керегинде айдылат.

Алкаганы: Учурлыла «каргышка» удурла. Жебрэнде алкыш тегин күүннен бийик, артык, алкаткан кижиге анылуу ийде-күч кожулат деп бодолгон. Башталганында адазы уулын алкап, биленин жааны, башкараачызы, жөөжөнүн ээзи болгон бойынын учурын ого берет. База бир алкыш — Кудайдын алкыжы — Кайракан кижиге жакшыны күүнзегени, ол ажыра кижиге тоомҗы, жөөжө келет.

Ару болоры: Јебрен израильтяндардын чўм-јандарында Кудай агару. Улус Кудайга јууктаганда, кандый бир јарабас кылык эдип ийбеске сўреен чебер болор учурлу, н. у. д. јарабас кылык Кудайла колбуны үзүп салар. Чўм-јандарды корулап аларга ла јүзүн-јүүр јарабастардан тууралаарга анылу система төзөлгөн. Ол Моисейдин Эжизинде јарт, толо бичилип калган. Чўм-јандардын системазынын төзөлгөзи «ару» болоры. Ончо неме ару, качан ол чўм-јанды буспай турган болзо, а «ару эмес» — ол јарабас кылык эткени. Ару болорына онойдо ок кижини, не-немени арутаар анылу чўм болужар аргалу (35:2). Кезик не-неме олорды кандый бир чўм-јанда тузаланары јанынан јаантайын ару эмезе ару эмес деп көрүлет. Башталганында ару тындулар (7–8 баж.) — ол тайарга јараар тындулар.

Иаков: Исаактын кичү уулы, Авраамнын барказы, Исаактын кийнинен ук-уйанын јааны болгон. Иаков (бу ат «чончой» деп сөслө колбулу) ук-уйанын јааны болотон јанды јаан аказынан, Исаактан, төгүндеп алган (27-чи баж.). (Иаковко билезин таштап, качарга келишкен. 21 јыл бойынын таайына иштеген. Кайра јанып келеделе, ого кудайдын элчизиле (айса Кудайдын бойыла ба) күрежерге келишкен, онон улам Израиль («Кудай тартыжат» дегени) деп атту боло берген. Кийнинде јылдарда Израильдин албатызынын улузы бойлорын Иаковтын 12 уулынын адыла адалган ук-уйалардан деп айдыжатар. Онон улам кийнинде онын Израиль деп ады бүткүл албатынын ады болуп калган. Эмдиги өйдө бу атла ороон, Израиль, адалат.

Иосиф: Иаковтын эки кичинек уулынын баштапкызы, адазынын сүүген балазы, ненин учун дезе ол сүүген үйи, Рахельдин, тапкан баштапкы уулы болгон. Иосифтин (онын ады «көптөдөр» деп учурла колбулу) карындаштары оны Египет төөн кул эдип садып ийгендер. Је ол анда Египеттин башкару зында јаан учурлу кижн боло берген. Онын учун

ол бойынын билезин коркышту торонон аргадап алган. Табынча онын бастыра ук-уйазы Египетке көчүп келген ле мында көптөп өскөн. Израильдин үйелеринин жанжыгып калган ук-системазында ук-уйалар Иосифтен эмес, а онын уулдарынан, Эфраим ле Манассиянан башталат.

Исаак: Авраамнын экинчи уулы; Исаак — «ол каткырат» дегени. Исаак Кудайдын Авраамга онын ук-уйазы керегинде берген черт сөзи бүткенинин кереези. Исаак Авраамнын жаан уулы эмес те болзо, ол биледе энчи алатан төс кижининин учун дезе онын энези, Сара, Авраамнын кару үйи болгон. Мынан улам Исаак Израильдин ук-адаларынын бирүзи деп бодолот.

Кинчек — ол жанжыгу болуп калган ээжи-некелтелерди бусканы. Жанжыгу ээжи-некелтелерди бусканынан улам жаан кинчек (кыйнаш, өлтүриш, кырыш) башталат (4:8), (6:13). Кинчек кижини Кудайдан ыраадып жат. Кинчек эткен кижинин бойынын эткени учун каруулу, кезедүзин алар учурлу. Жебринде эл-жондук ла кудайлык ээжилерди ылгаштырбайтандар. Телекей — Кудайдын жайганы, о. у. онын бүдүми Кудайдын ачык күүнүн көргүзөт. Адакыда, кижиге удурат эткен кинчек анайда ок Кудайга ууланган кинчек болуп жат. Башталганы улус турумкай эмес, кинчекке жеңил жайыла берет деп айдат. Онын учун кинчекке бис бастыра бар эп-аргаларла удурлажар учурлу (4:7).

Көрүм: Агару Бичиктеги көрүмле, жер-телекей бир канча каттан туруп жат. Орто кат — жер, тарелка ошкош жалбак. Улусты Кудай жерге жаттыргыскан, оны жазазын, корызын деп (2:15). Жердин алдында «түп жок», «тамы», көп сабазында толо суулу (1:2). Жерден өрө «тенери» бар. Биске көрүнип турган тенеринен өрө лө онон арыгызынын ортозында «багана» бар — кату, өткүрө көрүнбөс купол (күкпек). Анда Күн, Ай ла жылдыстар жүрөт. Башталганында бичилгениле,

«багананын» төс учуры — жерди багананан өрө бар суунан бөлири. Кудай жер-телекейди жайап тура, күчтү түргөн сууларды жерден айрылзын деп жакарган, жерде сууны кыйулап, талайлар эдип артырган. Чайык тужында (6–8 баж.) Кудай жердин алдында ла багананын үстинде сууны божодып ийген (7:11). Анайып, Ол жерге батпас суунын күчине бастыра бар тынду немени жоголтор арга берген.

Кудай тенериде, «багананан» бийикте жүрүп жат, кезикте Ол жерге келип барат.

Улус божогондо, жердин алды дөөн, көлөткөнүн каандыгы дөөн көчөт, онын ады «Шеол». Онон улам Агару Бичикте улус Шеолго түжүп жат деп айдылат (37:35). Шеолдон кайра келер арга жок, же Шеолдын да ээзи — Кудай. Шеол база Онын колында ла башкарузында.

Кудай ла Онын аттары — (Көдүринилү эпитеттер, аттар). Агару Бичик аайынча бир ле Кудай бар. Ол бастыра жер-телекейди жайаган, эмди де жердеги жүрүмге салтарын жетирип, ондо эрчимдү туружып жат. Кудай тенериде жүрүп жат, о. у. кезикте «Тенеринин Кудайы» деп адалат (24:7). Ол кезикте жерге келип турат (18-чи баж.)

Жебрен еврей тилле бичилген Агару Бичикте Кудайдын ады «Яхве». Озодо жанжыкканы аайынча ол «Кайракан» деп көчүрилет. Кезикте ол атты тагынан башка тuzалангылайт (4:4), кезикте ол «Кудай» деп сөслө кожо турат (2:4). Кезик жерлерде «Кудай» деп учурла алдындагы «Эль» деп ат турат (33:20, 35:7). Бичикте бу ат көп сабазында жердин аттарында жолугып жат (14:18).

Башталганы деп бичикте Кудайдын бир канча бийик эпитеттери жолугат. Кудай ончозынан күчтү («Күчтүнен күчтү Кудай», 17:1), Ол неден де бийик ле ончоны башкарат. Ол — «Бийиктен бийик» («Эль Эльон», 14:18–20), Ол — Жер ле Тенеринин Жайаачызы (24:3), Ол ончозын жайаган, ончозы Онын. Кудай Израильдин албатызынын баштапкы

үйезинин түүкизи керегинде бажалыктарла колбулу, о. у. оны «Авраамнын Кудайы» (31:42) эмезе «Исаактын Кудайы» (32:9) деп адагылайт. Агарь Оны «Мени көрүп турган» (16:13–14) деп адайт. Агарь мынайда адап, Кудай ол керегинде ундыбаган деп бүдип турганын көргүзөт.

Тайары: Эртеги Кереес жебрен израильтяндардын кудай жаңыла колбулу бай, күч чүм-жандарын көргүзөт. Чүм-жандар Кудайла колбу тудар, куучындажар арга төзөөр амадулу, бу керекте төс учурлузы тайылга эдетени болгон. Тайылга не керектү эдиллип жатканынан улам башка-башка бүдүмдү болгон. Тайылганы тагылда эдип жат. Тагылды жердеги таштардан эптештире чогул салат. Тагыл удурумга (22:9) эмезе жаантайын тузаланарга (12:7, 13:4) эдилетен. Тайылганы тагылдын үстине салала, онын алдында одынга от тудуп жат. «Кезип жаткан тайылга» — Кудайга да, улуска да учурлаган курсак. Ол Кудай ла улусты бой-бойына жуукташтырат. Тайарга белетеген тындуны жан аайынча өлтүрөле, бир кезигин тагылда отко өртөөр, арткан бөлүгүн кайнадала, келген улусты күндүүлеер. Тайылганын база бир бүдүми — «Оттын тайылгазы» — ол тагылда салган отко күүдүргени. Бу керегинде Башталганында көп жолугат. Отко күйүп жаткан тайылганын жыды «амтанду» деп бодолотон, онын учун оны Кудайга «жакшы жыт» дейтен.

Тын: Агару Бичик аайынча улуста тын бар. Ол кижинин анылузы: жанжыкканы аайынча тындуларда тын жок деп бодолот. Же Башталганы бу шүүлтени жөмбөйт, ол кижиканайда тынду боло бергени керегинде куучындайт (2:7). Бичикте анайда ок «Кудайдын Тыны» керегинде айдылат (1:2, 6:3, 41:38). Термин Кудайдын жерге уулаган ийдези көрүнгенин темдектейт. Башталганында жүрүм «тирү тын» деп база айдылат (6:17). Колбуу мында иле: тыныш — жүрүм барынын темдеги.

Чайык: Озодо Жебрен Жуук Күнчыгышта жаткан улус качан да жаан чайык чыгып, жердин үстин туй алган ла бар жүрүмди жоголткон деп бүдүп туратан. Чайык — ол кейте жерге батпас суу чыкканы ла өрөртинен түшкени. Бичикте Кудай чайыкты албатыны кинчектен коруп алар арга эдип талдап алат (6–9 баж.). Чайыктан жүк ле сегис кижини аргадаган: Ной, онын үйи ле үч уулы үйлери ле кожо. Чайыкты ийерден озо Кудай Нойды сүреен жаан кереп этсин (6:13–16) ле ого чайыкта божобозын деп, тындуларды улусла кожо отургыссын деп жакарган (6:17–21). Ол кереп «Нойдын кереби» деп адалат.

Черт: Нени-нени эдери керегинде көдүринилү сөзин бергени. Башталганы деп бичикте черт аңылу кыймыгула колбулу. Кезикте колын көдүргилейтен (14:22), кезикте сөзин берип жаткан кижини оны угуп турган кижиге колын тийгизет (24:3). Анайда берген черттин бузулар учуры жок деп бодолотон. Кем-кем Кудайла чертенгенде, Кудайды керечи ле черт бузулбазынын коручызы болзын деп кычырат.

Чындык — Агару Бичикте Кудай да, улус та чындык болор аргалу. Терминнин учуры — «берген сөзине, жөптөжүгө турар, чындык болоры». Кудайдын чындыгы деп Онын улуска күүнзегени (килемјизи, ајарузы), сүүжи адалат. Авраам ошкош чындык кижини Кудайдын сөзин угар эмезе канайда этсе јакшы, чын болор деп, сананып турар кижини.

Эдемнин сады: Кудай жерди јайаарда, онын өзөгине аңылу сад өскүрген (Башталганы 2–3 баж. Палестинанын турган јериле келиштире көрзө, сад күнчыгышта болгон; ол јер Эдем деп адалган). Садта баштапкы улус јадар учурлу болгон. Садтын ортозында эки аңылу агаш өскөн. Бирүзинин јиилектери билгир берер, ады «Јакшы ла јаманды билеринин агажы». Экинчи агаш — «Јүрүмнин агажы», јиилектери үргүлји жүрүм берер аргалу болгон. Ол

Агашка бис база катап Агару Бичиктин калганчы бөлүгүндө, «Откровениеде» (22-чи баж.), жолугадыс. Баштапкы улус Кудайдын жакарузын бускан учун, Садтан сүрдүргөн, ошон улам олордын жүрүми кыска болуп калган. Онын кийинде садка кирер өткүлди өдөр арга жок, оны «Кудайдын элчилери-херувимдер» каруулдайт.

Кыска статьялар

Адам — баштапкы кижинин ады. Жебрен еврей тилде «адам» онойдо ок «кижи, эр киж» дегени.

Бальзам — башка бүдүмдү бир канча агаштын жараш жытты чаганазы, Палестинада, Трансиорданияда жарлу.

Билгирдин Агажы — Билгир берер агаш, Эдемнин садында.

Вавилоннын башнязы — Вавилондо сүрекей бийик тудум тударга ченешкени (11:1–9). Улус Кудайла түнгейлежер күүндү болгонын керелейт.

Ева — баштапкы үй кижинин ады. Ева «ончо улустын энези» дегени (3:20).

«Жараш жыт» — тайган тындуны өртөгөндө жытты Агару Бичикте мынайда адайт. (8:21)

Жүрүмнин Агажы — Жүрүмле колбулу агаш, Эдемнин садында (көр. Эдемнин Сады).

Израиль — Иаковтын экинчи ады, «Кудай тартыжып жат» дегени (көр. Иаков).

Исав — Исаактын жаан (тун) уулы, адазынан энчи жок арткан. Иаковтын карындажы.

Ишмаэль — Авраамнын жаан уулы, адазынан энчи жок арткан, Исаактын карындажы.

Кабага — тенерини бөлиген кату көк купол (күкпек).

Кеденнен эткен кийим — кату кеден бөстөн эткен кийим, кижн божогондо, жуук улустары карыкканын көргүзип кийет. Оны онойдо ок кандый бир түбекке түшкенде, Кудайдын алдына бурузын алынганда, кийип жат.

Көк Тенери — Жерден өрө ончо неме. Көк Тенери эки катту, оlorды «кабага» бөлип жат. Кабаганан өрө кат Кудайдын жүрер жери.

Кудайдын элчизи (ангел) — Кудайдын болушчылары.

Күрмүжектер — өбөкөлөрүннн эмезе биленин кудайларынын сүрлери.

Ной — чайыктан эзен арткан сок жаныс ук-уйанын жааны (көр. Чайык).

Нойдын кереби — агаштан эткен сүреен жаан кереп, анда улус ла тындулар жер үстинде чайыктан аргаданган (көр. Чайык).

Оннкс — баалу таш, башка-башка өндү жолдорлу.

Оок ло жон мал — Жуук Күнчыгыштын көчкүндери эки бүдүм мал туткан. «Жоон мал» — уйлар, букалар, «оок мал» — койлор, эчкилер. Мал — көчкүндердин төс байлыгы болгон. Жебрен еврей тилде бу эки бүдүм малды башка сөстөрлө адаган.

Өскө орооннын кижизи — кандый бир ороондо удурумга жаткан өскө орооннын кижизи, оlor бир эмеш ээжилерлү.

Тагыл — таштан жууп эткен эдим, анда Кудайга тайылга эдилет.

Тун уул — адазынын баштапкы уулы. Адазы божозо, онын ордына тун уулы биленин, жөөгөн жөөжөннн жааны болот.

Ук-төс (тазыл-тамыр) — уктын, биленин табылганынын түүкизи, «өбөкөзиннн тазыл-тамыры».

Ханаан — Жер, Кудай оны Авраамнын калдыктарына берерим деп, сөзин берген. Ол жердин көп сабазы эмдиги Израильдин жерине кирип жат.

Херувимдер — Кудайдын элчилери, Эдемнинг садына кирер өткүшти улустан каруулдазын деп тургузылган (3:24).

Яхве — Эртеги Кереесте Кудайдын ады (көр. Кудай ла Онын тундештирүлери/ көдүринилү аттары).

